

Človeška duša išče pešje in oddih

Seminar Zveze cerkvenih pevskih zborov Trst v Šmarjeških Toplicah na Dolenjskem

Foto Zvonko Vidau

DRAGA 2016 Intervju s Sergijem Pahorjem

Tudi Draga je gojila idejo samostojne Slovenije

Draga je lani dopolnila polstoletno zgodovino. Letošnja Draga pa uvaja Studijske dni v nadaljnjo najmanj petdesetletno prihodnost. O tematikah letošnje Drage smo se pogovorili s predsednikom Društva slovenskih izobražencev Sergijem Pahorjem; to je ustanova, ki je zadolžena za pripravo debatnega foruma.

Geslo letošnje Drage ni izbrano po naključju. "Resnica ne more škoditi nikomur razen tistemu, ki se je mora bati", je nekoč zapisal Franc Jeza. Jeza je bil v našem prostoru eden izmed najbolj prepričanih zagovornikov slovenske državniške samobitnosti. Kako bi našim bralcem predstavili Jezovo osebnost in njegove ideje glede 'slovenskega narodnega vprašanja'?

Franca Jeza hranimo v hvaležnem spominu, ker je vztrajno širil in utemeljeval pravico slovenskega naroda do samostojne države, kljub temu da so se mnogim (tudi v zamejstvu) njegove ideje zdele uto-

pične in prevratniške, ker so spodbijale celovitost Jugoslavije. Res je, da so mnogi nasprotovali Titovi diktaturi, toda rušenje Jugoslavije je bilo smrtni greh. Prepričani so bili, da edine Jugoslavija lahko brani ne samo manjšino, pač pa ves slovenski narod pred pohlepno sosedov.

Zato Jeza tudi v demokratičnem taboru ni imel veliko prijateljev, lahko bi rekli, da je bil za mnoge celo moteča osebnost, njegove ideje pa so veljale za zapoznelo in preživeto romantiko. Marsikateremu je bil s svojim pogumom in dosledno demokratičnostjo pravi očitek vesti... Zato je bil osamljen, redki, ki so z njim soglašali ali spremljali njegove akcije s simpatijo, pa po večini plahi in neaktivni. Prišlo je sicer do nekaj poskusov renejšega organiziranja, toda začetne skupine so se kaj kmalu zreducirale na posameznike. Soglašati in sodelovati z Jezo je pomenilo vsaj nekoliko tudi tvegati...

/ str. 3
Igor Gregori

Foto dpd

Pomagajmo potresencem v Srednji Italiji!

Silovit potres z magnitudo 6, ki je v sredo, 24. avgusta, ponoči hudo prizadel del Srednje Italije, je povzročil nad 290 žrtev, 388 ranjenih in ogromno gmotno škodo. Reševalci so izpod ruševin potegnili skoraj 240 živih oseb, medtem ko so se tla v pokrajinah Rieti, Ascoli Piceno, Perugia in Fermo še naprej tresla. Najbolj prizadeta kraja sta Amatrice in Accumoli. Italijanska škofovska konferenca je napovedala, da bo 18. septembra potekala po vseh cerkvah v Italiji velika nabirka v ta namen. V Italiji je mogoče prispevati za popotresno pomoč 2 evra s sporočilom SMS na telefonsko številko 45500, v Sloveniji pa 5 evrov s SMS sporočilom KARITAS na telefonsko številko 1919. Več na www.noviglas.eu.

Števerjan

Ob 25-letnici smrti dr. Iva Komjanca sta bila v rodni vasi maša zadušnica in koncert Slovenskega okteta

6

In memoriam

Umrli je msgr. Dionisio Mateucig, žabniški župnik in rektor svetišča na Svetih Višarjah

12

Ljubljana / Ob 103. rojstnem dnevu Borisa Pahorja

“Pomembne so resnica, svoboda in narodna zavest!”

Volilni zakon Serracchiani in Torrenti sprejela Dobrilovo, SKGZ in SSO

Predsednica Furlanije Julijske krajine Debora Serracchiani in deželni odbornik za kulturo Gianni Torrenti sta 23. avgusta na srečanju s predsedniki dveh krovnih organizacij Slovencev v Italiji in paritetnega odbora za vprašanja slovenske manjšine poudarila, da deželna vlada razume slovensko zaskrbljenost zaradi možnosti, da v prihodnji mandatni dobi ne bo parlamentarna slovenske narodnosti v Rimu. Toda Dežela ne mora spreminjati odločitev, ki jih je že izglasoval državni parlament, sta dodala Serracchiani in Torrenti. Oba vsekakor opozarjata, da nov volilni zakon nikakor ne preprečuje izvolitve slovenskega kandidata.

Predsednik Slovenske kulturne gospodarske zveze Rudi Pavšič in predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj sta namreč opozorila, da 26. člen zaščitnega zakona za Slovence v Italiji določa olajšano izvolitev slovenskih kandidatov za parlament. Temu je predsednica paritetnega odbora Ksenija Dobrila pristavila, da so Slovenci doslej vedno imeli svoje zastopnika v senatu ali poslanski zbornici. Če v prihodnji mandatni dobi ne bi bil izvoljen nihče, bi bilo to po mnenju Dobrilove v nasprotju z 28. členom zaščite, ki določa, da “nobenega določila zakona ni možno tolmačiti na način, ki bi slovenski manjšini zagotavljal nižjo raven zaščite od ti-

ste, ki jo že uživa na podlagi prejšnjih določil”. K tej interpretaciji je Debora Serracchiani pripomnila, da zajamčene izvolitve ni zagotavljal noben dosedanja volilni zakon in da je v četrtem členu lani izglasovanega ‘Italicuma’ vsekakor jasno zapisano pravilo, po katerem je treba pri določanju volilnih okrožij upoštevati navzočnost slovenske narodne skupnosti in ji omogočiti izvolitev slovenskega parlamentarca. Gianni Torrenti pa je dodal, da je izvolitev slovenskega parlamentarca vselej zagotovila edinele pripravljene posameznih strank, da v svoje liste vključi slovenskega kandidata.

ARC/PV

Pisatelj in mislec Boris Pahor je bil ob 103. rojstnem dnevu v petek, 26. avgusta, v Konzorciju v Ljubljani sprejet odprtih rok. Ponovno je izpostavil misel, da svet v današnjih hudih časih lahko reši zgolj dialog, usmerjen k razumu. Predstavitelj knjige *V imenu dialoga* je postala platforma za prosto razmišljanje človeka, ki od svojih stališč ne odstopa. Borisu Pahorju so še pred začetkom pogovora predstavniki Založbe Mladinska knjiga čestitali za jubilej, vsi prisotni pa so mu naklonili aplavz. Predsednik uprave založbe Peter Tomšič je uvodoma povedal, da je Pahorjev dialog oster kontrapunkt misli in vprašanj o človeštvu in prihodnosti ter zahteva take sogovornike, ki vztrajajo pri svojem, a se znajo pogovarjati. Pisatelj in mislec vztraja na svojih absolutnih točkah, ki so resnica, svoboda in nacionalna zavest. Boris Pahor upanje prepoznava v svetu, ki bo v ospredje postavil človeka in partikularnost na vseh področjih, se uprj v vojnam, barbarizmom ter težnjam k prevladi in hkrati v ospredje postavil “zdravo nacionalno zavest”, ki ne bo škodila drugemu. Med drugim Boris Pahor podpira idejo Stephana Hessla in Edgarja Morina o ustanovitvi etičnega parlamenta in jo prenaša na svet. Če bi se na svetovni ravni v imenu dialoga srečali politični gospodarji, gospodarstveniki, predstavniki različnih veroizpovedi, pisatelji in drugi misleci, bi dialog po njegovih besedah lahko uspel. Urednik Zdravko Duša je povedal, da je zgradba dela *V imenu dialoga* podobna

načinu, kako Pahor v živo podaja svoje misli - kot zmes dnevniških zapisov, navedb starejšega datuma, citatov iz knjig ter dopisovanj. V prvem delu je objavljen dnevnik, ki je leta 2005 mesec dni izhajal v Delovi Sobotni prilogi, v drugem pa so besedila, ki so nastala od leta 2013 do danes in se zdijo Pahorju zelo po-

Po njegovih besedah se fašizem začne rojevati tam, kjer nekdo svojo nacijo hvali preko meja poštenega. Po drugi strani pa je v razmislek podal izjavo: “Že to, da imamo namesto prave demokracije na vladi parlament v rokah voditelja neke stranke in da ima ta vpliv na parlament na tak ali drugačen način, je lah-

Foto Jure Kufersin

Čestitke Borisu Pahorju ob 103. rojstnem dnevu

Akademiku Borisu Pahorju je ob njegovem visokem jubileju, 103. rojstnem dnevu, čestital predsednik Republike Slovenije **BORUT PAHOR**. V čestitki je takole zapisal: “Spoštovani akademik Boris Pahor, sprejmite, prosim, moje najbolj pristranske in iskrene čestitke ob Vašem osebnem jubileju. Želim vam obilo zdravja in iskrivosti, s katero nas navdihujete”. Stranka **SLOVENSKA SKUPNOST** izreka iskrena voščila svojemu častnemu predsedniku prof. Borisu Pahorju ob 103. rojstnem dnevu. Stranka SSK se mu zahvaljuje za neutrudno prizadevanje pri uveljavljanju človekovih pravic in demokracije ter skrbnega negovanja slovenske narodne zavesti. V luči prihodnjih izzivov za slovensko narodno skupnost v FJK je pomembno podčrtati tudi zvesto podporo, ki jo je prof. Boris Pahor stalno namenjal samostojnemu političnemu nastopanju Slovencev v Italiji. “Borisu Pahorju, tržaškemu pisatelju slovenskega jezika in mednarodne veljave”, je čestital tudi od-

bornik za kulturo Dežele Furlanije Julijske krajine **GIANNI TORRENTI**. “103 leta, kolikor jih je dopolnil, niso zgolj zglede njegove neverjetne vitalnosti, ampak so tudi enkratno darilo za vso deželno skupnost. Pahor namreč še danes s svojimi spisi in javnimi nastopi, še zlasti v šolah, jasno, premočrtno in brez nikakršnega oportunističnega izbiranja besed priča o tragedijah prejšnjega stoletja. Vsaka Pahorjeva pripoved spodbuja razmišljanje, ki bi se drugače v sleherniku težko porodilo”. Torrenti je v sporočilu za javnost poudaril pokončno držo in “trmasto zavzemanje za svobodo”, ki ju je tržaški razumnik izkazoval v odnosu do fašizma, nacizma in tiste oblike komunizma, ki je “teptala narodno identiteto”. Torrenti primerja Pahorja s Stephenom Hesselom, avtorjem znamenitega pamfleta *Dvignite se!*, in sicer zaradi zglede moralne integritete, neomajne intelektualne poštenosti in vzornega etičnega dostojanstva. “Zato Pahor ni le preteklost, Pahor je tudi sedanjost in prihodnost”, zatrjuje Torrenti.

Vztrajnost in javna uprava

Bodimo bolj odločni in prepričani!

Prek družbenih omrežij smo izvedeli, da je naš kolega časninar Julijan Čavdek nedavno dosegel zadoščenje v odnosu z javno upravo. Kaj se je sploh zgodilo? “Pred nekaj meseci sem prejel dopis, s katerim mi je Agencija za prihodke ugovarjala, da nisem plačal davka za avtomobil za leto 2013”, nam je povedal. Na pismu je bilo med drugim napisano Čavdkovo ime takšno, kakršno je bilo, preden mu je pred približno desetimi leti vrnil izvirno obliko. “Najprej sem jih preko priporočenega pisma obvestil, da želim prejeti dokumentacijo v slovenščini, sploh pa naslovljeno na pravilno pisano ime. Zraven sem seveda citiral člen 8 zaščitnega zakona 38/2001 o rabi slovenskega jezika v odnosu z javno upravo. Imamo namreč to pravico!” Odgovorili so mu, da ne morejo odgovorjati v slovenščini, ker nima-

jo primerne službe. Čavdek jim je poslal ne le odrezke iz let 2012, 2013 in 2014 kot potrdilo, da davke redno plačuje, temveč tudi dekret o spremembi lastnega priimka in davčne kode. “Dodal sem, da je primereno, da se moje ime zapiše v pravilni obliki, saj je občina uredila vse postopke in tudi na osebni izkaznici imam ‘č’”. Končno je prejel še zadnje pismo agencije s pravilno zapisanim imenom in sporočilom, da so zaprli dosje o ugotavljanju davčne obveznosti. “Stoodstotno bi bil zadovoljen, ko bi ta dopis prejel v slovenščini... Nekaj pa le je! Vsekakor se nameravam zahvaliti odgovornemu in mu na eleganten način dopovedati, da bi lahko storili še korak dlje”. “To je preprost dogodek, ki pa le dokazuje, da je vztrajnostjo le možno kaj doseči. Žal pa smo morda premalo odločni in prepričani”, nam je še povedal Čavdek. / D

Sožalje SSO

Odšel je msgr. Mateucig

Svet slovenskih organizacij izreka občuteno sožalje ožjim sorodnikom msgr. Dionisia Mateuciga, župnika v Žabnicah in rektorja Marijinega svetišča na Sv. Višarjih. Odhod msgr. Mateuciga predstavlja veliko izgubo v verskega in narodnostnega vidika, saj je bil zvest in klen pričevalec evangelija ter skrben posrednik slovenskega narodnega in verskega izročila med Slovenci v videmski pokrajini, še posebej v Kanalski dolini. Skupaj z njegovimi soprobi duhovniki ga bomo ohranjali v zvestem spominu, hvaležni za njegovo življenje, ki ga je daroval za oznanjevanje Božje milosti slovenskim in drugim vernikom ter romarjem na Sv. Višarje. Z odhodom msgr. Mateuciga pa se odpira pomembno vprašanje prihodnje oskrbe žabniške župnije in romarskega svetišča na Sv. Višarjah, ki zadeva ohranjanje slovenskega jezika in narodnosti. Na to je pokojni tudi večkrat opozoril svoje predstojnike in podčrtal pomembnost narodnostnega vidika. Sv. Višarje so namreč živa priča slovenske prisotnosti in vernosti v Kanalski dolini, kljub temu da so se z leti uveljavile kot romarska referenčna točka za številne evropske narode. SSO meni, da se mora za prihodnost uveljaviti širši razmislek o takih izbirah, ki naj bi v celoti ostale zveste dediščini msgr. Mateuciga in njegovih predhodnikov.

Povejmo na glas

To pot Draga globalno

Več kot umestna je bila odločitev organizatorjev 51. študijskih dnevov *Draga 2016*, da osvetlijo t. i. globalne dogodke. Umestna zato, ker je svet vedno bolj en sam in posledice vojn in vojaških posegov na bližnjem vzhodu tudi s strani razvitega sveta segajo prav do nas, do Evrope. Težko, da je kdo predvideval pohod množice migrantov, a njihovo prihajanje je dejstvo in se je odveč slepiti, da se nas oddaljeni dogodki ne tičejo. V tem smislu meri prvo predavanje “Človek migrant”, ki ga bodo sooblikovali dr. Veronika Martelanc, dr. Aleksij Kalc in p. Robin Schweiger, v središčno problematiko današnjega časa, na katero še nismo našli dokončnega odgovora. Mešata se naklonjen odnos do ljudi v stiski, ki so morali zaradi vse bolj razplemtele vojne zapustiti svoje domove, in strah ter odpor pred njimi, zaradi česar smo priče državnim bodečim ograjam ter zavračanju možnosti, da bi pribežnike res sprejeli. Tukaj se jasno kaže, da so vrednote naše civilizacije krhke in je migrantski val dobera spodbuda Evropi, ki se lahko reši le z resnično etiko, gotovo ne z orožjem in zazidavanjem v svoje meje. V primeru ostre zavrnitve tujcev brez doma, torej poraza naše etike, Evropa ne bo mogla obstati, vsaj ne takšna, kot je želela biti. - “Družina in družba, jezik in identiteta”, predavanje, ki ga bodo uvedli mag. Martina Piko Rustja, Živa Gruden, Suzana Pertot, Martin Maver bo močno zarezalo v našo stvarnost, se pravi v življenje Slovencev v Italiji. Odveč je pripo-

minjati, kako naslov vsebuje bistveno postavko našega bivanja, kjer, tako napoved posegov, prihaja do pešanja redne uporabe slovenščine v družbi in menda celo v družini. Trditev, da manjšina brez svojega jezika nima prihodnosti, se zdi dovolj jasno in opozarjajoče geslo. - Izrazito dragocen je tretji naslov letošnje *Drage* “Pravoslavni vzhod danes”, ki ga bo osvetlil nadškof Ivan Jurkovič, vatikanski opazovalec pri OZN v Ženevi. Kakšno je stanje duha v ruskem in drugih pravoslavnih narodih, res “Hodimo skupaj, smo bratje”, kot poziva papež Francišek vse kristjane, ali pa temu ni tako? Koliko je krščanstvo res že univerzalno ali pa so močnejši teritorialni pogoji in različnosti, ki so razcep tudi povzročili? Kaj se zgodi, ko se splošne razmere sprevržejo v konflikte in nasilje, mar tedaj človek ne glede na to, kje se nahaja, verske vrednote preprosto odrine in jih več ne poslušati in tedaj mir ni več temeljna vrednota? - “Evropa, kam?” je še posebno pomenljivo naslov, o katerem bo govoril dr. Janko Prunk, velik izvedenec za to vprašanje. Evropa da je skozi zgodovino predvsem prisegala na pridobitve razsvetljenstva (pamet, pravičnost, pogum, mera), opuščala pa izročilo krščanstva (vera, upanje, ljubezen), kar je med drugim pripeljalo do totalitarizmov vseh vrst. Izrazito premalo je torej zavzetosti za presežno vrednost, ki je edino rešilna in ji je ime etika. Bo znala Evropa spojeno rasti iz obeh svojih korenin, prinesiti mir sebi in svetu?

Janez Povše

S 1. STRANI Intervju s Sergijem Pahorjem

Tudi Draga ...

Kako pa bi opredelili pojem 'resnice', o kateri je Jeza govoril?

Jeza je bil prepričan o razvoju in napredku, ni bil pesimist in ni dvomil, da bo slovenski narod dosegel osamosvojitve. Prav tako je bil prepričan, da resnica pride vedno na dan ter da se je ne izplača skrivati. Z istim svobodoljubnim duhom in brez ideoloških predsodkov je bil tudi dosleden in odkrit ter oster kritik prevladujočih razmer v slovenskem svetu, ne samo v politiki, pač pa tudi v civilni družbi. Kritiziral je tudi organizatorje Drage, češ da so preveč odvisni od Cerkve. Takrat se nismo spuščali v polemike, a danes bi odgovoril, da se je Draga pač naslanjala na Cerkve, ker je to bila edina organizirana oblika družbenega življenja, ki se ni podredila totalitarnemu režimu, o katerem je napovedal, da se bodo posledice diktature poznale še celo stoletje.

Kakšen odnos pa je Draga v svoji polstoletni zgodovini imela do te 'resnice'?

Draga je in je bila vedno izraz neke skupnosti, čeprav je res, da ne prav množične (nekoč je nekdo omalovažujoče dejal, da za Drago stojijo tri družine. Ne dolgo potem pa je berlinski zid potegnil za sabo vse, kar je bilo levega in mogočno levičarskega... mi pa smo še živi in začnemo 51. Drago). Idejo samostojne Slovenije je gojila tudi Draga in večina tistih, ki so bili zraven. Seveda nismo tega poudarjali na ves glas. Zavedali smo se odgovornosti, ki smo jo imeli do vseh, ki so se bolj ali manj aktivno udeleževali naših študijskih dni, zato smo čutili dolžnost, da jih zavarujemo. Izkušnje Viktorja Blažiča in Franca Miklavčiča so bile več kot zgovorne. Preko nevtralne osebe smo po Blažičevi izpustitvi celo dobili namig, naj ga ne izpostavljamo.

no zavest. To je kljub vsem problemom, ki jih Slovenija ima, nesprejemljivo". Od kod in zakaj tako zaupanje do države Slovenije?

O našem sejanju upanja je lahko veliko govorili, morda bo prav kultura upanja eden izmed tistih elementov, zaradi katerih bo Draga zapisana v naši zgodovini. Upanje je namreč konstitutiven element ne samo krščanskega gledanja na svet,

Prejemnik Peterlinove nagrade Giorgio Banchig

ampak tudi vsakega prizadevanja in pričakovanja tako za duhovni kot materialni napredek. Pomanjkanje upanja pomeni obup in iz obupa ni izhoda, ni rešitve, ni perspektive. Tako v preteklosti kot današnji dan pa to ni bilo dobro in še manj potrebno tako za manjšino kot za narod v matici. Levica se ni nikoli ukvarjala z upanjem, poznala je le borbo in oblast, od tod tudi globoko nerazumevanje Drage. Prav zaradi te naše temeljne drže zaupamo, da bodo država Slovenija in njene institucije znale najti pravi korak na poti uravnoveženega razvoja in pravične družbe. Seveda ni pričakovati socialne države, ki bi na hokuspokus rešila vse probleme z enim zamahom, kot v mitičnem socializmu.

Kako se to nezaupanje kaže v matični domovini? Ali je taka negativna presoja Slovenije

državljeni federativne republike iskali boljši zaslužek v tujini, če ne upoštevamo tistih, ki so bežali zaradi diktature. Toda za mnoge je v socializmu bilo lepo.

Kakšen odnos je slovenska manjšina imela do Drage pred osamosvojitvijo Slovenije in kako se je ta odnos spremenil po tem dogodku?

V danem zgodovinskem trenutku je tudi Draga sama postala za marsikoga moteč element v naši družbi. Po Helsinški konvenciji se je zdelo, da so meje v Evropi postale dokončne in tudi politika se je nekako sprijaznila s takratno ideološko razdeljenostjo Evrope, v Trst pa je prihajalo na stotisoče kupcev in kontrabandarjev (če to ni bila odkrita kritika socializma, ne vem, kaj bi lahko bil), z Drago pa smo se prav takrat odločili za podporo radikalnejšim oblikam nastrovanja režimu v Jugoslaviji. Zaradi tega marsikdo ni soglašal z nami, celo iz matice se je kdo oglasil in svetoval spravljevske tone, mi pa smo odprli vrata zdomecem in še bolj vabili disidente (Križnik, Ošlak, Bučar, Perko, Cukjati, Blažič, Stojanovič, Sirc, Velikonja, Miklavčič, Matvejevič, Ocvirik, Apih, Fink, Capuder, celo Čosić...), to je bilo 15 vročih let Drage, vse do padca berlinskega zidu... Osamosvojitve in demokratizacija Slovenije je Dragi prinesla samozadoščenje, da so naša prizadevanja obrodila sadove in lepe, tudi laskave ocene z lanskim viškom ob 50-letnici, ko nam je visoko priznanje države podelil sam predsednik republike Borut Pahor. Leta 2007, ob 60. obletnici priključitve Primorske, pa nam je predsednik takratne slovenske vlade Janez Janša prisodil zasluge kot še nihče dotlej. V manjšinskem prostoru smo seveda deležni pozornosti, zlasti kadar obravnavamo manjšinsko problematiko, toda očitno je, da smo manjšina v manjšini, zato glavnina naših obiskovalcev in simpatizerjev še vedno prihaja iz Slovenije.

Petkovo predavanje Drage je namenjeno migrantskemu vprašanju, ki je pred nekaj meseci zajelo tudi Slovenijo. Predavatelji bodo z različnih

Afriki in človek se je od tam širil v Malo Azijo in naprej v Evropo, proti vzhodu in še naprej. Tudi vračal se je in tako koloniziral ves svet, ga osvojil in se mu prilagajal. Zadnji dve stoletji je več kot 100 milijonov Evropejcev dobesedno zasedlo Severno in Južno Ameriko in v sami Evropi smo bili priča preseljevanju z juga na sever, tudi Slovenija v malem je sprejela nekaj stotisoč priseljencev iz drugih republik. In zdaj je politična Evropa presenečena in nepripravljena na prišleke iz Afrike in Bližnjega vzhoda, potem ko je sama tam povzročila probleme. Evropa navadnih prebivalcev pa živi v strahu pred prišleki, ki je dostikrat pretiran. Migrantska gibanja se gotovo ne bodo še umirila, v bližnji prihodnosti gotovo ne, dokler se bo blagostanje kopičilo v enem delu sveta. Razviti svet bi moral v prvi vrsti blažiti razlike in pomagati drugim državam reševati notranje politične in socialne probleme, sprejemati njihove demografske viške in s tem blažiti svoj demografski manko. Če bo šlo tako naprej, bodo vse evropske države kaj kmalu začele vabiti migrante, ki se jih

Dr. Janko Prunk

zdaj bojijo, zlasti še Italija in Slovenija, ki se v duhu napredka lahko ponašata z rekordno nizkim številom rojstev...

Fokus vsake Drage je tradicionalno usmerjen tudi v t. i. manjšinsko vprašanje. Tako bo letos na sobotnem predavanju govor na temo Družina in družba, jezik in identiteta. Med predavatelji bo tudi Martin Maver, organizacijski tajnik Zveze slovenskih športnih društev v Italiji. Naša športna krovna organizacija je lani izdala poglobljeno študijo širše družboslovne narave o odnosu naše mladine do športa, do manjšinskega prostora in slovenskega jezika. Kako ocenjujete izsledke te raziskave? Študija je med drugim pokazala na dejstvo, da neslovenskim govorečim otrokom, ki se prvotno vpišejo na naše šole in se nato izpišejo pred koncem kompletnega ciklusa, ob samem vpisu v šolo ni jasna predstava o tem, kaj vpis v slovenske šole sploh pomeni...

O materinščini v šoli smo govorili na Dragi pred tremi leti in se že takrat dotaknili problemov, ki nastajajo zaradi mešanih zakonov. Na Korškem so šli še dlje. Ko so ugotovili, da slovenščina izginja celo iz slovenskega družinskega okolja, so se lotili projektov, da

bi pojav zajezili oziroma da bi z novimi prijemi obudili zanimanje za materinščino. Pri nas je situacija slična v videmski pokrajini, na Goriškem in Tržaškem še nismo tako daleč, a vendar utegne kmalu dozoreti. Zato smo se odločili, da preučimo koroški projekt in

Nadškof Ivan Jurkovič

analiziramo naše stanje. Študija ZSSDI je zelo povedna in obnem nas opozarja, da moramo biti aktivni in ukrepati, drugače nas bo čas prehitel in ne bo več mogoče vplivati na potek pojava. Problem neslovenskih otrok na slovenski šoli je problem zase, s katerim se morajo ukvarjati

šolniki in šolske oblasti, slovenska javnost pa mora zadevo budno spremljati. O teh vprašanjih moramo seveda razmišljati, zato je tema prišla na naš letošnji program. Nedeljsko predavanje ima ekumenski pridih. Vatikanski diplomat, slovenski nadškof Ivan Jurkovič, bo namreč spregovoril o odnosih znotraj pravoslavne sveta in o dialogu med katoličani in pravoslavci. Kot nekdanji predsednik škofjskega sveta laičnih

združenj tržaške škofije kako gledate na te ekumenske dinamike? Ekumensko gibanje je v slovenski zavesti že od nekdaj močno prisotno, vendar je komaj preseglo zgolj raven želje po zbliznanju z ločenimi vzhodnimi brati. Stvar je, da je med katolicizmom in pravoslavjem tako malo razlik na teološki ravni, da bi dialog med obema Cerkvama lahko v kratkem času privedel do soglasja in celo do poeno-

tenja. To bo seveda mogoče, če ne bomo preveč poudarjali razlik, ki jih je v praksi še precej, niso pa bistvene, predvsem pa so premostljive. Z zgledom papeža Frančiška, ki zna zelo dobro ločevati bistvo od plevela, bo mogoče odstraniti ovire, ki sta jih postavili zgodovinska po-

gojenost in človeška trma. Od nadškofa Jurkoviča pričakujemo spoznanja, ki jih je pridobil s svojim več kot dvajsetletnim delom v tesnem stiku s pravoslavjem. Dr. Janko Prunk bo na sklepnem predavanju letošnje Drage poglobil temo o slovenski vračenoosti v evropsko kulturno omiko. Kaj pričakujete od razpleta tega razmišljanja? Kako gledate na besede, ki so v zvezi s tem predavanjem uvrščene v bilten letošnjih študijskih dni: "Stara celina se iz krize lahko dvigne z novim duhovnim gibanjem, ki bi moralo sloneti na dveh temeljih, na teološkem (vera, upanje, ljubezen) in razsvetljenem (pamet, pravičnost, pogum, mera)?"

Janko Prunk je avtor temeljnega dela o razsvetljenstvu v Evropi. Njegovo razmišljanje o stari celini, ki je, v dobrem in slabem, bila gonilna sila tako v duhovnem kot materialnem smislu v razvitem in razvijajočem se svetu, je zelo dragoceno, ker prihaja v trenutku, ko se je Evropa skupaj s svojo politično zvezo, ki je nastala prav zato, da bi ji dala novega zagona, znašla v hudi krizi. Proces ustanavljanja Unije je slonel na iskanju popolnega soglasja, ki je možno le na podlagi neštetihih kompromisov, kar močno omejuje skupno zakonodajo in sposobnost upravljanja skupnih koristi. Tudi temeljna listina Unije je sad kompromisa, saj je zaradi ljubelega miru zmagalo laicično gledanje, ki zanika krščanske osnove evropske civilizacije in se naslanja le na vrednote, pridobljene z razsvetljenstvom, kar pa v prejšnjem stoletju ni preprečilo absolutnega zla treh totalitarizmov, ki so prizadeli Evropo. Evropske duhovne smernice niso preprečile Janka Prunka, ki meni, da brez transcendence ni izhoda. Prav zaradi teh idej smo zaprosili zgodovinarja in politologa Prunka, da pride ponovno na Drago (kjer je že bil leta 1991 in 1992), da še enkrat utemelji svoje misli in stališča.

51. ŠTUDIJSKI DNEVI - DRAGA 2016

2., 3. in 4. septembra v parku Finžgarjevega doma na Opčinah (TS)

2. septembra 2016 ob 16.30, okrogla miza:

dr. Veronika Martelanc, dr. Aleksej Kalc, p. Robin Schweiger
CLOVEK MIGRANT

3. septembra 2016, ob 16. uri

Mag. Martina Piko Rustja, Živa Gruden, Suzana Pertot, Martin Maver

DRUŽINA IN DRUŽBA, JEZIK IN IDENTITETA

Ob 19. uri: Slovesna izročitev pete Peterlinove nagrade.

Nazdravimo Sloveniji – proslava 25-letnice samostojnosti.

4. septembra 2016, ob 10.30

Nadškof Ivan Jurkovič

PRAVOSLAVNI VZHOD DANES

Ob 16. uri

Dr. Janko Prunk

EVROPA, KAM?

Ob 9. uri bo za udeležence Drage sveta maša, ki jo bo daroval nadškof Ivan Jurkovič, vatikanski opazovalec pri OZN v Ženevi.

Peterlinovo nagrado prejme tudi zbor MoPZ Fantije izpod Grmade (foto JMP)

Na tiskovnem srečanju, na katerem ste predstavili letošnje 51. študijske dni, ste poudarili, da je Draga vseh petdeset let sejala upanje, da se bo kaj spremenilo. "In spremenilo se je - ste dejali -, saj je po obdobju totalitarizma vendarle zagledala luč naša samostojna Slovenija". Dodali pa ste tudi, da je danes cilj Drage ta, "da bi se postavila proti vse večjemu nezaupanju do slovenske države in njenih institucij, kar postavlja v nevarnost samo narod-

prisotna tudi v naši slovenski narodni skupnosti v Italiji?

V krizi, ki je sicer globalna, se slovenska politika ni najbolje znašla in ni našla učinkovitih protiučreptov. Posledica je zastoj gospodarstva ter beg možganov. Toda država Slovenija je od ustanovitve naprej pod drobnogledom izredno kritičnih presoj, ki ne popuščajo, ker so izraz nostalgije po jugoslovanskem socializmu, kakor da problem v Titovi Jugoslaviji ni bilo. A vendar so tudi takrat mnogi Slovenci kakor tudi drugi

zornih kotov analizirali dinamike, ki jih priseljeniška tematika sproža, od tega, s katero vrsto migrantov prihajamo v stik, kako poteka njihova integracija, ali smo s svojim odnosom do njih še vedno civiliziran narod. Kako bi na podlagi našega čutenja razčlenili te iztočnice?

Preseljevanje narodov ni pojav sedanosti, povezano je z začetkom civilizacije, je del zgodovine človeštva in se v raznih dobah in okoljih ponavlja vse do danes. Človeštvo je nastalo v

Na domačiji družine Vidmar na Sinjem vrhu

Obisk pri "Umetnikih za karitas"

Na Sinjem vrhu nad Ajdovščino je od 15. do 19. avgusta potekala 22. mednarodna likovna kolonija Umetniki za karitas pod naslovom: "Pogum vse ljudstvo v deželi, govori Gospod" (Ag 2,4). Izkupiček nastalih del bo namenjen ljudem v stiski.

Na Sinji vrh smo šli organizatorji in umetnike obiskat v sredo, 17. avgusta, dan pred t. i. dnevom odprtih vrat, in to zato, da smo se lahko v miru pogovorili s sodelujočimi umetniki, predvsem pa z organizatorji.

Gostitelj vsakoletne likovne kolonije je družina Vidmar in Hieronim nas je pričakal nasmejan, vedno vesel naše prisotnosti, medtem ko sta njegova žena Irma in sin Kristijan skrbela za hrano in pijačo za vse sodelujoče. Krasen dan je bil in krasni ljudje so bili na Sinjem vrhu.

Prav imata voditeljica likovne kolonije Umetniki za karitas Jožica Ličen in likovna kritičarka Anamarija Stibilj Šajn, ko trdita, da ne gre več samo za likovno kolonijo, ampak za pravo gibanje, ki združuje umetnike, ljubitelje umetnosti in predvsem pa vse tiste, ki kupijo nastala likovna dela in tako pripomorejo, da se lajša bolečina tako ali drugače prizadetih.

"Ves zbrani denar gre neposredno najbolj potrebnim, ljudem v stiski, ki jih je danes več, kot si sami mislimo!" pravi Jožica Ličen,

In prav dejstvo, da Umetniki za karitas vsako leto na Sinjem vrhu gostijo tudi likovnike iz naše sredine, je velikega pomena, organizatorji se zavedajo enotnega slovenskega kulturnega prostora in zato sta letos na Sinjem vrhu ustvarjala goriški slikar Andrej Kosič in tržaška ustvarjalca Jasna Merku'.

Oba smo obiskali v njunem priložnostnem ateljeju in oba sta bila vesela našega obiska. Andrej Kosič sodeluje s Karitasom že od samega začetka kolonije Umetniki za karitas, medtem ko je Jasna Merku' bila letos prvič, a prav vidno zadovoljna in vesela.

Oba sta na Sinjem vrhu naredila umetniška dela, ki so zdaj razstavljeni na Vidmarjevi domačiji, a bodo že jeseni začela pot v svet. Jasna Merku' je ustvarjala svoja prelesto lepa likovna dela na papirju, krhka, a izjemno pretanjena, medtem ko je Andrej Kosič pripravil večji akvarel z upodobitvijo križa na Sinjem vrhu in nekaj del v čisto novem slogu.

V letošnji koloniji so za pet dni sodelovali umetniki: Zdravko Dolinšek, Andrej Kosič, Jurij Kravcov, Petar Lazarevič, Miloš Marc, Jasna Merku', Alina Asberga Nabergoj, Patricija Simonič in Suzana Švent ter častni gost Zmago Modic.

Sami smo obiskali tudi dva ustvarjalca, ki ju poznamo že od samih začetkov, to sta akademska slikarja in prijatelja gibanja Lucijan Bratuš ter Mira Ličen Krmpotič, brez njunih del si skoraj ne moremo predstavi-

vljati več razstav Umetniki za karitas. Izbranim udeležencem so se pridružili tudi strokovni sodelavci in udeleženci lanske kolonije, ob dnevu odprtih vrat pa še drugi ustvarjalci, ki so za namen kolonije želeli pokloniti likovno delo. Deset udeležencev in sedem strokovnih sodelavcev je ustvarilo 40

likovnih del, pridružilo se je sedemnajst udeležencev preteklih kolonij in ustvarilo 24 likovnih del. Dan odprtih vrat je tudi letos privabil kar 53 slikarjev, ki so po-

Jožica Ličen, Hieronim Vidmar in Anamarija Stibilj Šajn (foto JMP)

klonili 73 slik in skulptur. Bilanca letošnjega srečanja je 87 avtorjev s 147 likovnimi deli.

"Tudi letos lahko rečemo, da si je na Sinjem vrhu lepo in dobro podal roko. Naklonjeno je bilo tudi vreme, saj so lahko umetniki ustvarjali v ateljeju in tudi na prostem, od koder je pogled segal tja do beneških lagun. Zanimiva družba se je zbrala, vse pa je družila različnost v starosti, različnost okolja, od koder so prihajali, različnost umetniškega izražanja, vsem pa je bilo skupno preko barv in čopičev in sporočilnih slik nagovoriti gledalca, da bo začutil lepoto Božjega stvarstva, ki ga izraža vsak umetnik na svoj način, predvsem pa prispevati svoj talent za ljudi v stiski", je zapisala vodja projekta Jožica Ličen ob koncu.

Tako umetnikov kot obiskovalcev se je dotaknilo letošnje geslo in marsikdo je prikimal, da je v naši družbi premalo poguma, marsikdo je Gospodove besede prvič slišal. Morda se na zunaj zdi, da postaja vse skupaj rutina, toda ne, vsako leto so novi umetniki, vsako leto nastanejo nova dela in vsako leto kolonijo spremlja dobra misel, ki se ubesedi v geslu. Veliko je bilo komentarjev, filozofskih in čisto preprostih.

V 'Pogovoru o...' , ki ga vsako leto pripravljata v imenu Radia Ognjišče Jože Bartolj, strokovni sodelavec kolonije, smo podelili misli, ki so bile vsakemu svoje, zato o vsakem le nekaj stavkov: Zdravko Dolinšek se je po upokojitvi preselil iz Trbovelj v Radence. Sam pravi, da je bilo med službo zlatarstva in oblikovalca nakita slikarstvo hobi, danes pa je obratno ...

Andrej Kosič prihaja iz Gorice, Slovenec po srcu in duši. 83-letni gospod je bil vsa leta med darovalci v Umetnikih za karitas, letos pa je bil ves teden z nami. Sam pravi, da nam je prav v takih družbenih dano spoznati človeško bogastvo ... Jurij Kravcov je bil rojen v Rusiji, v času razpada SZ se je za eno leto preselil v Bolgarijo in nato v Slovenijo, kjer je tudi ostal in ima družino. Še največkrat je med kolonijo omenil svojo triletno hčerko ...

Petar Lazarevič živi v Ljubljani, odločitev, da pride na Sinji vrh je bila težka, saj je pred kratkim

imela žena nesrečo, zato se je celotna družina dala skupaj, da je lahko držal oblubo.

Miloš Marc je domačin, iz Vipave, zaposlen v Mlinotestu. V koloniji Umetniki za karitas je bil pred 20 leti in skupaj smo ugotovili, da je to zgodbo pametno ponoviti, njegove slike so sporočilne, ko pa se je bilo treba predstaviti, ga je zmanjkalo.

Jasna Merku' prihaja iz Trsta, hči poznane glasbenika Pavla Merkuja. Slikarka, grafičarka, ilustratorica je v koloniji Umetniki za karitas prvič. Ko smo jo vprašali, kaj ob tej koloniji čuti, je odgovorila: "Srečna sem, da z ustvarjalnostjo osrečujem ljudi ..."

Zmago Modic, poznan slikar iz Ljubljane, je bil v koloniji kar dvakrat zapored leta 1996 in 1997, zato se mu je zdelo samoumevno, da je povabljen kot častni gost, vendar bolezen je nepredvidljiva. Kljub temu da je bil name-

sto na Sinjem vrhu v Kliničnem centru, je poskrbel, da bo slika pravočasno pripravljena za katalog. Pri dobrih name-nih ni izgovorov.

Alina Asberga Nabergoj se je v Vipavo preselila, zaradi ljubezni, kot je sama rekla, iz 1800 km oddaljene Latvije. Tako je bila leta 2005 prvič udeleženka Umetnikov za karitas in med tem tudi zvesta darovalka. Ko je bila

Mira Ličen Krmpotič (foto JMP)

vprašana, kaj je po poklicu, je rekla, da je najprej mama, saj ima kar štiri otroke. O umetnosti pa: "Umetnost je kot topel čaj, oboje vsi rabimo..."

Patricija Simonič, štajerska slikarka in kiparka, je v našem prostoru poznana po kipu Dečka miru, ki po zaslugi njenega fanta Giannija postaja simbol miru. V koloniji Umetniki za karitas je prvič in pravi, da je vsakršna umetnost od človeka za človeka ...

Suzana Švent je mlada slikarka. Nekoč slovenska mladinska prva-kinja v šahu je danes na začetku poti profesionalne slikarke. Pravi, da med šahom in slikarstvom ne

vidi razlike, v obeh primerih človek vstopa v igro med umetnikom in gledalcem.

"Še veliko je bilo povedanega tudi v kulturnem programu, ki so ga zadnji dan obogatili pevci iz Šturij in Mladi z Gore. Veseli smo bili številnih obiskovalcev; Slavko Rebec, Anamarija Stibilj Šajn in sama smo jim kolonijo osvetlili vsak s svojega zornega kota", je še povedala Jožica Ličen.

Začenja se drugi del Umetnikov za karitas, to je potovanje razstav. Do konca septembra so umetniška dela razstavljeni na Sinjem vrhu, potem pa gredo v slovensko Istro, v Gorico, Trst, v prestolnico, na Štajersko in v Prekmurje, pa še kam ...

In ob koncu: Vse je zama, če so dela še tako lepa, če jih ne kupimo in ne pomagamo tako ljudem v stiski!

Privoščite si požirek lepote, ki traja in traja in vas s svojo tiho prisotnostjo na steni nenehno nagovarja, in hkrati pomagajte ljudem, ki niso tako srečni, kot ste vi!

Jurij Paljki

Andrej Kosič (foto JMP)

ki je upravičeno ponosna na vse sodelujoče, sami dodajamo, da je slovenska Karitas tista dobrodelna organizacija, ki najmanj porabi za lastno režijo.

"Seveda vseh težav ne moremo rešiti, a že to, da skušamo, je veliko", še dodaja gospa Jožica, ki se že veseli gostovanja z razstavo v Gorici in Trstu.

Relikvije sv. Terezije iz Lisieuxa v Vidmu

Relikvije priljubljene svetnice, male Terezije Deteta Jezusa iz Lisieuxa, redovnice, cerkvene učiteljice, zavetnice misijonov in avtorice Povesti duše, bodo 1. in 2. septembra v Inštitutu Bearzi v Vidmu (ul. Don Giovanni Bosco 2). V četrtek bodo prinesli relikviji v omenjeno salezijansko središče ob 9. uri, sledila bo tiha molitev z možnostjo spovedi. Ob 11.30 bo rožni venec za misijone, ob 17.30 rožni venec za družine, ob 18.30 maša, ki jo bo daroval videmski nadškof Andrea Bruno Mazzocato, sledi tiha molitev. Ob 20.45 bo karmeličan p. Antonio Sangalli, postulator za kanonizacijo staršev svete Terezije, govoril na temo: "Svetniki se rodijo v naročju staršev". Sledita bdenje in nočna molitev (od 22.30 do 7.30). V petek, 2. septembra, bo jutranjo mašo ob 7.30 vodil p. Sangallo, ob 8.30 bo govoril o tem, kako lahko s sv. Terezijo vzgajamo v svetosti. Od 9. ure dalje bo tiha molitev, ob 11.30 rožni venec za redovno življenje, ob 12.30 molitev, ob 13.30 odhod.

V pomislek

Islam v nekdanji Bosni in Hercegovini

Muslimanski fundamentalizem se je danes že razširil po vsem svetu. Tam okoli leta 1980 se je Evropa prav tega zelo bala. Med drugimi je nanj velikokrat opozarjal francoski predsednik Mitterrand. Pred časom je dr. Jože Pirjevec izdal knjigo z naslovom Jugoslovanske vojne 1991-1999. Tudi iz te knjige izvemo, da fundamentalizma Islam v Bosni ni poznal. O Islamu v Bosni se danes piše različno. Tisti, ki ga skušajo povelečevati, poudarjajo, kako se je v nekdanji Jugoslaviji boril proti ateizmu, zopet drugi pa zatrjujejo, da ni bilo tako. Fundamentalizem v Bosni je ves čas obstajal, tudi v času nekdanje Jugoslavije. Dobro se spominjam, kako so bili vojaki muslimani v tedanji jugoslovanski armadi pod zelo močnim nadzorom in vplivom, da ne rečem terorjem posameznikov, ki so bili tudi vojaki muslimani; tudi v vojski pa so bili nekakšni tajni muslimanski verski voditelji. Vse to se ni javno odražalo, vidno pa je bilo vsaj tistim, ki so to hoteli videti. (Vse to je bilo vodstvu jugoslovanske armade dobro poznano. S tem je vodstvo vojske imelo večji vpliv, pa tudi nadzor nad temi vojaki.) V akademskem letu 1965/66 sem imel sorazmerno veliko stikov s sarajevskimi muslimanskimi profesorji na tamkajšnji Metresi, nekoliko manj s študenti. V Slo-

veniji so bili v tistem času, kot tudi prej, redki izbranci, ki so imeli štipendije za študij v tujini; medtem ko je bilo v tedanji Bosni kar lepo število študentov, ki so imeli muslimanske štipendije za študij medicine v Bagdadu, na arhitekturi v Kairu, na ekonomiji v Istanbulu, pa še kje drugje v muslimanskih državah. Vsi ti študentje niso bili "povprečni" verniki, še manj neverniki-ateisti. Med študijem, še zlasti pa med

počitnicami, ko so se vrnili domov, so imeli svoje verske obveznosti, ki jih drugi študentje muslimani, ki so študirali doma ali po Evropi, niso poznali. Prav tako so jim določene obveznosti ostale tudi po diplomii, z razliko od drugih študentov muslimanov, ki so diplomirali kje drugje in jih te obveznosti niso vezale. Te so bile predvsem v različnih sodelovanjih, pa tudi vodenjih v posameznih muslimanskih verskih skupnostih. Samo po sebi umevno je bilo za bosanskega

študenta, ki je imel islamsko štipendijo, da je po diplomii del svojega znanja nudil tudi svoji skupnosti, in to, se razume, za stonj. Nekaj takšnega vsaj pri nas, v katoliški Cerkvi, ni.

Zanimivo pa je vprašanje: "Ali je v Bosni v času Titove Jugoslavije obstajala muslimanska država?" Evropska diplomacija je bila velikokrat slepa ali pa se je delala nevedno o stanju, ki je tedaj tam obstajalo. Na zunaj, v politični ureditvi Bosne in Hercegovine v nekdanji Jugoslaviji, ni bilo videti posebnosti, bile pa so posebnosti znotraj, v republiki sami. Vsi smo poznali politično neopredeljene muslimane v državnih funkcijah, ki so tedaj pripadale določenemu sloju politično usmerjene garniture.

Prav tako so bile muslimanske policijske patrulje. Poznali smo muslimanske ambulante in celo rdeči polmesec je velikokrat bil prekrit z rdečim križem na tem ali onem reševalnem vozilu, ali pa niti to ne. Obstajali so muslimanski servisi za financiranje, za stike s poslovneži...

Vsega tega je bilo znatno več, kot si danes mislimo. Ob tem pojasnilo: Jugoslovanski komunizem je pojem neopredeljeni musliman uradno rabil samo v Bosni in Hercegovini, ne pa za Sandak, Kosovo, Metohijo in Makedonijo. Tam so jih imenovali Albanci ali pa Šiptarji.

Vse to potrjuje, da je bila Bosna že v času nekdanje Jugoslavije neka oblika države v državi, na osnovi Islama, kar danes marsikdo tudi prizna.

Ambrož Kodelja

Mednarodna skavtska izkušnja za bratstvo, solidarnost in mir

Roverway 2016

Tabori veje roverjev in popotnic so potovalni tabori. Ta - za neskavte tako nedolžni - izraz za sabo po navadi skriva večdnevno naporno hojo in težak nahrbtnik na ramenih... A za VKB klan Kraškega stega Slovenske zamejske skavtske organizacije je letošnji potovalni tabor poleg hoje pomenil še potovanje z letalom, vlakom, busom, metrojem, predvsem pa srečevanje in

Kako je bilo to pariško služenje? Navihani jelen: V sodelovanju z združenjem Emmaus smo imeli možnost preživeti nekaj časa z begunci iz srednje Afrike. Po skupinah smo izdelali lesene zaboje za rastline. Uporabili smo odvzeten material. Begunci so sprva samo od daleč opazovali, potem pa so se nam pridružili in aktivno sodelovali. Zaboje smo na koncu še poslikali in vanje usadili ra-

bare in Silent disco, kjer so skavtom stregli nealkoholno pijačo in dobro glasbo.

Kar dva dneva stalnega skupnega dela sta bila namenjena delavnicam, na katerih je bilo možno razglablјati o štirih glavnih temah: Širimo obzorja, Bodi svoj heroj, Boljši svet in Sprejemam odločitve.

Katera od delavnic, ki sta jo obiskali, vama je dala najbolj misliti?

Zasanjana panda: Vse delavnice, ki sem se jih udeležila, so mi bile všeč, saj so bile po mojem mnenju zelo lepo organizirane. Nikjer nismo le poslušali predavanj, ampak smo morali vedno aktivno sodelovati, tudi z drugimi skavti, ki jih prej še nikoli nismo videli. V spominu mi je ostala delavnica o Evropski uniji na temo Boljši svet. Po kratki predstavitvi EU so nas razdelili v manjše skupine, vsaka je predstavljala eno stranko parlamenta. Nato smo dobili osnutek novega zakona, ki smo ga morali dopolniti v skladu s prepričanji svoje stranke. Najtežji del naloge pa je bil trenutek, ko smo morali zakon odobriti. V evropskem parlamentu ni dovolj, da te podpre večina, strinjati se morajo prav vsi člani. Na koncu nam je po zanimivih in dolgih debatah uspelo sprejeti nekatere spremembe zakona, obenem pa smo v malem okusili, s čim se tolikokrat srečujejo parlamentarci. Zelo učinkovita je bila po mojem mnenju tudi delavnica na temo Širimo obzorja, ki je simulirala hudo situacijo, v kateri se znajdejo begunci, ko bežijo od doma. Ker so to delavnico organizirali slovenski in italijanski skavti, sem imela prednost, ker sem poznala jezik. A kljub temu me je surovo ravnanje s pribežniki pretreslo, zato si lahko predstavljam, da je bilo za tiste, ki ne znajo slovenščine ali italijanščine, še toliko huje, ko so se znašli v popolnoma tujem in neprijaznem okolju.

Presenetljivo odločni galeb: Najbolj mi je dala misliti delavnica, na kateri sem morala eno uro živeti kot invalid. Najprej sem bila slepa, nato gluhonema, na koncu pa sem sedela na vozičku. Vsakič sem srečevala nove ovire in težave; da sem jih lahko premostila, sem morala uporabljati vsa čutila, ki bi jih navadno ne uporabljala. Ljudje okoli mene sploh niso pomagali, ampak so me le zaničevali in se norčevali iz mene. Čeprav delavnica ni bila najbolje organizirana, je vseeno pustila svoj pečat v meni.

Kako si doživljala to dobro uro klepeta v skupini petih nepoznatih roverjev z različnih koncev sveta o temah, kot so tvoja vera, mir, solidarnost in narava?

Zasanjana panda: Program spiritualnosti se mi je zdel sproščujoč in bila sem ga vesela že zato, ker drugače med tednom nismo imeli veliko časa, posvečenega duhovnosti. Zame osebno pa je bila to posebna izkušnja predvsem zato, ker sem se znašla v zelo zanimivi skupini: poleg mene so jo sestavljali še trije Italijani in en Francoz. Dva Italijana sta bila člana CNGEI, ki v svoji metodologiji nima poudarka na veri, tretji pa je bil član AGESCI, ki je - po-

dobno kot SZSO - katoliška organizacija. Rover iz Francije pa je pripadal posebni organizaciji, ki združuje francoske budiste. Zato smo na obravnavane teme gledali z zelo različnih zornih kotov, kljub vsemu pa smo našli nekaj skupnih točk, kar se mi je zdelo zelo zanimivo. Vsi smo svoje poglede na naravo in solidarnost oblikovali pri skavtih in, čeprav vsak od nas doživlja skavtizem na svoj način, je prav to tisto, kar nas združuje.

Po popoldanski veliki igri, naslovljeni 5000 kultur, ko so roverji in popotnice v večjih skupinah, osnovanih na podlagi podobnih interesov udeležencev, ustvarjali nove civilizacije, se je jamboree začel nagibati h koncu - a skavte je čakal še zadnji zabavni večer pod velikim odrom, ko so na vrsto spet prišli glasba, ples, skeči in zabava.

Kakšni so bili skupni večeri v Jambvillu?

Kompetitivni jelen: Zabavni večeri na velikem odru so bili kar pestri. Spremljavo rover banda (o. p. glasbeno skupino so prav tako sestavljali skavti, stari med 16. in 21. letom, iz vse Evrope, med njimi tudi slovenska pevka), vici in heci so pripravili zabaven program za kar 4.500 mladih skavtov iz vse Evrope. Med zabavo in glasbo so vsak dan bili na odru tudi različni govorniki. Nastopila sta načelnika svetovnih skavtskih organizacij WAGGGS in WOSM in poslanka v evropski komisiji. Pismo nam je postal celo generalni tajnik Združenih narodov Ban Ki-moon. Glavna sporočila so slonela na bratstvu med skavti, solidarnosti in pomembnosti vloge mladih.

Kateri govor ti je najbolj ostal v spominu?

Kompetitivni jelen: Po mojem je bil najboljši govor načelnikov skupaj z obnovo skavtskih obljub, ker me je spomnil na dan, ko sem obljubil. Po dolgem času mi je bilo lepo ponoviti obljubo in mislim, da bi jo morali večkrat ponavljati.

Za vse klanovce Slovenske zamejske skavtske organizacije je bil Roverway prva mednarodna skavtska izkušnja, kjer so lahko okusili svetovno razsežnost skavtskega gibanja. Ustanovitelj skavtskega

kondor: Spoznavali smo različne navade, običaje različnih narodov, kar je prvi korak za boljše sožitje med ljudmi. Izkušnja, kot je Roverway, pripomore k temu, da človek razvija svojo strpnost. Prav zato je tako doživetje odlično način za dejansko izpopolnjevanje tega skavtskega poslanstva grajenja miru.

Katero so po tvojem tri najbolj opazne skupne lastnosti množice skavtov?

Hrabri jelen: Bratstvo, prijaznost, razumevanje.

Presenetljivo odločni galeb: Vsi verujejo v enake ideale, so socialni in radi pojejo!

Kaj pa tri najbolj opazne razlike?

Hrabri jelen: Različno pojmovanje zastave, glavnega zbora, ognja.

Presenetljivo odločni galeb: Odnos do kroja, navade pri tabornem ognju, disciplina.

spoznavanje roverjev in popotnic z vsega sveta. Udeležili so se mednarodnega tabora Roverway, namenjenega skavtom od 16. do 21. leta starosti, ki je potekal od 3. do 14. avgusta v Jambvillu v severni Franciji. Udeleženci te velike dogodivščine so:

Gregor Tavčar - Hrabri jelen, iz Repna Mojca Petaros - Zasanjana panda, z Opčin Petra Pahor - Presenetljivo odločni galeb, iz Devina

Ivana Pahor - Iskreni galeb, iz Devina Danijel Fabi Pahor - Razgledani kondor, iz Devina

Neža Petaros - Zanesljiva panda, iz Zatrežca

Elia Riccobon - Navihani jelen, iz Trsta Daniele Riccobon - Kompetitivni jelen, iz Trsta.

Najbolje, da dogajanje spoznamo tudi preko njihovih mnenj!

Zgodba se je začela v ponedeljek, 3. avgusta, ko je bilo na vrsti uradno odprtje dogodka v Parizu. Tu se je skupina naših modrosrajčnikov prvič pomešala v barvani množici skavtov z najrazličnejših koncev sveta. Skavte je na odprtju obiskal predsednik francoske republike François Hollande, ki je v svojem nagovoru skavte povabil k angažirani skavtski držbi, h kateri naj povabijo tudi vse mlade, ki sicer niso skavti, ampak z njimi delijo iste vrednote. Ko so prisotni še prvič odpeli himno letošnjega Roverwayja, pa je bil že čas, da spet stopijo na pot.

Vsaka potovalna skupnost je dni od 4. do 10. avgusta preživela na enem izmed 100 "routov", ki so potekali po celotnem območju Francije. VKB klan je ta čas preživel v Moursu, vasi severno od Pariza, skupaj s približno petdesetimi skavti iz Portugalske, Španije, Francije, Italije in skupino slovenskih tabornikov. Kam pa spada SZSO? Roverwayja se je udeležila s slovensko odpravo, ki je štela 26 skavtov, prišlo pa je tudi 89 slovenskih tabornikov.

Vsebinske smernice routov so bile mir, solidarnost, ekologija in kultura. Na taboru v Moursu so se ukvarjali z ekologijo in z zelenimi območji v mestih. Poleg medsebojnega spoznavanja, skupnega kuhanja različnih specialitet, olimpijskih iger, razgibanih tabornih ognjev in izletov po bližnji okolici pa so skavti opravili tudi služenje v begunskem centru v Parizu.

zlične rastline. Cilj projekta ni bil samo izvedba teh zabojev, ampak vzpostaviti stik s to skupnostjo, jim pomagati, da bi se čutili sprejeti, in jim popestriti dan.

Kako sta jo doživljala vidva?

Navihani jelen: Imeli smo težave zaradi različnih jezikov, a smo se vseeno kar dobro razumeli. Naučil sem se biti bolj potrpežljiv, ker sem sam videl ljudi, ki kljub temu da jim je uspelo opraviti dolgo pot, jim manjka še dosti do cilja, do boljšega in mirnejšega življenja.

Hrabri jelen: Izkušnja bi opisal kot zelo potrebno za marsikoga, saj sem opazil oz. smo opazili resnično stanje beguncev. Vse, kar imajo, je stavba z vrtem, kjer se lahko igrajo. Mi smo jim polepšali vrt z vazami in zgradbami. Ne smemo poza-

biti, da so tu brez družin, prijatelje so spoznali v bitki za preživetje, na poti do sem. Resnično ti da ogromno iztočnic za razmišljanje.

Kot bi mignil, že je bil 10. avgust in 5000-glava množica roverjev in popotnic je po daljšem ali krajšem francoskem potovanju prestopila prag grajskega posestva Jambville. Tu so se utaborili na petih narodnostno mešanih podtaborih. Res ogromen tabor je poleg tega premozel še dva izredno dolga travnika, "Evropski trg", kjer je lahko vsaka država v svojem šotoru predstavljala svojo kulturo in skavtsko organizacijo, skupno prizorišče z velikim odrom in zastavami vseh zastopanih držav, pa celo tri skavtske

**Lucija Tavčar
Energični galeb**

ŠTEVERJAN Maša zadušnica za dr. Iva Komjanca in koncert

Izjemen zdravnik, izjemna osebnost!

Dr. Ivo Komjanc, po rodu iz Števerjana, je bil odličen in priljubljen zdravnik, sploh pa izreden človek. Petindvajset let po njegovi smrti so si nekdanji pacienti iz hvaležnosti do tega, kar je naredil zanje, zamislili spominsko srečanje: v soboto, 27. avgusta, je bila v farni cerkvi v Števerjanu maša zadušnica, nato pa koncert Slovenskega okteta.

Po pesmi, ki jo je ob začetku maše na koru odpel vaški cerkveni pevski zbor, je stopil pred mikrofona **Livio Rožič**. Pozdrav navzočim je prepletel z osebnim pričevanjem. Pred več kot 40 leti je bil tudi sam pacient dr. Komjanca v Malcesinah pri Gardskem jezeru. Ko otrok je imel nesrečo, v goriški bolnišnici pa niso bili dovolj specializirani za zdravljenje takega primera. K sreči je njegov oče Saverij dobro poznal dr. Komjanca. Čeprav je bila nedelja, so ga v Malcesinah takoj sprejeli in za pregled ga je čakala celotna ekipa z dr. Komjancem na čelu. Tam je 12-letni Livio spoznal veliko mladih, ki so prihajali iz vse Italije, saj je bila bolnišnica specializirana za poliomiolitike. Skoraj pri vsakem pregledu se je dr. Komjanc usedel nekaj minut na posteljo mladih pacientov in se z njimi pogovarjal kot oče s sinom,

je dejal Rožič. On se je z njim seveda pogovarjal v slovenščini, zdravniki in medicinske sestre, ki so ga spremljali, pa so začudeno gledali in se spraševali, za kakšen jezik gre... "Pri svojem delu je bil zelo strog tako do sebe kot do sodelavcev", saj je dobro vedel, kaj je potrebno za dobro počutje in zdravljenje bolnikov. Dr. Komjanc

Livio Rožič

zahvalimo dr. Ivo, ki je dal na zalogo darove, ki jih je prejel. Pomembno je namreč, kako živimo, kako uporabljamo prejete talente, je poudaril v homiliji. Dr. Ivo je uporabil svojo glavo, srce in zlate roke za lajšanje trpljenja na tem svetu. Boga zanima, ali smo pozorni do drugega, ali ga vidimo v lačnem, žejnem, ubogem, zapo-

Simon Komjanc

je bil "izjemna osebnost kot človek in kot zdravnik. Prepričan sem, da se je vsem, ki so kakorkoli imeli možnost ga spoznati ali sodelovati z njim, za vedno vtisnil v spomin".

Župnik **Marijan Markežič** je dodal, da je maša zadušnica priložnost, da se vsi skupaj zahvalimo Bogu za to, kar je naredil preko srca in rok dr. Iva Komjanca, hkrati se

stavljenem človeku, pa imamo zanj košček kruha in lepo besedo... Ivo je besede iz evangelija živel, zato "se zahvaljujemo Bogu, da je prenesel v življenje besede apostola Jakoba: vera brez del je mrtva... Njegova vera je očitno bila močna in živa".

Ob koncu maše, pri kateri so z branjem beril in prošnj ter streženjem sodelovali povečini

pokojnikovi pranečaki in drugi sorodniki (drugo berilo je bral zdravnikov sin Matteo, v prvi vrsti pa je sedela njegova vdova Mirjam Brumat), se je **Simon Komjanc** pri mikrofona prisrčno zahvalil prisotnim za spoštovanje spomina na dr. Iva, zlasti skupini pacientov iz Malcesin, ki so z navzočnostjo v Števerjanu potrdili svojo "neizmerno hvaležnost človeku, ki jim je s svojo strokovnostjo in človekoljubnostjo omogočil človeka dostojno življenje". Življenje dr. Komjanca je temeljilo na predanosti zdravniški poklicnosti, globoki veri in trdni narodni zavesti, je še povedal njegov nečak. Te temelje je prevevala "ljubezen do sočloveka, kateremu je posvetil vse svoje moči, da bi lajšal njegovo trpljenje". Pri polnjenju poklicnih dolžnosti mu je bilo v veliko oporo tudi zaupanje v Božjo pomoč. Oddaljenost od rodnega Števerjana ni pretrgala njegove navezanosti na ljudi in narod. Zaljubljen je bil v deželo pod Alpami in trenutke oddiha je najraje preživljal na slovenskih tleh. S ponosom je spremljal osamosvojitveni proces Slovenije in razglasitev njene samostojnosti; žal pa je bolezen izčrpala njegove fizične moči prav leta 1991 in srčna želja, da bi obiskal samostojno Slovenijo, se ni uresničila. Kljub uspehom in odgovornim funkcijam je "ostal skromna osebnost", ni zasledoval slave. To svojo značajsko potezo je izrazil tudi ob upokojitvi,

Slovenski oktet v števerjanski cerkvi (foto dpd)

v pismu vodstvu bolnišnice, ki jo je zavezotostjo izoblikoval v elitno zdravstveno središče, v kraj upanja za tisoče poliomieličnih bolnikov iz vse Italije. Zapisal je: "Prišel sem neopažen in odhajam v tišini". Največje zadoščenje je bilo zanj ponoven nasmeh na ustnicah trpečih bolnikov, je še povedal Simon Komjanc. Hvaležnost na stotine pacientov je "največje priznanje njegovi nesebični poklicnosti". Sorodniki so se ga želeli spomniti s pesmijo Ljubke Šorli *Drvo ob Soči*, ki jo je občuteno zrecital pranečak Nikolaj Pintar (med obredom je kot solist tudi zapel dve pesmi).

Poklon spominu dr. Iva Komjanca se je v števerjanski cerkvi končal z odličnim koncertom **Slovenskega okteta**, najbolj reprezentativnega slovenskega moškega vokalnega komornega ansambla, ki letos slavi vrhunskih 65 let neprekinjene-

ga delovanja. Program, ki ga je povezoval umetniški vodja Jože Vidic, prvak SNG Opera in balet Ljubljana, so začeli z Marijino *O Devica*, zvezd Kraljica Leopolda Belarja in z De Marzijevo *Signora delle cime*. Nadaljevali so z nekaj skladbami iz tradicije Slovenskega okteta in narodne zakladnice: *Rož, Podjuna, Zila, Čej so tiste stezice in Bodi zdrava domovina*. Sledile so *Tam, kjer pisana so polja* Danila Bučarja, Avsenikovi *Zvezde na nebu žare* in *Čez zelene trate*, bučno ploskanje pa so nagradili z zimzeleno *Po jezeru bliz Triglava*. Oktet je že spet dokazal, da ne le s svojo profesionalnostjo, temveč tudi z veliko energijo in srčnim nabojem ostaja najsvetlejši ambasador slovenske glasbene kulture v svetu. Vrhunski glasbeni dogodek, ki je kronal spomin na izredno osebnost! / DD

(več fotografij na www.noviglas.eu)

LETNI ŠOLSKI ABONMA APT 2016-2017

- Mestni ali primestni letni šolski abonma APT lahko zaprosijo študentje obveznega šolskega ciklusa, srednjih šol in univerz.
- Velja od 1. septembra 2016 do 30. junija 2017 ali od 1. oktobra 2016 do 31. julija 2017, vse dni, prazniki in šole prosti dnevi vključeni.
- Vpišete ga le enkrat in se tako izognete mesečnim obnovitvam. Plačate ga lahko tudi v 4 obrokih.
- Cena je ostala nespremenjena napram ceni šolskega abonmaja 2015-16.
- Cena je z ozirom na ostale abonmaje ugodnejša, predvideni so tudi dodatni popusti, če je v isti družini več abonentov.
- Novost 2016: 20%-ni popust za drugega študenta v družini oz. 30%-ni popust za tretjega, 20%-ni popust na znesku skupnega mestnega in medkrajevnega abonmaja APT.
- Imetniki šolskega abonmaja APT so deležni popustov in olajšav v partner obratih: knjigarne (Ubik in Antonini v Gorici, Ubik-Rinascita v Trziču, kinodvorane (Kinemax v Gorici in Trziču), športni objekti (Starbene palestre v Ronkah).

ABONMA LAHKO VPIŠEJO od 22. avgusta vsi, ki že imajo izkaznico APT, od 29. avgusta pa tudi novi abonent

BLAGAJNE APT:

- GORICA** - Na železniški postaji / CIP (Intermodalno potniško središče) pon-pet 7.45-17.20; sob 7.45-14.00; soboti, 3. in 10. septembra 7.45-17.00
- TRZIČ** - Ulica F.lli Rosselli 13 pon-sob 7.00-19.00; do 31.8. tudi ob nedeljah 7.00-13.00
- GRADEŽ** - Avtobusna postaja - Trg Carpaccio vsak dan 6.00-20.00 (do 30.09.) in pon-sob 6.00-15.00 (od 1.10.)

ostale usposobljene blagajne:

- ČERVINJAN** Blagajna avtobusne postaje - Trg Marconi
- TRST** Blagajna avtobusne postaje - Trg Libertà
- VIDEM** Blagajna avtobusne postaje - Drev. Europa Unita

Informacije

APT Urad za vozovnice:
tel. 0481 593513 - 0481 593515
titoli.viaggio@aptgorizia.it
www.aptgorizia.it
brezplačna številka
800 955 957

Dramski odsek PD Štandrež ne počiva! Več nastopov štandreških igralcev tudi v poletnem času

Dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež ima v svojem repertoarju tudi več krajših vedrih iger, ki so zelo primerne za poletne prireditve na prostem. Tako lahko tudi manjši kraji, ki ne razpolagajo z dvorano, pripravijo gledališke predstave na prostem. Nekatera vaška središča so čudoviti naravni prostori za take priložnosti. Nastopajoči zagotavljajo, da je na takih prizoriščih stik s publiko bolj neposreden, in to čutijo tudi gledalci. V mesecu juliju so se štandreški igralci predstavili z dvema enodejankama na treh zelo uspešnih dogodkih, ki so popolnoma zadovoljili številne poslušalce, ki so izrazili z glasnim smehom in burnim ploskanjem svoje navdušenje ob komičnih situacijah in prizorih. V začetku julija sta Marko Brajnik in Božidar

Tabaj zaigrala vedro igrano Janeza Povšeta *Na trimu* v Lokovcu. Sredi meseca julija pa sta Majda Zavadlav in Božidar Tabaj v Oseku v Vipavski dolini privabila na prostor pred cerkvijo veliko hvaležnih gledalcev. Njim sta ponudila v pogled veseligr Karla Valentinca *Gremo v teater*. Sami organizatorji so bili presenečeni, da se je v tej mali vasi zbralo

toliko ljubiteljev gledališča. Zadnja predstava v juliju je bila 26. v Kopru. Tu prireja Zveza kulturnih društev mestne občine Koper, pod pokroviteljstvom občine in Luke Koper, že devet let na Martinčevem trgu *Poletne gledališke večere* vse torke v juliju in avgustu. Na teh večerih nastopajo razne gledališke skupine iz Slovenije. Letos so povabili tudi štandreško dramsko skupino z ve-

Božo Tabaj in Majda Zavadlav v enodejanki Gremo v teater (foto DP)

denca Franko in Joško Kogoj, saj morata sceno vsakič prilagajati drugačnemu prostoru. In to vedno mojstrsko opravita. Kulturno društvo Kontrada iz Kanala prireja že vrsto let poletna srečanja gledaliških skupin. Več predstav se zvrsti v drugi polovici avgusta. Oder je na prostem, na čudovitem trgu Kontrada. Letos so povabili k sodelovanju tudi dramski odsek Prosvetnega društva Štandrež, ki je nastopil 18. avgusta s komedijo *Pokojna gospejina mama* v režiji Jožeta Hrovata. Čeprav je med predstavo padlo nekaj dežnih kapelj, so gledalci uživali ob dogajanju na odru in nagradili nastopajoče z navdušenim ploskanjem.

DP

Goriške in tržaške romarje je nagovoril msgr. Franc Šuštar

Svetoletno romanje na Barbano

Goriško-tržaško romanje na Barbano se je v svetem letu usmiljenja začelo pri svetih vratih priljubljenega Marijinega svetišča na otoku v gradeški laguni. Glavni mašnik, ljubljanski pomožni škof msgr. dr. Franc Šuštar, se je v ponedeljek, 29. avgusta, najprej ustavil v molitvi pred vrati v spremstvu duhovnikov iz goriške nadškofije in tržaške škofije ter blagoslovil vodo. Potem ko je msgr. Franc Vončina prebral evangelijski odlomek, v katerem Jezus pravi "jaz sem vrata", so mašniki - in za z njimi številni verniki (bilo jih je krepko nad 300!) - ob molitvi litanij stopili "skozi vrata usmiljenja v Gospodov dom". Msgr. Šuštar je v homiliji poudaril, da so se goriški in tržaški romarji zbrali z željo, da bi Gospod potrdil njihovo vero, pa tudi v pripadnosti lastnemu narodu in jeziku, "ki je velik

Blagoslov pred svetimi vrati; desno škof Franc Šuštar

Gospodov dar". Marija nas kot mati želi povezati med seboj. Vsak od nas je prišel na otok s prošnjo, povezano z življenjem. Te prošnje je pomembno v osebni molitvi jasno izraziti Gospodu, "da ne bodo ostale neizrečene ali samo nejasno občutene". Jezus je pogosto vprašal ljudstvo: "Kaj hočeš, da ti storim?... Na konkretno vprašanje Gospod daje tudi konkreten odgovor". V svetem letu usmiljenja se spomnimo na skupno molitev še drugih

namenov, je dejal pridigar. Pozval je k molitvi za vse, ki so ostali prizadeti v potresu v Srednji Italiji, za mir na svetu, za dokončanje vojne v Siriji, Iraku in drugih deželah, za vse izgnance, begunce in migrante, da

vsakdanjega življenja Jezusa in Marijo, je dejal msgr. Šuštar. Jezus dela čudeže, a čaka, da tudi mi sodelujemo, naredimo, kar zmoremo. "On bo stvari pomnožil in požlahtnil". Ne smemo reči, da se ne da nič narediti, "storimo vse, kar nam Jezus naroča"! Vsakdo od nas ima "prazne vrče": to so lahko "vrč vere, vrč upanja, vrč ljubezni, vrč usmiljenja, vrč molitve, vrč veselja"... Ti vrči so včasih prazni, smo slabotni in črnogledi, stiskajo nas težave... Prosimo Gospoda, naj napolni naše vrče s svojo močjo! "V naše prazne vrče prispevamo svoj delež, tisto malo, kar imamo, in Gospod bo naredil čudež". Svetoletno romanje je "molitev in povabilo Jezusu in Mariji, naj bosta z nami v vsakem trenutku".

Škofov vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina se je ob koncu maše v imenu duhovnikov zahvalil msgr. Šuštarju za obisk, lepe, mladoštne in opogumljajoče besede. "Lanbi se lahko vrnili v svoje domove in mirno živeli, za dobre in urejene družine. Božja beseda govori o Božji zavzetosti za človeka, to je beseda luči in upanja. Kot pri svatbi v Kani Galilejski, dogodka, polnem velikih nauk, tudi mi povabimo z molitvijo v dogodka našega

sko leto nas je bilo veliko, letos pa nas je še več". Potrebujemo novih duhovnikov in mladih škofov, da bo na takih romanjih še več ljudi, je dejal. Zato je tudi povabil res številne prisotne, da bi se v zgodnjih popoldanskih urah ustavili pri molitvi za duhovne poklice. / DD

In memoriam

S. Felicita (Matilda) Prinčič

V prvih urah petka, 22. julija 2016, je v 89. letu starosti v Gospodu zaspala s. Felicita (Matilda) Prinčič, zadnja slovenska redovnica pri sestrah uršulinkah v Gorici. Med ljudmi je bila v glavnem poznana kot "suora Felice".

Rojena je bila 27. februarja 1928 v župniji Kozana v Goriških Brdih. Sprva je imela namen gospodinjiti pri bratu duhovniku Antonu, pa je začutila, da jo Bog kliče k uršulinkam. Triletni noviciat je opravila v Brescii v Italiji. Večne zaobljube je položila 9. maja 1953 v uršulinskem samostanu v Gorici. Kot piše v Katoliškem glasu z dne 14.5.1953, so bili pri obredu "navzoči tudi njeni domači, ki so nalašč zato prišli iz jugoslovanskih Brd, iz Kozane v Gorico. Prevzvišeni g. nadškof, ki je vodil ves obred, je imel ob tej priliki za vse navzoče priložnostni nagovor. Čestita-

mo novi slovenski redovnici in ji želimo obilo milosti in uspeha na njeni vzvišeni poti". Ta pot je bila kar dolga in s. Felicita jo je vse do leta 2014 preživela v samostanu v Gorici. V glavnem je skrbela za starejše in bolne sestre, po koncilu pa tudi za druge pomoči potrebne zunaj samostana. Zaradi pešanja zdravja je bila v začetku leta 2014 premeščena v Milan. Tam je tudi bilo poslednje slovo, in sicer v ponedeljek, 25. julija letos. Gospodar življenja naj ji povrne za vse dobro, ki ga je storila! Svojem pa naj gre izraz našega iskrenega sožalja.

† Dne 22. julija 2016 je v Gospodu zaspala
S. FELICITA (MATILDA) PRINČIČ,
redovnica pri sestrah uršulinkah v Gorici.
Med ljudmi je bila v glavnem poznana kot "suora Felice".
Poslednje slovo je bilo v ponedeljek,
25. julija 2016, v Milanu.
SESTRA VIDA PRINČIČ IN OSTALI SORODNIKI

Obvestila

SCGV Emil Komel sprejema vpise za šolsko leto 2016/17 od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure. Informacije na tajništvo, tel. 0481 532163, e-mail: info@emilkomel.eu.

MLADINSKI DOM vabi osnovnošolce in srednješolce na drugi del poletnih dejavnosti, in sicer na: - ŠOLA ZA ŠALO - igriva priprava na začetek pouka; - 1, 2, 3: SREDNJA! - priprava prvošolcev na vstop v srednjo šolo. Obenem obvešča, da poteka vpisovanje k POŠOLSKEMU POUKU 2016/17 za osnovno in srednjo šolo. Informacije in vpisi: tel. 366-6861441 ali 331-6936603, e-pošta mladinskidom@libero.it, www.mladinskidom.it

Občina Sovodnje ob Soči sporoča, da bo občinska knjižnica zaprta zaradi selitve v nov sedež na Prvomajski ulici št. 42 (Butkovičeva hiša) do petka, 16. 9. 2016 (ukrep župana št. 3 z dne 31. 5. 2016).

V središču mesta dajamo v najem prenovljeno stanovanje, primerno tudi za pisarno. Info tel. 340 9248297.

Prispevke za Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale (Via Kugy, 2, Gorica) IBAN IT 30 C 05484 12402 003 570 036 225; SWIFT CIVIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajništvo SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569.

Potrebujem delo in bi z veseljem pomagala v gospodinjstvu ali pri skrbi za ostarelega ali bolnega človeka. Čakam vaš klic na 00386 41 936 652 - Darja.

40-letna mati nudi dnevno nego starejšim na domu. Ne 24 ur. Lahko tudi kuha in pospravlja stanovanje. 3-letne izkušnje. Tel. 00386 41 390 244.

Gospa s trindvajsetletno izkušnjo nudi dnevno varstvo otrok ali oskrbo starejših oseb, potrebnih pomoči. Tel. 00386 41 548537.

Profesorica slovenščine išče delo (tudi inštrukcije, učna pomoč in varstvo otrok). Tel. št. 00386 41 256240.

Zanesljiva in izkušena gospa pomaga pri likanju in čiščenju stanovanj. Tel. št. 00386 40153213.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.: 00386 31 478807.

Urejena gospa išče delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. št. 00386 31 449311.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebami tudi 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 484339.

40-letna mati z večletnimi izkušnjami in znanjem italijanščine nudi dnevno nego starejšim na domu (ne 24 ur dnevno) ali pomoč pri gospodinjstvih delih in kuhanju. Tel. 00386 41 729548.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebami. Tel. št. 00386 30 325 558.

Varujem starejše, pomoci potrebne osebe, in sicer 24 ur ali pa samo čez dan ali varstvo ponoči. Sem človek dobrega srca in imam nekajletne izkušnje! Sem upokojenka, vse ostalo (vrednotnice) in vprašanja na št. 040 621 424 (v poštev pride celotno primorsko in goriško območje).

Gospa z večletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebami za 24 ur na dan. Tel. št. 00386 40 432304.

Čestitke

V sončnem avgustovskem dnevu se je Vidu in Janu pridružil bratec Maj Timotej. Z družinico Laure in Uroša Zorna se veselijo nonoti, vsi ostali domači, pa še sorodniki in prijatelji iz Goriške, ki novorojenčku želijo čim bolj srečno življenjsko pot.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 2.9.2016 do 8.9.2016)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan razen ob sobotah od 20.00 do 21.00. Spored:

Petek, 2. septembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 4. septembra, ob 21. uri (vodi Ilija Banchig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, rezijanskem in zilijskem narečju.

Ponedeljek, 5. septembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Novice iz naših krajev - Obvestila in večerni vic.

Torek, 6. septembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 7. septembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Morske alge, enocelčni velikani - Izbor melodij.

Četrtek, 8. septembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila in večerni vic.

Zveza slovenske katoliške prosvete

Že tretje leto na Okusih ob meji

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice bo, po dveh uspešnih letih, tudi letos sodelovala na mednarodni manifestaciji Okusi ob meji, ki bo po goriških ulicah od 22. do 25. septembra. Zveza bo tudi letos postavila svoj veliki šotor v ulici Crispi, ob Trgovinskih zbornici. Skupaj s stojnicami društev KD Sabotin iz Štmavra, SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, PD Štandrež, MePZ Lojze Bratuž iz Gorice in PD Vrh Sv. Mihaela, katerim se bo pridružila še stojnica Vinoteke Števerjanski griči, bodo sestavili skupen prostor, t. i. slovensko vas. Ponudba enogastronomskih dobrot bo raznolika. Vsako društvo bo ponudilo svoje specialitete: od predjedi, mesa do palačink. Tudi briških vin ne bo manjkalo. Poleg kulinarike bo poskrbljeno tudi za glasbeno razvedrilo. V živo bodo namreč nastopili razni slovenski ansambli, med katerimi Briški kvintet.

Pri ZSKP so zadovoljni in ponosni, da so tudi letos zmogli uresničiti ta skupni projekt. Zahvala gre seveda društvom, ki so pristopila k temu projektu, g. Albanu Marusiču družbe Spea Service, ki skrbi za tehnični del, občini Gorica, ki podpira tovrstne zamisli in je tudi letos dodelila ta lepi prostor, in Walterju Bandlju, ki je supervizor projekta. Predsednica ZSKP Franca Padovan vabi že zdaj, da se udeležite v četrtek, 22. septembra, ob 20.30, odprtja skupne stojnice slovenskih društev, ki bo, kot rečeno, v ulici Crispi, pred Trgovinsko zbornico.

Težave prvaka krščanskih socialistov na Slovenskem s slovenskimi oblastmi

Kocbek v Rimu 1944

Zgodovinar akademik Jan-ko Pleterški je v zborniku *Razprav pod naslovom Prava in moč za samoodločbo* (2008) uvrstil tudi ponatis svoje poglobljene recenzije knjige uglednega ameriškega jezuita in zgodovinarja Cerke Roberta A. Grahama *The Vatican and Communism in World War II: What Really Happened? (Vatikan in komunizem med 2. svetovno vojno: kaj se je v resnici dogodilo? 1996)*. V predsklepem odstavku je zapisal:

"Zadnje poglavje je drugačnega, bolj osebno spominskega značaja. Zanimivo je posebno za Slovence. Govori o pojavu 'katoliških komunistov' v Italiji med vojno in po njej, o 'primeru Franco Rodano', o človeku, ki bi se leta 1973 skoraj vtisnil v evropsko zgodovino kot avtor ideje o 'zgodovinskem kompromisu' leve in demokrščanov v Italiji. V svojih začetkih je bil pojav za slovenskega bralca podoben krščanskemu socializmu na Slovenskem".

Vsiljuje se človeku misel, da čistokrvnega zgodovinarja – in dr. Pleterški to nedvomno je – ne odlikujeta le znanje in široka razgledanost, pač pa tudi na izkušnjah sloveča dobršna mera intuicija. Ta mu je ob strani tudi tedaj, ko mu oprijemljivo zgodovinsko dejstvo še ni na voljo. A ko ga kdo pozneje

izkoplje iz arhivov ali odkrije v publikacijah, ostrmi nad prodornostjo ocene, ki je tako odkritje tako rekoč... napovedalo.

Razkriva ga, v danem primeru, manj znano pismo, ki ga je prav Edvard Kocbek, prvak krščanskih socialistov na Slovenskem, poslal svojemu nekdanjemu somišljeniku v samem vrhu Osvobodilne fronte Tonetu Fajfarju 21. marca 1975, le tri dni po znameniti tržaški objavi prelomnega intervjuja, ki ga je pesnik dal Borisu Pahorju in Alojzu Rebuli za jubilejno *Zalivovo* brošuro z naslovom *Edvard Kocbek – pričevalec našega časa*. Nanj je opozoril publicist Igor Omerza v prizadevni dokumentarni razgrnitvi Kocbekovih križev in težav s slovenskimi povojnimi oblastmi v knjigi *Edvard Kocbek – osebni dosje št. 584* (str. 278-281).

Potem ko je pesnik v pismu boleče in pikro, skorajda zadirčno zavrnil sobesednikove vztrajne poskuse, da bi ga odvrnil od objave intervjuja, ki je za tedanje oblasti bil nad vse kočljiv, je po presledku poromal s spominom v vojni čas, ko si je poleti 1944 prizadeval med misijo v Rimu v imenu Titovega narodnoosvobodilnega gibanja, pa čeprav brez formalnega pooblastila, pridobiti pri vrhovih Sv. sedeža več uvidevnosti in razumevanja za partizansko stran. Ob tem je v pismu ubral bolj umirjeno, a nič manj v globino čustev segajočo struno: "To pismo pišem v presledkih, ker me daje srce, ki je te dneve posebno zavzeto. V zvezi s pravkar povedanim bi rad povedal nekaj intimnega: žal mi je, da zaradi zadev zunaj mene in deloma

v meni, ne morem postati komunist, hotel bi namreč biti vzoren komunist. Nikoli ne bom pozabil trenutkov, ki sem jih doživel leta 1944 v Rimu. Nekega dne me je obiskal Franco P. [sic, op. RK], vodja takrat povsem nove forma-

komunistov". A v resnici je že lep čas na voljo, pa čeprav doslej spregledana, tudi zrcalna potrditev omenjenega srečanja. Brati jo je mogoče v spominih Rodanove vdove ter nekdanje poslanke KPI Marie Lise Cinciari z naslovom

To so, tovariši, *nove stranke*, ki so vzkile iz vstajniških, demokratičnih, protifašističnih gibanj, ki so zmogle dovršeno in dosledno dopolnitev lastne izkušnje ter se postavile na federalistično podlago".

Avtorica in pričevalka pa ob tem avtokritično pripominja: "Temu orisu, ki dokazuje, do kolikšne mere smo bili, pa ne vem, če prej naivni ali prej prepolni upov, je bil tedaj v oporo blagoslov, ki ga je kardinal Hlond podelil poljski politični izkušnji; poleg tega sta Franco [Rodano] in [Filippo] Sacconi odnesla ugoden vtis od pogovorov, ki sta jih imela z vodjo gibanja krščanskih delavcev v Sloveniji Edwardom Kokbekom [sic], tedanjim prvim slovenskim ministrom [sic] v vladi maršala Tita".

Edvard kardinala Hlonda si za slovenskega bralca zasluži krajši odskok: bodisi zato, ker je poljski primas v primerjavi z vrhom ljubljanske škofije zavzel med nemško zasedbo Poljske kljubovalno protikolaborantsko držo in bil sploh edini član kardinalskega zbora, ki si ga je gestapo kdaj drznil aretirati in vse do zadnjega tiščati v ujetništvu, kot tudi zato, ker je sam pred tem bil papežev odposlanec v Ljubljani na 2. evharističnem kongresu za Jugoslavijo leta 1935 in na 6. mednarodnem

kongresu Kristusa Kralja leta 1939. Slovenijo in škofa Rožmana je moral potemtakem kar dobro poznati.

A vrnimo se k Francu Rodanu, osebnosti, ki je slovenskemu, tudi strokovno podkovanemu bralcu bolj malo znana. Poglejmo najprej, kaj je Kocbek sam dognal o gibanju, ki ga je vodil Rodano. O tem nas pouči odloček iz pesnikovega poročila predsedniku NKOJ-a Josipu Brozu Titu po vrnitvi iz Rima 2. oktobra 1944:

"Kot katoličan sem iz tega rimskega bivanja lahko potegnil zelo pozitivno ugotovitev, da se je v vrstah zavednih katoličanov po vsej Evropi začelo razslojevanje [...], da se je proces, ki smo ga začeli slovenski katoličani s pomočjo kompartije v osvobodilnem boju, zdaj pojavil tudi pri drugih narodih in to z zanosom, ki ga nisem nikdar pričakoval. [...] Vsi ti katoličani (z delavskimi množicami, mlado inteligenco in mladimi duhovniki) ostajajo iskreno zvesti katoliškemu nazoru, vendar hkrati sprejemajo marksizem-leninizem za svojo podlago na družbenopolitičnem področju, ne da bi kjerkoli nastopali kot kakšna sekta, pač pa akcijsko povezani s kompartijo. To so bile zame popolnoma nove vesti; slovesno so potrdile usmeritev slovenskih krščanskih socialistov, ki smo prvi med njimi stopili na to pot, obenem pa so pokazale, da je v katoliškem svetu zares dozorel trenutek za veliko razslojevanje družbenega in moralnega značaja. [...] S tem je potrjeno moje osebno mnenje, da je katolicizem sposoben velikih

zgodovinskih preobratov, ne da bi pri tem karkoli spremenil v območju dogme. [...] Vse to pa ni bilo odvisno samo od nastopa katoliške leve same, ampak tudi od razumevanja kompartije [pač italijanske, op. RK], katere naloga je v Evropi [Kocbek tu z nekakšnim miselnim preskokom že prigrvarja komunistom v katoliških sredinah sploh, op. RK] med drugim ta, da z vsemi sredstvi omogoča to razslojevanje in nastop katoliške leve [...]. Spet sem globoko sam v sebi doživel dejstvo, da je evropski katolicizem tako močan duhovni in zgodovinski pojav, da ga v bodočih evropskih procesih ni mogoče niti zanikati niti rušiti bodisi z družbeno revolucijo ali kulturnim bojem, ampak samo očistiti in vključevati v novi svet, ki terja obvezno družbeno napredno stališče, hkrati pa dopušča svobodo nazorov. To je nemara moje najbolj pozitivno spoznanje, do katerega sem prišel med bivanjem v Rimu [...]. Danes se zdi odveč poudarjati, da Tita tovrstna spoznanja pač niso mogla kdovekaj ganiti... Kaj šele Kardelja! Saj bi njemu in ozko kadrovske zasnovani KPS bilo politično katolištvo na Slovenskem v Omemba kardinala Hlonda si za slovenskega bralca zasluži krajši odskok: bodisi zato, ker je poljski primas v primerjavi z vrhom ljubljanske škofije zavzel med nemško zasedbo Poljske kljubovalno protikolaborantsko držo in bil sploh edini član kardinalskega zbora, ki si ga je gestapo kdaj drznil aretirati in vse do zadnjega tiščati v ujetništvu, kot tudi zato, ker je sam pred tem bil papežev odposlanec v Ljubljani na 2. evharističnem kongresu za Jugoslavijo leta 1935 in na 6. mednarodnem

tajnikom italijanske KP in dopredsednikom italijanske vlade Palmirom Togliattijem.

Kmalu po Kocbekovi vrnitvi iz Rima se je Gibanje katoliških komunistov preimenovalo v stranko Krščanske leve in dočakalo pod tem imenom kapitulacijo Nemčije. Po že omenjenem razpustitvenem kongresu konec 1945 in vstopu v Italijansko KP je dosegel, da se je le-ta na svojem 5. kongresu januarja 1946 odrekla ideološkim pogojem za članstvo in delovanje v njej. Preoblikovala se je iz strogo kadrovske v množično, za tekmovanje na splošnih demokratičnih volitvah zrelo stranko.

Svoj vpliv je Rodano sicer izžareval najraje iz kulturniškega ozadja, pač pa se je več njegovih soborcev in somišljenikov uveljavilo bodisi v partijskih vrstah kot zunaj njih: tako, denimo, njegova žena Maria Lisa Cinciari v ustavodajni skupščini in parlamentu ter v vrhu Zveze italijanskih žena (UDI), ekonomist in član parlamenta Luciano Barca, jurist, muzikolog in glasbeni kritik Fedele D'Amico, dolgoletna senatorka in v zgodnjih 90. letih predsednica Demokratske Stranke Levice, naslednice KPI, Giglia Tedesco, dolgoletni osebni tajnik Enrica Berlinguerja Tonino Tato' in vrsta drugih.

Leta 1961 je Rodano ob 80. rojstnem dnevu papeža Janeza XXIII. s pomočjo Togliattija izposloval, da je svetemu očetu sovjetsko vodstvo uradno izreklo čestitke in voščila. Za tedanje čas presenetljiva diplomatska poteza je sprožila nekajletno otopletev odnosov med Moskvjo in Vatikanom tako rekoč na predvečer prelomnega 2. vatikanskega koncila.

Po Pinochetovem vojaškem

Laura Garroni in Franco Rodano

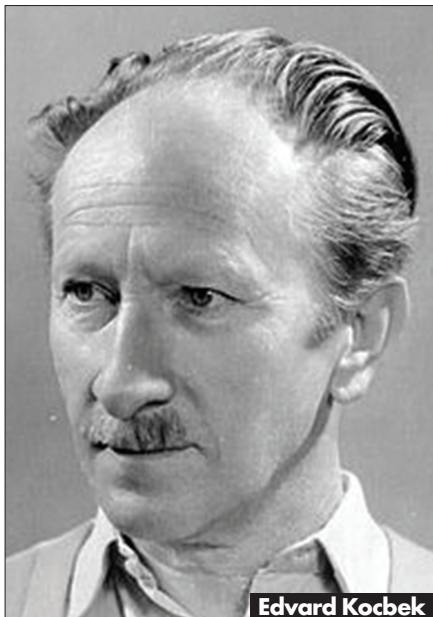
cije katoliških komunistov, in mi odpiral perspektive. In prav tako ne bom pozabil grozljivo neprijaznih besed tovariša na Visu, ko sem mu po vrnitvi iz Vatikana poročal tudi o tem srečanju. Tedaj sem vedel, da se mora v svetovnem komunizmu zgoditi nekaj velikega in odrešilnega. Tega spoznanja se nehote spominjam te dneve, ko poslušam poročila o nenavadnem preokretu v Italijanski komunistični stranki".

Kocbek nam tu ne razkriva, ali je vedel ali pa vsaj sumil, kolikšno vlogo je ravno njegov nekdanji skrivnostni rimski obiskovalec "Franco P." odigral pri dozorevanju tega "nenavadnega preokreta" - pač v smeri tako imenovanega zgodovinskega kompromisa med delavskim gibanjem in katoliškim svetom ter "evrokomunizma" - v vodstvu italijanskih komunistov po Pinochetovem krvavem obračunu z Allen-dejevim Čilom leta 1973. Ni nam tudi dano vedeti, ali je obiskovalcev priimek v pismu namenoma okrajšal (pravzaprav v začetnici celo predrugačil) ali pa ga je moral le hipoma izdati spomin. Vendar danes ne more biti dvoma, da je dejansko šlo za mlajšega italijanskega katoliškega razumnika in komunist Franca Rodana (1920-1983).

Po eni strani priča o tem le Rodanu ustrezajoča označitev sobesednika kot "vodje... katoliških

Del mutare dei tempi (O časovnih premenah, Rim, 2008).

Dne 7. decembra 1945 se je namreč v Rimu odvijal kongres stranke Krščanske leve. Ker si je tedaj Krščanska demokracija z uradno zaslonbo Vatikana lastila monopol nad političnim zastopstvom katoličanov, se je več vodilnih članov Krščanske leve s Francom Rodanom na čelu na kongresu zavzelo za njeno razpustitev in vstop v Italijansko komu-

Edvard Kocbek

nistično stranko. Iz Rodanovega govora je vdova posebej navedla tale odlomek:

"Kaj so pravzaprav te narodne fronte, ki so na oblasti v Jugoslaviji, Bolgariji, na Češkoslovaškem, na Poljskem, v Romuniji, nad katerimi nemočno znašajo svoj bes anglosaški reakcionarni in imperialistični krogi?"

Franco Rodano

državnem udaru v Čilu leta 1973 je Rodano s svojimi teoretskimi spisi navdihnil Berlinguerju in strankinemu vrhu politično smer "zgodovinskega kompromisa" med političnimi gibanji katoliško in socialistično usmerjenih množic v Italiji in v blokovski razklani Evropi, par let za tem pa še politično usmeritev evrokomunizma v Italiji, Franciji in Španiji, ki je Kocbeku ravno ob viharju, ki se je v Sloveniji zgrnil naden ob tržaškem intervjuju Pahorju in Rebuli, priklical iz spomina bogat pogovor s "Francom P."

A tudi tisto obetajoče obdobje je kaj kmalu zatoniло ob še danes ne docela pojasnjeni ugrabitvi in usmrtni Berlinguerjevega sobesednika v samem vrhu Krščanske demokracije Alda Mora spomladu 1978.

Ravel Kodrič

Nabrežina / Retrospektivna razstava Umetniško sporočilo Bogomile Doljak

Nabrežinskemu Kulturnemu društvu Igo Gruden in društvu za umetnost KONS gre priznanje, da sta pol leta po smrti domače umetnice Bogomile Doljak (14.11.1935 – 11.2.2016) v vseh prostorih kulturnega doma Igo Gruden v dneh okrog praznovanja vaškega zavetnika sv. Roka, pripravili njeno retrospektivno razstavo, ki prva prikazuje umetničin razvoj od samih začetkov do konca njenega ustvarjanja.

Zasluge za razstavo, ki je zabeležila izreden obisk, nosijo prof. Jasna Merku', pa tudi družina, in v prvi vrsti hčerka Nadja, ki je imela kar nekaj dela, da je pripravila to umetniško gradivo, ki ga je na do-

mu hranila rajna umetnica. Rezultat je bil nedvomno vreden truda, saj razstava *Iz zakladnice Bogomile Doljak* je ponudila obiskovalcu celosten in prostorsko smiselno zasnovan vpogled v lik in delo te umetnice Krasa in lesa, ki so jo poleg umetnin dopolnjevale še fotografije Miloša Zidariča in skrbno pripravljena dokumentarna knjižica-katalog. Bogomila Doljak je bila samouk, ki je z umetnostjo prišla v stik najprej v moževi mizarški delavnici, kjer sta se ukvarjala z restavracijo starih lesenih kraških skrinj. Umetnica se je pravzaprav posvečala okraševanju le teh, pri čemer je ostajala zvesta arhaični barvni triadi (bela, črna, rdeča) in simboliki domačih krajev.

Kmalu pa je začela motive ljudske umetnosti predelovati v druge umetniške stvaritve, izpopolnjevala in učila se je in umetniško izdelani uporabni predmeti niso več zadostno izpolnjevali njene želje po ustvarjanju in sporočanju. Začela je izdelovati kipe in druge umetnine. Bila je prva slovenska kiparka in ženska umetnica našega prostora, protagonista velikih sprememb, ki jih je prineslo 20. stoletje, je ob odprtju razstave povedala Jasna Merku'. Razstavljene stvaritve so presežki v estetskem in vsebinskem smislu. Razstava je obiskovalce od kraških skrinj, ki pomenijo začetek njenega ustvarjanja, peljala do poslikanih vezin in umetniško izdelanih prtov, ki ustvarjajo celoto s skrinjo, na kateri so, saj je Bogomila razmišljala in ustvarjala celostno. Pozornost so vzbujali in obiskovalca neposredno nagovarjali njeni stilizirani krušni loparji, leseni kipi in sohe, jadrnice, pomladne kraške rastline, a tudi ženska tematika. Peškadorka, bazoviške matere, ženska z brento, s plenirjem ali s culo na glavi, materinstvo, vse govori o izredni občutljivosti in spoštovanju Doljakove do pokončne in delavne Kraševke. Kipi, kot poudarja Mer-

kujeva, v katerih umetnica zasleduje bistvene, sintetične oblike, "slonijo na podstavkih iz kraškega kamna, ki jih čvrsto zasidrajo v tla, medtem ko so oblike lahkotne in vpete v nebo". Iz sklopa v sklop nas vseskozi spremljajo kraški motivi, ob tem pa še veliko del, ki izpričujejo njeno globoko in pristno versko čutenje: mistično klečeče molilke, Svete Družine, podobe svetnikov na trdih hrastovih 'dilah' itd. Občudujemo lahko njen izredni smisel za les in izrazne možnosti tega materiala, kako je v lesu in njegovih oblikah znala videti abstraktne podobe in simbole, kako spretno in sporočilno je znala kraške grče, naravne žile in barvne odtenke različnih

plastil obdelati in izbrusiti, da je dosegla zaželen učinek in sporočilo umetnine. Blagodejno in pomirjujoče učinkuje pogled na tista dela na lesu, v katerih prepoznamo stilizirani list jesenskega ruja ali značilno možino, ki s svojo sinjino in bodečimi trni lepo ponazarja lepoto in istočasno ostrin-

plasti obdelati in izbrusiti, da je dosegla zaželen učinek in sporočilo umetnine. Blagodejno in pomirjujoče učinkuje pogled na tista dela na lesu, v katerih prepoznamo stilizirani list jesenskega ruja ali značilno možino, ki s svojo sinjino in bodečimi trni lepo ponazarja lepoto in istočasno ostrin-

no Krasa, ki je bil rajni umetnici vseskozi vir navdiha in predmet obdelave. Svoj umetniški dar je preizkusila tudi v slikarstvu, v zadnjem obdobju pa se je posvečala tudi ustvarjanju reliefnih podob na platnu, ko je znala svojemu priljubljenemu lesu spet vliti novo sporočilnost v mogoče bolj abstraktnem, a nič manj povednem smislu kot v svojih prejšnjih delih.

Kras (ta kamniti svet, trpeči les, ki na njem rase, kraški človek, v prvi vrsti Kraševka, ki nosi tri vogale pri hiši) je bil skupni imenovalec ustvarjanja Bogomile Doljak. To je svet, ki nam je blizu in nas močno nagovarja, in kdor si je razstavo v prostorih nabrežinskega Kulturnega doma ogledal ter še prisluhnil krajšemu dokumentarcu o umetnici z izseki intervjujev z njo, ki ga je pripravila Loredana Gec, je te prostore zapustil ne le z zelo lepim vtisom, ampak tudi močno duhovno obogaten in pomirjen s svetom in bližnjim. Razstava je bila v prostorih Kulturnega društva Igo Gruden na ogled do nedelje, 21. avgusta, v prostorih društvene kavarne pa ostajajo razstavljene umetničine poslikave kraških noš na lesu.

LMT

Dramska družina SKPD F. B. Sedej Števerjan / Gledališče na ocvrtem Na valovih glasbe in čustev

Lepa zamisel članov Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana, da bi v poletnih avgustovskih in septembrskih dneh, ko se začne sonce s svojimi toplimi žarki bolj zgodaj poslavljati od nas, podarili gledalcem nekaj polnih gledaliških užitkov in ob njih še čašo zlahodne briške kapljice, pa tudi ocvrto, hrustljivo poslastico, se je uresničila v petek, 19. avgusta 2016. Takrat je bila na sporedu prva predstava iz niza *Gledališče na ocvrtem*, ki ga je letos prvič organizirala Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v sodelovanju z Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice, pod pokroviteljstvom JSKD, SSO in Vinoteko Števerjanski griči. Na večeru je dobrodošlico zbrani publiki, med katero sta bila tudi števerjanska županja Franka Padovan in domači župnik Marijan Markežič, ki ima velike zasluge pri obnovi dvorane, izrekla članica Dramske družine Stefania Beretta. Uvodni akordi te nove gledališke ponudbe so se oglasili v jasnem poletnem večeru v prenovljenem župnijskem domu F. B. Sedej iz Števerjanu, na Trgu svobode, ki se poleg dvorane z odrom, ki pridobi globino s podaljškom in se z njega pogled ustavi na koncu dvorane ob funkcionalnem odprtem prostoru za režijo – kar je izredno dobrodošlo in uporabno! –, lahko ponaša z manjšo dvorano, opremljeno z odrom, ki bo lahko služila za marsikaj. Obnovljena zunanjsčina stavbe, ki je pridobila nekdanji videz, se sklada s smotrnim tlakovanjem trgov in prebarvanjem pročeljem cerkve sv. Florja-

na. V tem kulturnem hramu, kjer ima tudi modrica Talija udobno namestitev, je nastopila mlada igralka Patrizia Jurinčič. Ljubitelji gledališke umetnosti jo poznajo še iz časov, ko je v dijaških letih nastopala na ljubiteljskih odrih. Jurinčičeva se je predstavila z avtorskim projektom *(Moj) Devetsto*. Za svojo magistro nalogo na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo je izbrala svojevrstno delo italijanskega avtorja Alessandra Baricca *Devetsto*. Protagonist tega znanega literarnega dela je izredno nadarjen jazzovski pianist, ki so ga kot zapuščenega dojenčka našli na ladji Virginian in je v glasbi našel smisel svojega življenja. Zgodbo tega človeka, ki se ni nikdar izkrcal z ladje, čeprav je to mislil nekoč narediti le zato, da bi "s kopnega pogledal na morje", je Jurinčičeva osvetlila z drugačnega, svojega, ženskega zornega kota. V izvorni pripovedi ne navadno življenjsko pot Dannyja Boodmana T. D. Lemona pripoveduje trobentač Tim Tooney. V tej različici, prepojeni z razkošno paletno čustev, pa je pripovedovalka pevka benda, v katerem igra trobentač Tooney in seveda pianist Devetsto. Pripoved tu ne "poganjajo" prijateljske vezi, ampak ljubzenske. Jurinčičeva je tudi avtorica priredbe, po prevodu Maje Novak, in režiserka, kostumo-

graška in scenograška te privlačne odrske postavitve. Delo je nastalo ob mentorstvu prof. Žarka Prinčiča (gledališko petje), dr. Katarine Podbevšek (jezik in govor), mag. Jasne Vastl (scenografija) in dr. Blaža Lukana (dramaturgija), pa tudi režiserja Igorja

zgodbo zelo podoživeto. Ljubzenske klice, ki se pnejo od najbolj preproste-

ga pa do najbolj zapletenega, nikdar povsem razvozanega čustva, je enkratno znala izpovedovati, upoštevajoč razna igralska izrazna sredstva. Pri tem pa je gotovo imel levji delež njen topli, lepo izoblikovani glas. Z njim je s pomočjo tehnične naprave – looperja v živo ustvarjala razvejeno glasbeno kuliso. Pri tem se je njen glas pretakal v neštetihih odtentih, ki magično poustvarjajo notranji čustveni naboj pripovedi. Le-ta se ves čas izrisuje v čisti, sveži, jasni preprostosti, kljub vsem kompleksnostim, sicer brez odvečnih primesi. Ker se igralka pojavi med gledalci in zgodbo začne razpredati med njimi in jo med njimi tudi konča, pa tudi ker se spusti z odra, da bi pokazala sliko ljubljenega T. D. Lemona, ki jo nosi v medaljončku na verižici, se z občinstvom ustvari še tesnejša magična vez, ki se prekine šele, ko zažarijo

odrski reflektorji in se prižge luč v dvorani ter se igralka prikaže na odru za poklon. Pri tem je bila tudi na ponovitvi v Števerjanu – števerjanski oder s svojo tehnično opremo, dobro založeno tudi z lučmi, je preстал nalahke izpit poklicne predstave! - igralka deležna topliga, odobravaljočega ploskanja.

/str. 16
Iva Koršič

Patrizia Jurinčič

Pisona. Uprizoritev je Jurinčičeva odigrala tudi na lanskem Tednu slovenske drame, še prej pa je bila ovenčana s Študentsko Prešernovo nagrado. Na elegantnem, v črni odetem odru, ob zvečine zastrti luči, ki učinkovito ponazarja ozračje v plesni dvorani ladje, pa tudi intimno čustveno razpoloženje pripovedovalke - oboževalke T. D. Lemona, je Jurinčičeva razpredala

Tino Mamić, zgodovinar in novinar Svetovljan in neuklonljiv borec za resnico in demokracijo

Življenje in delo

Iz biografskega leksikona *Primorci. si in življenjepisa European curriculum vitae* zvemo, da je bil Tino Mamić rojen 28. 5. 1972 "v družini Stomažanke Neže Bratina in Dalmatince Ivana Mamića, politika. Odraščal je v Šturjah pri Ajdovščini. Obiskoval je klasično gimnazijo v Vipavi, kjer je leta 1991 maturiral kot prva generacija maturantov Škofijske gimnazije, ki ji je država priznala spričevalo. V Zavodu za invalidne otroke v Vipavi je leta 1996 opravil tudi civilno služenje vojaškega roka. Na ljubljanski univerzi je diplomiral l. 1998 in postal profesor zgodovine in diplomirani novinar. Njegova prva redna služba je bila v Kopru, kjer je bil urednik na reviji Ognjišče, odgovorni urednik mladinskega lista Sončna pesem in odgovorni urednik koprškega studia Radia Ognjišče. Za založbo Ognjišče je uredil več zgodovinskih knjig. Bil je vodja tiskovnega središča Slovenske škofovske konference in tiskovnega središča ob obisku papeža v Postojni. Leta 2002 ga je urad za uradne objave EU povabil v Luksemburg, kjer je kot uslužbenec Evropske komisije opravljal delo korektorja za slovensko na oddelku za sekundarno zakonodajo, poleti 2004 pa je dobil službo v Bruslju, kjer

je delal kot novinar na generalnem direktoratu za pravosodje. Bil je tudi politični analitik pri podjetju EOS Gallup, kjer je pripravil nacionalna poročila Evrobarometra za Evropsko komisijo. Leta 2005 se je vrnil in prevzel novinarsko in redaktorsko delo na Primorskih novicah. Dobro plačana služba v tujini ga ni zadovoljevala. Želel je biti med

svojimi ljudmi in soustvarjati slovensko, predvsem medijsko stvarnost. Pokrival je zunanjo in notranjo politiko ter kulturo. Leta 2006 je postal odgovorni urednik tega takrat četrtega slovenskega dnevnika in mu povečal branost in naklado. Po sedmih letih dela na Primorskih novicah se je

odločil za samostojno pot. Kot samostojni novinar dopisuje v različne medije. Ustanovil je prvo agencijo za rodoslovje v Sloveniji in bil član upravnega odbora Slovenskega rodoslovnega društva. Leta 2006 je postal zaprišeženi sodni izvedenec za področje rodoslovja. Leta 2012 je bil nagrajen s častnim priznanjem Boruta Meška za medijsko osveščanje slovenske družbe. Je eden od ustanoviteljev in zdajšnji predsednik Združenja novinarjev in publicistov (ZNP), ki je v nekaj letih obstoja objavilo na desetine protestnih in drugih javnih pisem v obrambo demokracije in medijske svobode. Bil je član programskega sveta RTVS, član Sveta muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani in poslanec študentskega parlamenta ŠOU v Ljubljani. Je član zgodovinske komisije koprške škofije za beatifikacijo Filipa Terčelja. Ustanovil je rodoslovni časopis in portal *Slovenski rod*. Obvlada aktivno angleški, hrvaški, srbski in italijanski jezik ter pasivno tudi francoskega. Ima za seboj večmesečna potovanja po svetu (okrog 50 držav) ter številne znanice in prijatelje v tujini. Obvlada številna znanja, povezana z računalništvom. Ob članstvu in vodenju ZNP je član TD Ognjišče, Združenja katoliških časnikaev, Slovenskega rodoslovnega društva in Civilne iniciative Čaven Wajdušna. Redno

objavlja sestavke v različnih slovenskih medijih, sodeluje s prispevki na raznih simpozijih. Leta 2014 je pri družinski založbi Adam izdal svoje prvo knjižno delo *Protestantino*. Z ženo Mojco Strmšek, s katero imata pet otrok, živi na Manžanu pri Koprju.

Nekaj zadnjih odmevnih Mamićevih izjav

Ob predstavitvi knjige *Protestantino* v Hrpljah (2014) je na vprašanje obiskovalke, zakaj je duhovnik Filip Terčelj pomemben tudi danes, odgovoril (Novi glas, 17. 7. 2014), "da je Terčelj tudi za današnji čas zgled pokončnosti in vztrajnosti, pa če je treba zaradi tega tudi v zapor. Važno je vztrajati za resnico, tudi ko to boli. Če je Terčelj kljuboval fašistom, nacistom in komunistom, lahko tudi mi danes kljubujemo veliko manjšim problemom".

V zvezi z Mamićevim sodelovanjem pri pobudi za beatifikacijo Terčelja, o katerem je nekaj vedel že pred desetletji, je prav tako v Hrpljah dejal, da mu je večjo pozornost nanj zbudil roman pisatelja Alojza Rebule *Nokturno za Primorsko*, v katerem je literarno obdelana tragična usoda tega duhovnika mučenika. Zato ga je pobuda za beatifikacijo prijetno presenetila in jo je sprejel z velikim odobravanjem. "Kajti s to pobudo in neštetihi drugimi se piše zamolčani del naše zgodovine in se postavljajo na oltar ljudje, ki so kljubovali črnemu in rdečemu nasilju, tudi za ceno lastnega življenja. Na take ljudi narod ne sme pozabiti".

/str. 16
Milan Gregorič

Katinara

Iz življenja župnije

V nedeljo, 4. septembra, bo vsakoletna maša na prostem pri Spetihu na Katinari ob 9.15. Kapelico Kraljice miru je dal postaviti domačin Marčelo Nadlišek leta 1939, ko so se nabirali oblaki druge svetovne vojne; med vojno je bila kraj molitve za svojece po frontah, zaporih in taboriščih.

V primeru slabega vremena bo maša v cerkvi Svete Trojice. Slovenska župnijska skupnost se poslavlja od patra Rafka Ropreta, ki odhaja v Ljubljano. Skrbel je za slovensko službo božjo zadnjih pet let tudi v težkih pogojih, ko je župnijo vodil njegov italijanski sobrat in predstojnik reda zakramentincev

ali evharestincev. Ti zapuščajo Trst. Slovenci župljani so mu hvaležni za veliko prizadevanje in vztrajnost pri opravljanju službe božje v slovenskem jeziku in zavzetost za druženje med verniki in skrb za ohranjanje slovenske besede v nelahkih pogojih.

Pred petimi leti nas je zapustil Anton Žužek, ki je četrto stoletja vodil katinarsko župnijo in se častno vpisal v zlato niz svojih prednikov na tem mestu. Zdi se, da bo ostal v spominu tudi kot zadnji slovenski župnik na Katinari. Svojo vero, zavednost in delavnost je izkazal tudi z obnovo Kraljevih poslikav, cerkvene zunanosti s streho vred, obnovo Tarcizijevoga doma... Bil je častni naslednik Alberta Miklavca, Antona Piščanca, ki je svojo zavednost plačal z dachavskim trpljenjem. Hubert Leiler, ki je povabil Kralja za poslikave in bil "po napaki" umorjen od VDV, je bil prvi duhovnik žrtev revolucije na slovenskih tleh.

Katinarski župljani bodo počastili spomin svojega morda žal poslednjega slovenskega župnika na pokopališču v rodnih Jurščah pod Kršičevcem in Snežnikom v soboto, 24. septembra. Ob 11.00 bo maševal domači zagorski župnik gospod Niko Štrancar.

Odhod avtobusa izpred Gelmota na Katinari ob 8.00. Vabljeni vsi, ki želijo izraziti hvaležnost duhovniku iz zlatega venca notranjskih slovenskih mašnikov, ki so se razdajali po Primorskem, od patra Gabrijela Česnika, patra Bogomirja Srebota pa do dr. Antona Požarja in drugih. / MO

Vsakoletni seminar Zveze cerkvenih pevskih zborov

Petje, duhovna razsežnost ter oddih za dušo in telo

Že v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja je Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta prirejala poletne seminarje za vse pevce, ki jih je zanimalo pevsko izobraževanje. Tradicija se nadaljuje in tudi letos so odborniki tržaške Zveze pripravili seminar, tokrat v Šmarjeških Toplicah na Dolenjskem. Vsako leto pač spreminjajo lokacijo, kjer poteka pevsko izpopolnjevanje, tako da udeleženci ob prijetnem bivanju v lepih hotelih, ob izobraževanju

Ob pevskem izobraževanju nudi Zveza tudi tečaj za organiste, ki ga je tudi letos vodil priznani

nih pesmi, ki jih bodo lahko prepevali tudi v lastnih župnijah. Hilarij Lavrenčič, ki je v preteklo-

Novem mestu, kjer jih je zelo prijazna vodička pospremila po skritih kottičkih mesta, ki jih tudi taki, ki so že večkrat bili tam, niso poznali. V četrtek pa je bilo mogoče (za kogar si je to zaželel) po nekoliko daljšem izletu po Dolenjski, kjer so si najprej ogledali mogočni grad Rajhenburg, ki stoji nad sotočjem potoka Brestanica in reke Save (zgradili so ga v dvanajstem stoletju, po najrazličnejših zgodovinskih pripetljaj-

Foto B. Vidau

Foto B. Vidau

s kvalitetnimi vaditelji, lahko tudi spoznajo delček naše prekrasne matične domovine. Letos je bil intenzivni pevski teden od 7. do 13. avgusta, ko so se cerkveni pevci, njihovi sorodniki in prijatelji učili in sprostil na Dolenjskem.

Vsako leto organizatorji poskrbijo, da bi bile pevске vaje čim kvalitetnejše, zato povabijo take zborovodje, ki so izredno kakovostni in spadajo v sam vrh slovenskih dirigentov. Letos sta to bila prof. Damijana Božič Močnik, ki so ji poverili učenje nabožnih pesmi, in prof. Hilarij Lavrenčič, ki je s pevci vadil posvetne melodije.

prof. Gregor Klančič, dirigent in profesor na Orglarski šoli v Ljubljani. Vsako jutro so pevci intenzivno vadili z omenjenimi dirigenti, tako da so izpopolnjevali svoje pevsko znanje: vedno se kaj novega naučijo glede pevске tehnike, pravilnega dihanja in pravilne izgovarjave besedila, pravih poudarkov v različnih melodijah, osredotočenja na dirigentove navsote in ukaze. S prof. Močnikovo, ki je zelo potrpežljivo, a učinkovito spodbujala in učila pevce, ki so se zbrali iz najrazličnejših zborov vse od Brega do Devina, so preučili mašo, ki jo je napisal Jože Trošt, in še kar nekaj cerkve-

sti že imel oprava s pevci, ki se udeležujejo seminarja ZCPZ iz Trsta, je za posvetni program izbral nekaj slovenskih ljudskih pesmi na tematiko prve svetovne vojne, saj v teh letih obeležujemo stoletnico svetovne morije. Izredno za to priložnost je priredil (in v tednu dni so ju pevci z izrednim zadoščanjem naštudirali) kar dve pesmi: *Regiment po cesti gre in Oblaki so rudeči*, tako da so imeli na zaključnem koncertu kar dve prazvedbi.

Ob pevskih vajah in strokovnem izpopolnjevanju, bodisi pevcev kot organistov, nudijo na seminarju tudi možnost za oddih (ko se lahko izkoristijo ponudbe hotela in pripadajočih termalnih storitev) in izlete v bližnjo okolico. Tako so imeli udeleženci priložnost, da so se v torek popoldne udeležili vodene izleta po

jih ga je leta 2004 odkupila občina Krško in so ga popolnoma prenovili, tako da so zdaj v gradu najrazličnejše muzejske zbirke in razne stalne razstave). Ker je na gradu res ogromno zanimivih razstav, so se morali Tržančani osredotočiti le na nekatere: spoznali so zgodbo slovenskih izgnancev, ki so jih v letih 1941-1945 nemški okupatorji s silo pošiljali daleč od lastnih domov, da bi pokrajino naselili z nemškimi prebivalstvom, nato so si ogledali razstavo o menihih trapistih, ki so živeli na gradu in so do izgnanstva (po drugi svetovni vojni, ko jih je nova oblast imela za nezaželjene) izredno vplivali na vso deželo in na razvoj kmetijstva in izobraževanja krajanov.

/ str. 12
MAPPEVSKI SEMINAR 2016
ŠMARJEŠKE TOPLICE

V Dolenjskih Toplicah je prvo poglavje te pesmi nastalo, ko tam smo za zdravje in petje skrbeli, se vneto učili in vsi skupaj peli. Ljudje, se zavedate, da čas beži?

Že šest let poslušate, kaj se godi na teh seminarjih. Kak dolgčas, kajne? Kaj tu se dogaja, vsak sam dobro ve!

Petje, učenje. Kar časa ostane, nekaj bazena in kar preveč hrane. Nobene neznanke! Ah, ne, zdaj se lažem!

Vaditelji vedno so uganka. Dokažem? Že lani kot muhe v močnik smo pali, ker Močnika z Močnikom smo zamenjali.

Da pravega Močnika so nam izbrali, na vajah smo pevskih dodobra spoznali. Naj zdaj nam ponudijo Močnikov sto, Damijana poznamo, vemo', kdo je kdo!

A komaj preberemo letos vabilo, se vse je – kot lani – že spet ponovilo: če piše "Damijana" in Močnik še zraven, zaključek – po moje – je več kot naraven: spet nas vodila bo ista oseba.

(le tistega -a- v imenu ni treba!) Kako, da je Damijan Damijana postal? Napaka? Norčija? Ali je prav?

Po Googlu jo iščemo. Dvom malo traja: Močnik Damijana resnično obstaja!

Ona je tista, ki zbor Foerster vodi. Častijo jo vsi cerkveni gospodi. Smo ji dovolj dobri? Navadno uči mlade...

Ko stopi pred nas, pa koj vsak strah odpade. Kar po domače nam hitro povej, da bo govorila vipavsko naprej.

Kup novih nam pesmi kmalu pokaže. Da smo strašno pridni,... se malo nam zlaže... Ko prvič zapoje, nam že dovolj, da z njo melodijo mrmramo še mi.

To, kar je doslej se za smrtni greh štel, pri njej brez problemov takoj se je smelo. "To bo res super"! zdaj pravijo eni, "celo telovadbe smo oproščeni"!

Potem se začnejo "popravni izpiti"

in kmalu smo kakor kučki politični.

Pesem zapeta je v redu zvenela, Damijana pa pol ni besed razumela!

Če pojemo "sve", sve'... "namesto "svet, svet..." se sliši kot Srb, ki bi hotel "sve" imet'.

Slovenski izgovor ni lahek za vse, mi ga obvladamo, drugi pa ne. "S-t" naj se sliši! (Saj "radost" ni "rado"!)

pa če v hrbet poplujemo vse pevce pred sabo! Pri tem pa je važna tudi vsebina: ne moreš drdrati kakor mašina!

Poj, kot da bi celo telo govorilo. Še gluhe naj čuti, kaj je sporočilo! Nad notami piše, kako se kaj poje:

Foto B. Vidau

če pp in ff upoštevaš oboje, dirigent je odveč, a... pogledj včasih tudi, s čim se slučajno zdaj "polemudi"!

Damijana ti maha, da malo miruj, pp ne pomeni "Perutnina Ptuj"!

Sklenili smo torej Damijani slediti, izboljšati petje, se čim več naučiti. In res! Kar še sami nismo verjeli, cel kup smo novih pesmi prepeli.

Vse je šlo zlahka, od re pa do sol, le pesem "Daritev" ni šla gor ne dol. "Tu vaša je kust", je Damijana svarila, "tu moraste hloodat"! In ni popustila.

Tako nas je vztrajna in nasmejana do cilja privedla. Hvala, Damijana!

Hilarij Lavrenčič vsem nam je znan.

Prijazen, simpatičen in nasmejan. Njega po Googlu nismo iskali, saj smo ga že osebno poznali.

V Bistrici nas je že davno učil, v Dolenjskih Toplicah spet z nami je bil. Zato sem ga že pod lupo imela.

(tam sem to dolgo klobaso začela). Lahko bi zdaj brez skrbi goljufala, takratno pesmico kar prepisala.

Pa v šestih se letih smo vsi spremenili, -seveda- se izboljšali in pomladili. Hilarij še bolj kot takrat je iskriv,

Doberdob, njegov dom, je še vedno krvav, zato vojni motiv je za rdečo nit izbral.

Njegova priredba prav hiter marš terja - ne moremo stati kot žakelj krompirja! Kot bersaljerji, alpinci še-še, razen če kje je v ozadju srce...

Takrat naj bo piano, a vendar ubrano, razločno in točno, čeprav šepetano. Če vodiča teče, le rahlo šumi.

"To ni reka Krka, se vam ne zdi"? Za pesem, ki eno minutko le traja, potrebna je več kot deseturna vaja.

V njej koncentrat je vseh možnih zahtev; popraviti' ne more, kdor bo slabo pel. Perfektne izvedbe - Hilarij nam pravi, ne more zahtevati' po pameti zdravi.

A noče je niti tako malomarne, da bi zazvenela "né pesce né carne". Če nismo prav dobro zapeli poprej, bo drugič šlo bolje, le naj pride še kdej!

Prej kritične točke smo se dotaknili, ko ribe, meso smo na hitro omenili. Ni bil moj namen, da se pesem končuje, tako kakor vedno, ko se obupuje, da spet se skušnjavi nismo izognili, spet preveč jedli in spet se zredili.

Šmarješke Toplice so krive za vse. Zakaj nam pripravljajo najprej bife? Razstava dobrot je tam, novi okusi! Olike nam pravi, da vse se pokuši!

Ko z zvrhanim krožnikom končno smo sedli, ko še polovice nismo pojedli in ko se čut krivde že rahlo prebujata, je treba še izbrati številko menija!

Da ne bi pred vsemi očitno izdali, da nam ni jasno, kaj smo prebrali, na slepo izberemo - saj bo okej... če je dobro kot drugo, bomo jedli naprej!

Za konec, priznajmo, malo brez reda si naložimo sladice, sladoleda. Kot pravim: skušnjava je spet prevelika! Vdali smo se ji z veseljem.

In pika.

če je sploh možno, se še kaj je naučil. In vse svoje znanje igrivo razdaja. Zdaj bolj nas razume in bolj nas razvaja.

Ko se ogrevamo, včasih sedimo, ni treba, da skačemo in da rjovimo. Naše trebuščke na miru pusti, ni treba, da zvijamo pas, ki ga ni.

Dovolj je, da ploskamo čim bolj vneto, včasih bolj nežno, včasih napeto. Ko kakšen zamudnik vrata odpre, zasliši aplavz in v zadregi ne ve, če naj se prikloni; revež se zmede in vse poklapan na svoj prostor se usede.

Hilarij, nič hud, zdaj vokalizira, v mislih pa že z regimentom maršira.

Po Velikem šmarnu na Repentabru / Intervju z g. Tonetom Bedenčičem

Praznik kot poglobitev v smisel človeškega bivanja s pogledom na večnost

Po praznovanju Velikega šmarna na Repentabru smo na pogovor povabili g. Toneta Bedenčiča, škofovega vikarja za Slovence, ki že dolgo let 'v prvi osebi' doživlja ta praznik na poseben način, saj ga zaradi njegovega dušnopastirskega dela v tem kraju nedvomno lahko imamo za osrednjega nosilca duhovnih-evharističnih trenutkov, obenem pa 'režiserja' ostalih kulturnih dogodkov, ki spremljajo med našimi verniki priljubljen praznik Marijinega Vnebovzetja v svetišču na Tabru. Letos je bila duhovna razsežnost praznovanja še bolj izrazita ...

Veliki šmaren je največji Marijin praznik v letu. Vendar je to letos obeležil še poseben dogodek.

Letošnje praznovanje praznika Marijinega Vnebovzetja bo ostal za dolgo zapisan v zgodovino. Smo v letu Božjega usmiljenja. Kakor je papež želel, da se vrata usmiljenja odprejo po vseh stolnicah, tako so škofje odredili, da imajo lahko vrata usmiljenja tudi razna romarska svetišča.

Poleg Vejne in Starih Milij je dobilo tudi svetišče na Repentabru dovoljenje za 9-dnevno odprtje vrat usmiljenja. Tako se je dejansko praznovanje začelo že v nedeljo 7. avgusta. Po škofovem dekretu je popoldne ob 17. uri ta obred izvedel škofov vikar za Slovence. Zbralo se je lepo število vernikov od Mačkolj do Devina. Slovesen obred se je začel s procesijo pod obzidjem, nadaljevali smo s petjem in molitvijo in stopili na repentabrsko dvorišče skozi mala vrata v obzidju. Pred cerkvenimi vrati je sledil obred odprtja, nato smo nadaljevali evharistično bogoslužje.

Ali je bilo med tednom še kaj drugih srečanj?

Med tednom smo imeli še štiri srečanja. V ponedeljek so poromali k svetišču verniki iz župnij, ki mejijo na repentabrsko župnijo. Procesijo smo začeli na Poklonu in z molitvijo križevega pota vstopili v cerkev. Sklenili smo s sv. mašo, pri kateri so somaševali duhovniki iz Zgonika, Dutovelj in Sežane skupaj z domačim župnikom in dekanom.

V sredo so ob 17. uri imeli srečanje ostareli in bolniki. Organizacija je sprejela Vincencijeva konferenca. Bogoslužje je vodil Klemen Zalar, njihov duhovni asistent. Za vse prisotne je bil zelo občuten sprejem zakramenta bolniškega maziljenja. Kljub zelo slabemu vremenu - povrhu vsega se je še ohladilo - je bila cerkev polna. Po maši so se bolniki zadržali še na zakuski, prijateljskem srečanju. V petek je bil dan določen za vernike tržaške škofije s sporedom, enakim kot v ponedeljek. Maševal je openski župnik g. Franc Pohajca.

Še posebej občuten je bilo romanje skavtov, ki so se v soboto po letošnjem taboru napotili iz Poklona med molitvijo rožnega venca in petjem proti svetišču. Pridružili so se jim tudi ostali skavti in starši. Lepo je bilo videti cerkev, polno mladih, ki so s pet-

jem in branjem aktivno sodelovali pri bogoslužju.

V soboto se je uradno začelo 4-dnevno praznovanje samega praznika. Kaj vse vključujete v to praznovanje?

Že vrsto let v to praznično slavje vključujemo poleg verskih obredov tudi kulturne dogodke. Tako imamo vsako leto razstavo v srenjski hiši. Letos je razstavljal svoje slike umetnik Edi Žerjal. S tehniko lepljenja je predstavil razne kraje iz tržaške in širše okolice z izrazitimi barvnimi prelivi.

V nedeljo, na predpraznični dan, je bilo redno bogoslužje ob 10. uri. Na ta dan je v sklop praznovanja vključen tudi večerni koncert. Z veseljem se je na povabilo odzval moški zbor Fantje izpod Grmade. Prav letos obhaja 50. obletnico delovanja. In njegov drugi nastop, pred toliko leti, je bil prav na Repentabru. Zato je bilo to še toliko bolj praznično. S svojim nastopom so pevci navdušili polno cerkev poslušalcev, ki so jih nagradili za bučnim aplavzom. Pozdrav sta izrekla domači župnik in repentabrski župan Marko Pisani.

Tudi letos je bilo na sam praznik Marijinega Vnebovzetja na Repentabru posebno slovesno. Kako je potekal letošnji praznik?

Praznik Marijinega Vnebovzetja je bil ves dan posvečen verskemu dogajanju. Sveta vrata, vrata usmiljenja, so ves dan vabila k zakramentu sprave. Spovedoval je dr. Jože Bajzek.

Praznovanje se je začelo s prvo romarsko mašo ob 8. uri. Pred leti je veliko romarjev prihajalo peš iz bližnjih vasi. Zdaj se to ne dogaja več. A letos je bilo prisotnih res lepo število romarjev.

Vsakoletna osrednja slovesnost je ob 10. uri. Že več kot 30 let vodi to bogoslužje tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi. Tako je bilo tudi letos. Sveta maša je bila kot vedno, seveda če vreme dopušča, pod lipami. Zbralo se je veliko ljudi. Če bi bila maša v cerkvi, bi bilo v njej lahko prisotnih le okoli 25% vseh navzočih. Posebno praznovanja na Repentabru je ta, da ima dva velika shoda. Tako se na popoldanskem shodu zopet zbere skoraj enako število romarjev kot zjutraj. Posebnost tega drugega shoda je bila ta, da smo po petju litanij v cerkvi slovesno zaprli vrata usmiljenja. Bogoslužje je skupaj z domačimi duhovniki vodil salezijski predstojnik iz Ljubljane

mag. Janez Potočnik. Pel je Združeni pevski zbor ZCPZ.

Katero iztočnico so prišle na dan v pridigah duhovnikov, ki so maševali na Tabru?

V tednu pred samim praznovanjem je bil poudarek na pomenu Svetega leta in kaj naj pomeni Božje usmiljenje v življenju kristjana. Na praznični dan je prišla

v ospredje podoba Marije. V njenem vnebovzetju se zrcali naša prihodnost. V njej se uresničuje polnost božje slave, ki se izraža v Božji ljubezni in Božjem usmiljenju.

Kaj pa je izpostavil tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi? V svoji homiliji je tržaški škof, nadškof Giampaolo Crepaldi poudaril, da je praznik Marijinega Vnebovzetja lepa priložnost, da se poglobimo v smisel človeškega bivanja s pogledom na večnost. Ljudje smo na zemlji razpeti med

da ohrani v svojem srcu vsako našo težavo in občari vsako dejanje ljubezni. Nato, ob določenem času, bo zbral vse to in s tem dragocenim materialom bo sestavil krono, ki nam jo bo podal pred svojim prestolom. Tako je storil z Marijo in tako bo tudi z nami. Amen!

Kako se sporočilnost tega praz-

marjev manj, so se začele te navade opuščati. Ko sem prišel na Repentabor, se je porodila želja, da bi to spet oživel. Začelo se je skromno le pri vhodnih vratih na Tabor. Nato se je širilo. Oskrbo so prevzeli člani župnijske skupnosti. Ves dobiček gre za vzdrževanje cerkve in pastoralo. Tako se romarji po obredih use-

dejo za mize in nato v prijateljskem vzdušju in pogovorih ostanejo še dolgo pod taborskimi lipami.

Tudi praznik sv. Roka spada v tradicijo. Zjutraj in zvečer je praznična maša. Sv. Rok je zavetnik župnije in občine. Ta praznik domačini zelo občutijo kot svojega in se na sam praznik radi dolgo v noč zadržijo na Tabru, že več kot 30 let ob zvokih godbe na pihala iz Nabrežine, seveda ob vseh dobrotah Krasa.

Sama tradicija je sicer za vero premalo. Če pa verski vidik nosi osebni pečat, povezan s tradicijo, potem to bogati tako versko kot narodno pripadnost.

IG

Ob Velikem šmarnu na Repentabru

Razstava del popotnika in romarja Edija Žerjala

Na Repentabru ima že vrsto let, ob duhovno in liturgično bogatem praznovanju Velikega šmarna, posebno mesto spremljevalni kulturni program. Ob letošnjem odprtju svetih vrat v tednu pred praznikom Marije Vne-

bovzete se je sicer zvrstilo več sporočilno zelo povednih verskih dogodkov. Praznovanje Velikega šmarna in farnega zavetnika sv. Roka se je začelo z odprtjem likovne razstave *In itinere* (Na poti) novih stvaritev tržaškega slikarja Edija Žerjala. Obisk razstave v srenjski hiši na skali ob cerkvi je bil posebno duhovno doživetje.

Najprej naj bo jasno, da gre za dela, narejena v nekoliko prilagojeni tehniki kolaža. Žerjal namreč pri ustvarjanju nanaša različne plasti barvanega revialnega papirja, da z njimi ustvari podobo, nato nastalo premaže s posebno zmesjo lepila in gipsa ter s tehniko izpraskanja in brušenja ustvari novo ploskev. Slika dodela z barvami in dokonča s slikarskim lakom. Prvi vtis ob ogledu je bil seveda čuten, saj oči na steni pred vrati so najprej uzrle kamnolom, ki je v svoji abstraktni zasnovi vendar jasno prepoznaven in obiskovalca postavi v kraški prostor. Sugestije in odmevi z Žerjalove 'poti' so namreč najprej vtisi njegovega bližnjega okolja. Nagovarjajo nas zima na Krasu, zaton nad kraškimi skalami, Repentabor, Devinske stene in Devinski grad (v kar nekaj variantah), pogled na tržaško Lanterno, marino in staro pristanišče, a tudi sveže nastali Čedad s Hudičevim mostom, pa srbsko-pravoslava cerkev sv. Spiridiona pri Rusem

mostu v Trstu. Na dveh slikah z dveh zornih kotov zažarijo mišične Benetke, pa tudi Provansa s svojimi gradovi in srednjeveškimi skrivnostmi (Les Baux de Provence) ter Masada, znana utrdba na visokem kamnitem griču v Judeji, kjer se je skupina upornih Judov štiri leta borila proti Rimljanom, ki so leta 73 po Kr. po dolgem obleganju in z gradnjo posebnega nasipa vdrli v utrbo, a tam našli le mrtve upornike in njihove družine, saj so se odločili za skupinsko smrt, raje kot da bi padli v rimsko suženjstvo. Nizki relief teh ponaskali ob cerkvi je bil posebno duhovno doživetje.

Kako pa se vi kot dolgoletni dušni pastir na Tržaškem in na Repentabru soočate s tradicijo in s samim Marijinim svetiščem, ki tako nazorno prikazuje versko navezanost naših ljudi na Božjo Mater?

Marijina cerkev na Repentabru je kraj, kamor so romali naši predniki že stoletja. V devetnajstem stoletju in začetku dvajsetega se je kot romarski kraj že posebej razcvetel. Bilo je velikih shodov, po nekaj tisoč ljudi. Seveda je bilo osrednje srečanje vedno za praznik Marije Vnebovzete. Takrat so hodili od vsepovsod peš. Ko so zgradili železnico, so mnogi pri-

mostu v Trstu. Na dveh slikah z dveh zornih kotov zažarijo mišične Benetke, pa tudi Provansa s svojimi gradovi in srednjeveškimi skrivnostmi (Les Baux de Provence) ter Masada, znana utrdba na visokem kamnitem griču v Judeji, kjer se je skupina upornih Judov štiri leta borila proti Rimljanom, ki so leta 73 po Kr. po dolgem obleganju in z gradnjo posebnega nasipa vdrli v utrbo, a tam našli le mrtve upornike in njihove družine, saj so se odločili za skupinsko smrt, raje kot da bi padli v rimsko suženjstvo.

Nizki relief teh ponaskali ob cerkvi je bil posebno duhovno doživetje. Najprej naj bo jasno, da gre za dela, narejena v nekoliko prilagojeni tehniki kolaža. Žerjal namreč pri ustvarjanju nanaša različne plasti barvanega revialnega papirja, da z njimi ustvari podobo, nato nastalo premaže s posebno zmesjo lepila in gipsa ter s tehniko izpraskanja in brušenja ustvari novo ploskev. Slika dodela z barvami in dokonča s slikarskim lakom. Prvi vtis ob ogledu je bil seveda čuten, saj oči na steni pred vrati so najprej uzrle kamnolom, ki je v svoji abstraktni zasnovi vendar jasno prepoznaven in obiskovalca postavi v kraški prostor. Sugestije in odmevi z Žerjalove 'poti' so namreč najprej vtisi njegovega bližnjega okolja. Nagovarjajo nas zima na Krasu, zaton nad kraškimi skalami, Repentabor, Devinske stene in Devinski grad (v kar nekaj variantah), pogled na tržaško Lanterno, marino in staro pristanišče, a tudi sveže nastali Čedad s Hudičevim mostom, pa srbsko-pravoslava cerkev sv. Spiridiona pri Rusem

sebnih kolažev omogoča Žerjalu abstraktno, a obenem figurativno podajanje izbranih tematik, saj tehnika ustvarja posebne globine, da lahko barve še posebej izstopajo.

In itinere - na poti, torej. Posrečen naslov razstave, ki je privabila romarje, ki so se sredi avgusta povzpeli do cerkvice na Tabru, da bi počastili Marijo Vnebovzeto, spokorno prestopili sveta vrata, a tudi povzdignili svojega duha ob ogledu teh najnovejših Žerjalovih del. Veliko izzivov je v teh slikah, saj ne gre le za vtise, ki so se v slikarjevo srce in dušo vtisnili ob sprehodu po Krasu ali ob pogledu skozi domače okno oziroma ob obisku tujih krajev. Sporočilo teh del, ki jim je znal Žerjal dati posebno likovno obliko, je tudi to, da moramo ljudje gojiti sposobnost opazovanja in zaznavanja okolja, v katerem živimo ali ga obiskujemo, ker narava in človekovi posegi vanjo nam posredno nudijo še veliko več ključev za razumevanje prostora in časa, v katerem živimo.

M. T.

Obvestila

V nedeljo, 4. septembra, bo vsakoletna maša na prostem pri Spetihu na Katinari ob 9.15. V primeru slabega vremena bo maša v cerkvi Svete Trojice.

Darovi

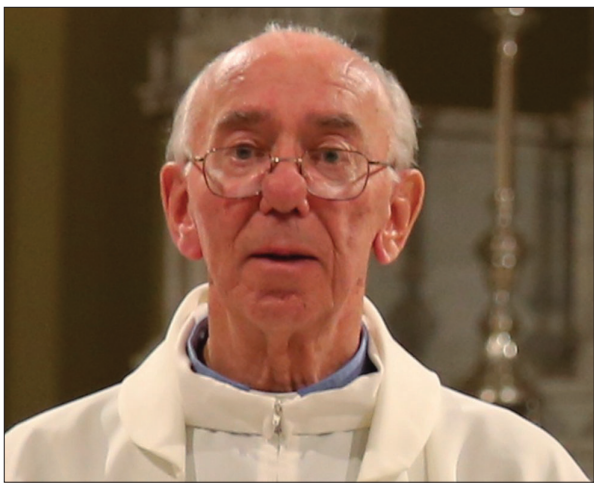
Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: N. N. 50, N. N. 20, Marija Ruesch 20, Lizeta

Janežič 10, Jožica Pleskovic 5 evrov; za lačne otroke v Etiopiji ob izredno hudi suši: N. N. 50, M. M. 150 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNO KRAŠKO BANKO IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29 34135 Trst

Pogreb bo v četrtek, 1. septembra, ob 15. uri v Žabnicah

Umril je msgr. Dionisio Mateucig

V torek, 30. avgusta, je v 79. letu starosti v duhovniškem domu v Vidmu umrl žabniški župnik in rektor Marijinega svetišča na Svetih Višarjah msgr. Dionisio Mateucig. Še je živ spomin na slovesno zlato mašo, ki so jo 27. junija lani v Špetru praznično slavili štirje slovenski zlatomašniki iz videmske pokrajine, msgr. Marino Qualizza, g. Mario Gariup, g. Božo Zuanella in msgr. Mateucig. Rodil se je 4. decembra 1937 v Pačuhu v občini Dreka. Osnovno šolo je opravil v Dreki, malo semenišče v Castelleriu pri Vidmu, klasično maturo na videmskem semenišču in bogoslovje v Vidmu. Posvečen je bil 29. junija 1965. Kot kaplan je nato do leta 1973 služboval v Cusignaccu pri Vidmu, nato je bil pet let župnik v letoviščarskem kraju Forni di Sotto, nakar je bil premeščen za nadžupnika v Sapado. Tam je ostal do oktobra 1991, ki so ga premestili v Špeter

kot župnika in dekana za fare Nadiških dolin. Uvedel je mesečno mašo v slovenskem jeziku in bil deležen nasprotovanja. Ob 800-letnici špeterske župnije ga je 29. junija 1993 videmski

stirsko poslanstvo, je še zlasti skrbel za pastoralno delo za mladino. Veliko pozornosti je posvečal ohranitvi sakralnih zgradb in njihovi obnovi kakor tudi obnovi župnišč. V bogoslužju je uporabljal tudi slovensko benečansko narečje, občasno tudi v župnijskih listih. V homilijah je pozival k strpnosti in sožitju med različnimi narodnimi skupnostmi v Furlaniji Julijski krajini, o enotnosti Cerkev in prijateljstvu med ljudmi.

Lani je za Koledar Goriške Mohorjeve družbe povedal: "Zadnji smo, zadnji slovenski duhovniki, imamo še sobrata v Mužnici, potem ni nobenega več. Ne vem, kako bo z Benečijo, kako bo s Svetimi Višarjami, kjer nobeden duhovnik ne zna slovensko. Nadškofu sem že večkrat rekel, naj poskrbi za duhovnika, ki bi obvladal vse jezike, tudi slovenskega, a ne čuje na tisto uho". Pogreb bo v četrtek, 1. septembra, v Žabnicah. Naj počiva v miru!

naš škof Alfredo Battisti imenoval za častnega kanonika čedajškega kapljiča. Bil je tudi veroučitelj na dvojezični šoli v Špetru. Od leta 1998 dalje je bil župnik v Žabnicah v Kanalski dolini in rektor svetišča na Sv. Višarjah, kjer skrbi za vernike in romarje, ki prihajajo iz štirih jezikovnih in kulturnih svetov. V župnijah, kjer je opravljal svoje dušnop-

Ko se je zemlja tresla tu pri nas

Deljeni spomini o potresu v Furlaniji izpred 40 let

Obnoviti spomin. Tako se je glasilo posvet, ki sta ga priredili ravnateljstvo za umetniško in krajinsko varstvo FJK ter deželno podjetje Villa Manin letos maja v Vidmu, ko je vzporedno bila v Vili Manin razstava o obnovi zgodovinsko-umetniških spomenikov, ki so jih razdeljali potresni sunki maja in septembra leta 1976. Naslov posveta je še bil *Kulturna dediščina Furlanije štirideset let od potresa*.

urbanističnih posegov, na Huminu, v Pušji vasi, v Spilimbergu, pri Osoppo, pri Monte Albanu... Predstavljeni so bili rešeni in restavrirani kipi, mozaiki, slike, arhivi, fotografije, načrti obnovitvenih del, a tudi razne solidarnostne umetniške akcije, akademije Brera in drugih ter podarjena dela znanih umetnikov iz ZDA (Lichtenstein, Stella, De Koonig, Steinberg) iz zbirke FRIAM (Friuli Arts and Monu-

me) ki se dobimo v prodajalni Vile Manin; prava škoda je, da ni na razpolago še v drugih mestih FJK.

Pogrešal pa sem pričujočnost našega, slovenskega elementa. Že res, da je potres najstrašnejše prizadel furlanski del in slovenske občine v Benečiji manj, a vseeno bi človek pričakoval obeležitev tudi "našega" potresa. Naši mediji (Primorski dnevnik, Novi Matajur, v Dom nimam vpogleda) so se seveda spomnili dogodkov izpred 40 let, kako so to doživljali naši ljudje. Kako so se angažirali mladi in starejši s Tržaškega in Goriškega pri prvi pomoči v najbolj prizadetih krajih in seveda tudi pozneje, ko je v Benečiji, vzporedno z obnovo poslopij, na novo zrasel čut pripadnosti in so se začeli vračati emigranti. Moji goriški prijatelji skavti so šli tisto poletje v Tipano in tudi moj oče je šel pomagat s kolegi trziške ladjedelnice na potresna območja.

Na razstavi je naslovnica dnevnika Messaggero Veneto dokumentirala solidarnost in gmotno pomoč ameriškega podpredsednika Rockefellerja, nisem pa zasledil nobenega članka ali omembe o pomoči takratne Jugoslavije in Slovenije, ki je ob sočasnem potresu v Breginju in na Tolminskem namenila izdatno pomoč in skrb za soselednja furlanska in benečanska območja. Da ne govorimo o poznejših investicijah v proizvodna industrijska podjetja v Benečiji, kar je predstavljalo enega od vzvodov vsestranskega, ne zgolj gospodarskega, prepoda teh krajev v naslednjih desetletjih.

/str. 15
Davorin Devetak

Porušena stolnica v Pušji vasi

Posveta se nisem udeležil, videl pa sem razstavo, zelo lepo, v Vili Manin, naslovljeno *MEMORIE - SPOMINI, umetnost, podobe in besede potresa v Furlaniji*, ki se je že končala.

Zakaj ta zapozneli zapis? Tu mi ne gre toliko, da bi predstavil razstavo, ki je ubrala poseben pristop, med dokumentacijo in zgodovinsko-umetniško ter urbanistično predstavitvijo. Kuratorja Corrado Azzolini in Antonio Giusa sta ovrednotila najzanimivejše obnovitvene izkušnje, od opravljenih restavracij, cerkva, gradov, zgodovinskih jeder in stavb, posamičnih umetnin, do

ments), ki je sedaj v videmskem muzeju sodobne umetnosti Casa Cavazzini. Dragocen je bil vpogled v tedanje časopisne članke in fragmente črno-belih posnetkov RAI-ovih tv dnevnikov in reportaž, ki so jih realizirali še z okorno tehniko: težke premične tv kamere, tipkalni stroji, telefoni, s katerimi so dopisniki narekovali reportaže iz porušenih krajev. Z lučkami prvih televizijskih ekip so celo rešili ljudi iz oklepa ruševin; večmesečno poročanje iz krajev potresa je predstavljalo prvi zgodovinski primer oddajanja v živo v Italiji. O vsem tem priča lep katalog razstave, ki

ISTRSKI PRIIMKI (6)

SLAVEC

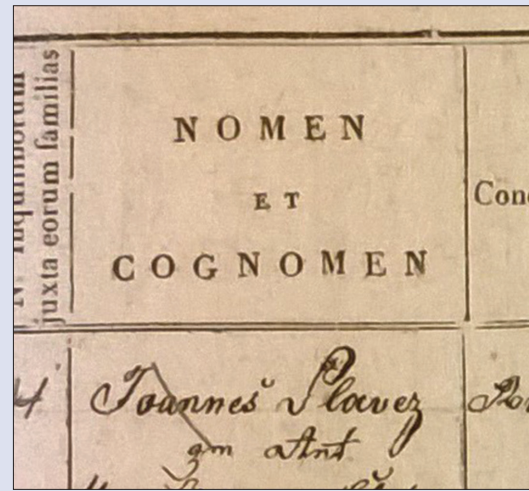
Priimek Slavec je nastal okoli leta 1300 v zaledju Kopra in Trsta. Ker gre za priimek po ptiču, ni nujno, da so si vsi današnji Slavci tudi v sorodu. Slavec je tudi staro slovensko osebno ime, ki ga poznamo tu-

(pa tudi izgovarjamo) Slavec.

Slavec najdemo v Ospu prvič že leta 1611. Takrat je tam živela vsaj ena družina, kjer je bil oče družine Mihael, mati pa Katarina. Zadnjega oktobra tega leta se jima je rodil sin Martin. Verjetno so vsi Slavci z Ospa njuni potomci.

Prvi pisni podatek o Slavcih, katerim rodbinsko sledimo dokumentirano vse do današnjih dni, najdemo 4. maja 1690. Takrat sta Matija Slavec in Marija v Ospu krstila sina Mihaela. Imena so zapisana zelo površno: Michiel Slavaz, Mattio in Marina. Krstnik je bil župnik Antonio Cerneca (Anton Černeck). Krstna botra novorojenega Mihaela sta bila Valentin Kraševc in Marija, soproga Blaža Tula iz Mačkolj ("Marina mog. Blasio Tugl di Carisana"). To kaže na možnost, da je Mihaelova mati iz Mačkolj in da se je pisala Tul. Njun sin Mihael Slavec je doživel zavidljivo starost. Umril je 16. septembra 1783 in kot piše v knjigi, je bil ob smrti star natančno 93 let, 4 mesece in 9 dni. Pokopan je bil torej dva dni kasneje. Če navedeno starost primerjamo s krstnim vpisom, ugotovimo, da bi moral biti rojen 7. maja 1690, kar je tri dni po vpisu krsta. Kaj to pomeni? Prvi ali drugi datum je verjetno napačen, še več pa je možnosti, da je napačen izračun. Toliko o natančnosti.

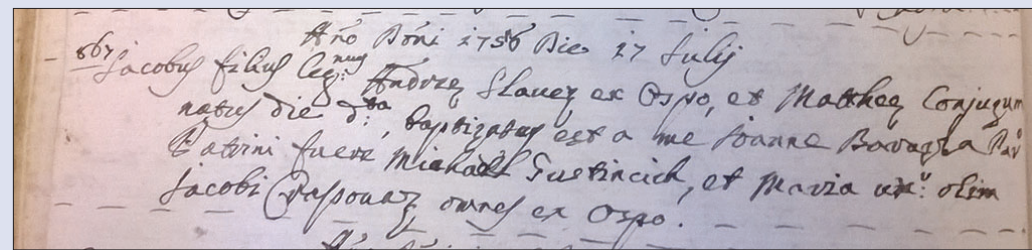
Zanimiv podatek je, da so že takrat v cerkvi

V rubriki družinske knjige iz Ospa, ki jo danes hrani Škofjski arhiv Koper, je na prvem mestu napisan oče družine Janez Slavec, sin pokojnega Antona (Ioannes Slavaz qm Ant.)

di v obliki Slavko, Slavoj ali Slavuj.

Priimek je nastal z metaforo, saj so nekomu pripisali lastnost ptiča slavca. Še dandanes uporabljamo frazo, da nekdo poje kot slavček. Ali prepeva kot slavček. Pesnika Gregorčiča imenujemo goriški slavček. Gorenjski slavček pa je največkrat izvedena in najbolj

Krstni vpis Jakoba, zakonitega sina Andreja Slavca iz Ospa z dne 17. julija 1756. Knjigo hrani Škofjski arhiv Koper.

priljubljena slovenska opereta Antona Foersterja in Luize Pesjak (1872). Pusti peti moj'ga slavca pa poje tudi Prešeren.

Kateri prednik današnjih Slavcev je dobil prvi ta priimek, ni jasno, ker za tisto obdobje nimamo ohranjenih pisnih virov. Vsekakor je ta kraj treba iskati v zaledju Trsta: Dolini, Boljuncu, Mačkoljah, Ospu in okolici. Priimek so duhovniki v 17. stoletju zapisovali različno. Največkrat kot Slavez, a tudi Slaues, Slaves, Slavet, Slauch, Slevaz, Slaviz, Slavaz in Slavoz. Nedvomno pa gre za zapis priimka, ki so ga izgovarjali Slav'c in ga danes pišemo

uprabljali slovenski jezik. Za leto 1716 je ohranjen zapis, da se na cvetno nedeljo pred Veliko nočjo vsako leto poje pasijon v narodnem jeziku, ne pa v latinščini. Prevode so naredili kar župniki sami.

Danes v Sloveniji živi 278 Slavcev, največ v Istri in na Krasu. Na svetu jih je največ v Sloveniji, saj gre za slovenski priimek. Najdemo pa jih tudi v ZDA (88), Italiji (67), Avstraliji (30) in Kanadi (12).

(Rubrika istrski priimki je nastala ob podpori Luke Koper in projekta Živeti s pristaniščem.)

Z 10. strani

Petje, duhovna razsežnost ...

V mestecu Brestanica so si pevci ogledali tudi cerkev Marije Lurške, ene izmed sedmih slovenskih bazilik, ki sodi tudi med največje cerkve v Sloveniji. Prijazni župnik jim je na kratko spregovoril o zgodovini cerkve in njenih kulturnih bogastvih, pevci pa so seveda navdušeno prepevali Mariji v čast, kar je govornik zelo cenil. Pred vrnitvijo v hotel so se odpravili še na posestvo Kunej, kjer stoji *Hiša trt, vina in čokolade*. Tu so bili ob ogledu kleti in degustaciji vin deležni tudi izjemne izkušnje, pokušnje vina s čokolado, saj od leta 2013 uspešno stekleničijo vino s čokolado (ki nosi slovito ime *Chocolat Imperial*, po imenu, ki ga je dodelil avstro-ogrski cesar

Franc Jožef čokolade, ki so jo proizvajali menihi na bližnjem gradu Rajhenburg). Pevski teden je tudi letos potekal kot po navadi: zjutraj pevskovo izobraževanje in vaje novih pesmi, popoldne pa čas za telesno in duhovno sprostitvev. Petek pa je namenjen končnemu piljenju vsega, kar so se udeleženci naučili, in zaključnim nastopom, saj se v župnijski cerkvi najprej izkažejo tečajniki organisti, nato mešani zbor zapoje naučene pesmi za priložnostno sveto mašo, pri kateri domačini lahko prisluhnejo, kako sveto pobožnost sooblikujejo zamejski Slovenci. Sledi nastop - koncert (programa posvetnih pesmi) za hotelske goste in vse, ki z zanimanjem poizvedujejo,

kaj so cel teden vadili pevci. Pevski program sta (kot je že postala prava

navada na sklepnem večeru) tudi letos popestrila Lučka Susič s svojo obnovo pevskih doživetij v verzih in Aleksander Furlan s svojimi barkovljanskimi narečnimi utrinki.

Vsakoletni pevski seminar, ki ga prireja ZCPZ iz Trsta, je vselej zelo pester in zanimiv, saj se vsi udeleženci pevsko izobražujejo in imajo tudi možnost, da se med sabo spoznavaajo. Nikoli ne zmanjka priložnosti za iskrene pogovore, pevске improvizacije ob najrazličnejših trenutkih, prijateljskih stikov in izmenjav najrazličnejših izkušenj. Tak seminar je odlična priložnost za vse, ki bi radi ob intenzivnih kakovostnih pevskih vajah tudi izkoristili prijeten oddih zase.

Izbiranje kandidatov za nove volitve, čeprav naj bi bile te še daleč!

V Sloveniji je revščina prizadela že vsakega tretjega državljan

Ves počitniški čas je bil v Sloveniji poln raznolikih dogodkov, kar kaže na aktualnost razmer in tudi na zapletenost sedanjega obdobja v državi. Jesen zato prihaja z vsemi negotovostmi in tudi bojaznijo t. i. navadnih ljudi, da bi se razmere v Sloveniji utegnile še poslabšati. Ni namreč res, da je vlada s svojo politiko in ukrepi zagotovila politično trdnost (stabilnost), saj ni izvedla reform na nobenem področju, nadaljevanje krize pa je razvidno tudi iz podatka statističnega urada, da se v gmotnih težavah in neprijetnostih nahaja že skoraj 700.000 Slovencev oziroma državljanov, pri čemer vsaki peti osebi grozi socialna izključenost. Novinarica Polona Malovrh je v časniku Delo napisala uvodnik in v njem opozorila, "da je statistika neizprosna. Otroci, starejši ljudje, samske ženske, samohranilci, nizko kvalificirani delavci, brezposelni, nedejavni posamezniki, invalidi, podeželski ljudje in tudi prišleki iz begunskih tokov se spopadajo z najvišjim tveganjem revščine in izključenosti. Najbolj zgovoren dokaz omenjenega stanja je Zasavje s Trbovljem, Hrastnikom in Zagorjem, kjer že vsakemu četrtemu državljanu grozi revščina s socialno izključenostjo. V obdobju počitnic in dopustov, pa do zadnjih dni, ko je okolje že začelo pridobivati zlato-rumene jesenske barve, je bil zagotovo najbolj tragičen in boleč incident z žrtvami v izolski bolnišnici. Ubijanje ljudi v nobenem primeru ni utemeljeno in upra-

vično dejanje, vendar ministrica za zdravje ob obisku v izolski bolnišnici po incidentu, pa po zadrževanju, da bo sprejela ukrepe za večjo varnost v bolnišnicah in za varovanje zaposlenih v njih, ni odgovorila na očitke o državni politiki glede zdravstva. Brez odgovora je ostala kritika predsednika Zdravniške zbornice Slovenije dr. Andreja Možine, "da Zbornica že leta opozarja na razmere v zdravstvu in na vse slabšo dostopnost pacientov do zdravstvenih storitev, hkrati se čudi neodgovornosti nosilcev zdravstvene politike, da že dolga leta pravičesar ne spremenijo v slovenskem zdravstvu. Čakalne dobe so vse daljše, državljanom politiki obljublja vse mogoče pravice, zdravniki pa jim moramo sporočati slabe administrativne pravice, namesto da bi skrbeli le za naše strokovno delo". Predsednik sindikata zdravnikov in zobozdravnikov, Fides, dr. Konrad Kuštrin, pa je po dogodkih v izolski bolnišnici sporočil: "Skoraj vsa leta po osamosvojitvi države politiki državljanom obljublja pravice iz zdravstvenega zavarovanja, ki jih žal ni mogoče uresničiti. Nezadovoljstvo uporabnikov je posledično usmerjeno v zdravnike in druge zdravstvene delavce, ki dnevno prihajamo v stik s pacienti. Po drugi strani nekateri mediji v službi politike ali kapitala prikazujejo zdravnike kot dvoživke, dobičkarje in ljudi,

ki jim je misel na dobro bolnikov zadnja stvar". Razmere v slovenskem zdravstvu so tako slabe, da bi po

niji pa je začetek novega šolskega leta, 1. septembra. V šolske klopi naj bi sedlo skupaj nad 160.000 učencev in dija-

mnenju mnogih morala najprej odstopiti ministrica za zdravje Milojka Kolar Cerarc. Toda ona svoj odstop odločno zavrača, češ da njeno delovanje v zdravstvu podpira tudi premier Miro Cerar. Ministrice zatrjuje, da v njenem ministertvu pripravljajo celovito reformo v zdravstvu, ki jo bodo kmalu predstavili politiki in javnosti. Svoj predlog reforme pa pripravlja tudi skupina znanih slovenskih izvedencev s področja zdravstva. Slednjič pa sta že skoraj izdelana predloga reform oz. sprememb v zdravstvu, ki so ju pripravili v strankah SDS in Nova Slovenija, krščanski demokrati. Razveseljiv dogodek v Slove-

kov. Med počitnicami so organizacije Karitas in Rdečega križa zbrale znatna sredstva za pomoč revnim učencem in dijakom, ki sami ali njihovi starši niso imeli denarja za nabavo šolskih potrebščin. Zanimiva in pričakovana so nekatera gibanja v politiki in strankarskem življenju. Nekateri poslanci, ki ne uživajo več podpore in zaupanja svojih volivcev, da bi lahko pričakovali svoje kandidiranje tudi na naslednjih državnoborskih volitvah, bodo, tako najbolj kažejo primeri v SDS, zapustili svojo stranko ter poskušali poiskati drugačno politično območje za svoje morebitno ponovno kandidiranje na si-

troitu (ZDA) leta 1969 in je pri 23 letih, po izdaji prve plošče *JC On The Set*, vzbudil pozornost jazzistov in doživel takojšen uspeh. S to ploščo je naznanil začetek nove jazzovske smeri, bolj divje, a še vedno povezane s koreninami jazz. Začel se je ukvarjati s saksofonom pri 11 letih in je kasneje postal mojster vseh tipov saksofona in tudi flavte ter klarineta. Vodi številne sestave, s katerimi izvaja stilsko zelo raznoliko glasbo, in je tudi sodeloval v raznih projektih z vsakovrstnimi jazzisti svetovnega kova in različnih stilov. Koncert v areni v Kromberku je bil posebno doživetje tudi zato, ker so nanj iz vse Slovenije, Italije in od drugod - slišali smo govoriti hrvaško, madžarsko in nemško - prišli predvsem sladokusi, saj je James Carter igral s kolegi prav na večer, ko je bila finalna tekma evropskega nogometnega prvenstva. Vsekakor je šlo za vrhunski koncert, ki ga je novogoriški Kulturni dom lahko priredil samo ob finančni pomoči mestne občine Nova Gorica, zato sta pred koncertom številne prisotne pozdravila direktorica Kulturnega doma Pavla Jarc in novogoriški župan Matej Arčon.

cer časovno še precej oddaljenih naslednjih parlamentarnih volitvah. Pravo kampanjo za novo izvolitev je že pričel državni poglavar Borut Pahor, ki po morebitni izvolitvi konec leta 2017 želi nadaljevati mandat predsednika Slovenije. Predstavlja se vsem, ki so ga voljni gledati, poslušati in nemara predvsem občudovati njegove govorniške spretnosti. Marjana Podobnika poskušajo izključiti iz stranke SLS, domnevno tudi zato, ker v politiki podpira Janeza Janšo. Dr. Janez Pogorelec, član vodstva stranke Nova Slovenija, krščanski demokrati, pa je v nekem intervjuju menil, "da se politična levica danes desnice ne boji in se ob Janezu Janšiu zelo udobno počuti". Je pa hkrati prepričan, "da bi morala desnica zmagati na večini volitev, saj je povprečni Slovenec, torej tudi volivec, dokaj konservativen. To je razvidno tudi iz rezultatov referendumov o vprašanih, ki zadevajo tradicionalne vrednote v Sloveniji. Vendar pa naša de-

Marijan Drobež

Borut Pahor na Sveti Gori

Življenje je prekratko, da bi sovražili

Na prireditvi, 20. avgusta 2016, ki jo je ob evropskem dnevu spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov na Sveti Gori pripravila pobuda Vseposvojitve, je spregovoril tudi predsednik republike Borut Pahor. Poudaril je, da je življenje prekratko, da bi sovražili. Prepričan je, da je zdajšnji generaciji dana priložnost, da opravi spravo.

"Slovenska družba je v zadnjih sto letih prešla tri vojne in vse to je

pustilo nekatere rane, ki jih lahko samo z negovanjem nekega sožitja in strpnosti pozdravimo, da napak, ki smo jih počeli v preteklosti, ne bi ponovili in da ne bi odpustili, tako kot smo Nemcem, Italijanom in Madžarom, ampak da bi odpustili tudi sami sebi", je dejal Pahor.

Slovenski predsednik je prepričan, da je sedanji generaciji dana priložnost, da opravi spravo med Slovenci in na mlajšo generacijo ne prenaša več ran iz preteklosti.

Do sprave med Slovenci je po prepričanju Pahorja mogoče priti na več načinov, tudi preko projekta, ki so ga predstavili na srečanju varuhov spomina na Sveti Gori. Predstavili so epokopališče, ki je kot del pobude Vseposvojitve Slovincem na voljo že dve leti.

"Bistvo Vseposvojitve je v tem, da vsak, ki se vključi v to pobudo, postane varuh spomina na eno izmed žrtev druge svetovne vojne. Skrb za spravo slovenskega naroda je tukaj naravnana zelo osebno", je o projektu povedala pobudnica Romana Bider.

Epokopališče je prvi prostor, sicer virtualen, kjer imajo vse žrtve druge svetovne vojne pri nas svoj prostor, svoj pomnik. "Pred njim se lahko ustavimo, lahko prižgemo svečko, lahko tudi kaj napišemo. To obstaja na spletu in to je nekaj novega", je še povedala Biderjeva.

Na seznam so doslej vpisali 99.706 imen žrtev, kar je delo Inštituta za novejšo zgodovino. Seznam je na omenjeni prireditvi predstavila zgodovinarica Vida Deželak Barič. Na njem so zbrani podatki vseh smrtnih žrtev med prebivalstvom Slovenije med drugo svetovno vojno in neposredno po njej.

Deželak Baričeva je povedala, da so žrtve druge svetovne vojne vpisovali na seznam od leta 1997. Največ smrti so med drugo svetovno vojno nad Slovenci zakrivali nemški okupatorji, vpisanih je več kot 31.000 njihovih žrtev, skupaj s povojnimi poboji pa je komunistična stran povzročila okrog 24.000 žrtev. Po statusu pa je bilo največ žrtev med partizanskimi borci, skupno okrog 30.000, prav toliko pa tudi med civilnim prebivalstvom.

Koncert v areni ob gradu Kromberk

James Carter Organ Trio & Big Band RTV Slovenija

Ob dvajseti obletnici mednarodnega srečanja saksofonistov v Novi Gorici je dogodek sklenil koncert v amfiteatru gradu Kromberk v začetku julija letos. Zvezda izjemnega kulturnega dogodka je bil James Carter s skupino Organ Triom, v katerem sta tudi Gerard Gibbs na orglah in Alex White na bobnih. Izvajali so program, ki je segal od bebopa do funka, free jazz in swinga, toda koncert je v celoti temeljil na koreninah ameriškega jazz in dediščini legendarnih jazzistov. James Carter je zadnjič nastopal v Ljubljani leta 2000 s svojim Electric bandom, medtem ko je bil koncert v Kromberku edini koncert v Sloveniji v sklopu njegove sredozeemske turnee. Nastopali so tudi tuji in domači žiranti ter organizatorji 8. Mednarodnega tekmovanja saksofonistov, to pa so bili Matjaž Drevenšek, Steven Mauk (ZDA), Guillaume Orti (F), Claude Delangle (F), Dejan Prešiček, Lev Papis, Gordan Tudor (HR), z njimi pa je igral Big Band RTV Slovenija pod taktirko Lojzeta Krajncana. Skupaj z

Big Bandom sta Francoza Claude Delangle in Guillaume Orti zaigrala nekaj skladb, prvi z melodijami mojstra slovenske glasbe Janeza Gregorca, drugi pa z lastnim jazz programom. Posebno se je izkazala tudi saksofonistična sekcija Big Banda,

Big Band RTV Slovenija, izjemno lepo pa so skupaj zaigrali - solist je bil seveda Carter - znano Privškovo *Rožnik*. Slišati, kako vrhunski saksofonist svetovnega slovesa igra krasno pesem *Rožnik* nepozabnega slovenskega glasbenika Jožeta

ki je igrala nekaj avtorskih pesmi. James Carter in Claude Delangle pa sta se ponovno izkazala s pesmima hrvaškega Gordana Tudora, z njima pa so igrali še ostali saksofonisti in

Privška, je bilo doživetje brez primere. Veliko število zbranih nas je bilo navdušenih nad virtuoznostjo Jamesa Carterja in vrhunsko glasbo Jožeta Privška. James Carter se je rodil v De-

Luka Paljk

NA BOŽJO POT PO EVROPI SEM IN TJA (29)

Mariza Perat

FATIMA

Kot Lurd, je tudi Fatima svetovno znana Marijina božja pot.

Kraj leži v osrčju Portugalske, v predgorju Serre d'Aire, 400 m nad morjem, približno 180 km severno od glavnega mesta Lizbone ter 50 km od

Fatima

Atlantskega oceana.

V času prikazovanj je Fatima štela približno 3.000 prebivalcev in je spadala pod občino Ourem. Kot piše p. Ludovik Ceglar, je takrat v cerkvenem oziru Fatima spadala pod nadškofijo v Lizboni. To je vodil patriarh in kardinal Antonio Mendes Belo (1842-1929), ki se pa za dogodke v Fatimi ni zanimal, in sicer tudi zato, ker je po ukazu vlade moral nadškofijo zapustiti. Po njegovem odhodu je nadškofijo upravljal generalni vikar Ivan Lima Vidal (1849-1958), ki je že ob koncu avgusta 1917, ko so si prikazovanja v Fatimi še

ujetniki je bila tudi Fatima, hči mavrskega vezirja. Poveljnik krščanskih vitezov je kralja Alfonza zaprosil za njeno roko, kar mu je kralj dovolil, vendar pod pogojem, da Fatima sprejme krščansko vero. Deklica je pristala in pri krstu dobila ime Oureama. To je postalo tudi ime mesta Abdegas,

ki ga je kralj kot poročno darilo poklonil novoporočencema. Kraj, približno 12 km oddaljen od Fatime, se danes imenuje Ourem in je sedež občine.

Oureana je še zelo mlada umrla, njen mož pa je stopil v cistercijski samostan, nedaleč od kraja Ourem. Čez nekaj let je samostanski opat blizu Ourema dal postaviti majhno cerkev v čast Materi Božji ter samostan. V ta kraj je dal prenesti posmrtno ostanke Oureame, nekdanje Fatime. Tako je kraj dobil ime Fatima.

V stoletjih se je Portugalska večkrat morala boriti proti polmesecu, ki je divjal preko teh krajev. Toda krščanstvo je tudi bilo globoko zakoreninjeno in je zato ostalo trdno tudi v tej preizkušnji.

Sploh, je Portugalska vedno bila znana po globoki vernosti svojih prebivalcev in še zlasti po češčenju, ki so ga ti gojili do Božje Matere. Zelo je bila

Patriarh in kardinal Antonio Mendes Belo

razširjena rožnenska pobožnost, kateri so Portugalci stoletja ostali zvesti, kot so jih k temu navajali očetje dominikanci.

Leta 1385, na vigilijo Marijinega vnebovzetja, sta namreč portugalski kralj Ivan I. in blaženi Don Nuno Alvarez Pereira, portugalski narodni junak, pod Marijinim varstvom s peščico vojakov pognala v beg mnogo

Don Nuno Alvarez Pereira

močnejšo vojsko kastiljskega kralja, ki je hotel zasesti Portugalsko. Po zmagi je kralj Ivan v zahvalo dal postaviti veličastno cerkev "Naše Gospe Zmagovalke", zraven pa še samostan

Ivan I., portugalski kralj

za očete dominikance, s prošnjo, da bi med ljudstvom širili molitev sv. rožnega venca.

/ dalje

Ourem, grad

sledila, tamkajšnjim duhovnikom prepovedal, da bi tem dogodkom kakorkoli sledili.

Ko je pozneje bila obnovljena leiirska škofija s sedežem v Leiriji, mestu severozahodno od Fatime, je tudi Fatima prešla pod to škofijo. To je leta 1920 prevzel škof Jose Carreira de Silva. Danes se škofija imenuje leiirsko-fatimska šola.

Ime Fatima je arabskega izvora. Pripovedujejo, da je leta 1158, ko je Portugalska južno od reke Tajo

bila še pod muslimansko oblastjo, skupina krščanskih vitezov nenedoma napadla arabske viteze z njihovimi dvornimi damami. Preživele so vitezi odpeljali k svojemu kralju, Alfonzu Henriquesu, začetniku portugalske kraljevske rodbine, ki se je boril proti muslimanom. Med

Cerkev "Naše Gospe Zmagovalke"

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Pravni zastopnik Marco Tavčar

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 19 F 08532 12400 00000730643, SWIFT ali BIC koda: ICRAITRESO

ali IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C

naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publistar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publistarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 30. avgusta, ob 14. uri

Poročilo Svetovne zdravstvene organizacije

Slaba prehranjenost postaja nova normalnost

Ob naraščanju števila predebelih in istočasni podhranjenosti prebivalstva v revnejših državah slaba prehranjenost postaja "nova normalnost", kaže globalno poročilo o prehranjenosti. Danes je že vsak tretji prebivalec na svetu neustrezno prehranjen, ob izdaji poročila opozarja Svetovna zdravstvena organizacija (WHO).

"Živimo v svetu, kjer je slaba prehranjenost nova normalnost", je ob predstavitvi poročila dejal Lawrence Haddad, raziskovalec pri Mednarodnem inštitutu za raziskave prehranskih politik ter eden od soavtorjev poročila. "Tak svet je popolnoma nesprejemljiv, in to moramo vsi glasno povedati", je dodal.

Število prebivalcev, ki so pretežki ali predebeli, narašča skoraj povsod po svetu, se povečuje pojavnost sladkorne bolezni in drugih bolezni.

V kar 57 od skupno 129 držav, vključenih v poročilo, beležijo velik obseg tako podhranjenosti kot tudi debelosti odraslih. To predstavlja velik pritisk za zdravstveni sistem, navaja poročilo. Slaba prehranjenost s sabo prinaša številne zdravstvene težave - pri podhranjenih pomanjkanje nekaterih vitaminov in mineralov, pri predebelih pa previsoko raven sladkorja, soli, maščob ali holesterola v krvi.

Na svetu ima že vsak dvanajsti Zemljan sladkorno bolezen, oko-

li dve milijardi odraslih je pretežkih ali predebelih. Na svetu je po podatkih WHO 667 milijonov otrok, mlajših od pet let. Med njimi jih je 159 milijonov prenzikih za svojo starost, 50 milijonov jih je prelahkih glede na njihovo telesno višino, po drugi

strani pa jih je 41 milijonov pretežkih.

Poročilo sicer ugotavlja, da so bili v zadnjem letu storjeni nekateri koraki naprej in se število otrok, mlajših od pet let, ki zaradi podhranjenosti zaostajajo v rasti, zmanjšuje. Izjema sta Afrika in Oceanija, dodaja poročilo.

Otroci, ki so zaradi podhranjenosti zaostajali v rasti, so v odrasli dobi bolj šibki od svojih ustreznih prehranjenih vrstnikov. Podhranjenost prizadene tudi možgane in imunski sistem.

Ob tem avtorji poročila opozarjajo, da so doslej države storile premalo v boju proti vsem oblikam slabe prehranjenosti. Kot primer navajajo, da večina držav,

vključenih v poročilo, ni bila uspešna pri zmanjševanju pojavnosti sladkorne bolezni ali slabokrvnosti pri ženskah.

Avtorji poročila pozivajo države k vlaganju več sredstev v programe na področju prehranjenosti. Po njihovih ocenah namreč za

uspešne programe na področju skrbi za prehrano ljudi primanjkuje vsaj 70 milijard dolarjev, če bi želeli uresničiti cilje, ki jih je WHO postavil za leto 2025 na področju preprečevanja s podhranjenostjo povezanega zaostajanja v rasti, hude podhranjenosti in slabokrvnosti.

"Kljub vsem izizvom slaba prehranjenost ni neizogibna, tu gre za odločitev politike", je poudaril Haddad. Globalno poročilo o prehranjenosti izide vsako leto, njegov namen pa je spremljanje napredka držav pri uresničevanju globalnih ciljev na področju prehranjenosti, ki jih je leta 2013 sprejela skupščina WHO.

Ti cilji vključujejo 40-odstotno znižanje števila otrok, mlajših od pet let, ki zaradi podhranjenosti zaostajajo v rasti, in 50-odstotno zmanjšanje pojavnosti slabokrvnosti pri ženskah v reproduktivni dobi. Skupščina WHO si je za cilj postavila tudi zaustavitev naraščanja števila pretežkih odraslih, predebelih in obolelih za sladkorno boleznijo tipa 2.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (121)

100 DNI TEKA

Od 20. maja dalje sem se obvezala, da bom vsak dan pretekla vsaj 20 minut, in tako sem tudi stotila.

Tečem že veliko let, vendar ne vsakodnevno; do sedaj sem tekla 3- ali 4-krat na teden, zdaj pa sem se obvezala, da bom tekla 100 dni zaporedoma. To sem uresničila do 28. avgusta. Tekla sem od 20 ali 30 minut ali celo eno uro, in to v domačem kraju, po drugih mestih, medtem ko sem potovala, na morju, v hribih, povsod; s seboj v kovčku sem teh 100 dni vedno nosila tekaške superge in komplet za tek.

Tekla sem tudi med menstruacijo, ko se počutim napihnjena kot sod in se mi res nič ne da, med blažjim prehladom, v mrazu in dežju, ki me je premočil do kosti.

Prvič v življenju sem tekla 100 dni zaporedoma.

Vsak dan sem svojemu telesu dajala točno določene signale, in sicer: počutim se dobro, ker se gibam (samo bolno telo se ne premika). Spodbujala sem presnovo, saj imam 41 let, po 40. letu pa se dejansko presnova upočasni, saj počasi prehajamo v fazo "parasimpatikotonije". Skratka, svojo presnovo sem nenehno spodbujala, da deluje, kot je v mladosti.

Razbremenila sem srce in ožilje, celotno telo pa sem aktivirala, da je delovalo in pokurilo vse rezerve maščob in sladkorjev, ki sem jih imela. Kako se počutim? Fantastično! Ugotovila sem, da telo potrebuje vsakodnevno navodilo, da je zdravo (samozavedanje), zato bom vsakodnevni tek nadaljevala.

Nisem se želela preveč naprezati, ker tudi enostavno zlato pravilo pravi - počasi se daleč pride!

Zato bom vsakodnevni 20-minutni tek nadaljevala, saj je po mojem mnenju pomemben signal, ki ga damo telesu - vsak dan in ne samo od časa do časa. Bolje je, da tečem vsak dan 20 minut kot pa 2-krat na teden po uro in pol, ker je signal, ki ga dajemo našemu telesu in presnovi, stalen, vsakodneven.

Kot potrebujemo vsak dan hrano, tako vsak dan potrebujemo gibanje.

Z gibanjem vplivam na vse hormonsko delovanje, saj so žleze, ki proizvajajo hormone, tesno povezane s presnovo.

Celostno bo moje telo bolj zadovoljno, zdravo in lepo, samo potruditi se moram, vsak dan zbrati 20 minut časa, da grem in naredim nekaj malega zase. Prvo dejanje ljubezni je ljubezen do samega sebe. "Mens sana in corpore sano". Vsak, še tako zaseden človek si lahko dnevno vzame 20 minut časa za tek. Z 20-minutno vadbo ne potrebuješ veliko ogrevanja, malo raztezanja na koncu, do 3 minute, in to je vse.

Sama vse to zagotavljam, saj sem vse to doživela na lastni koži in zato vem, da deluje in da se splača. Poleg tega je tek brezplačna panoga - potrebuješ samo dobre superge, se obuješ, stopiš skozi vrata in že lahko tečeš, zase in za svoje zdravje.

Lahko rečem, da bom še naprej vsak dan tekla vsaj 20 minut vse svoje dni življenja in da so moji domači ponosni name.

Ni lepšega zgleda, ki ga lahko damo svojemu otroku, kot ta, da vidi, da se starši trudijo za svoje zdravje.

Če bi tudi vi želeli začeti tekati in potrebujete nasvete glede tega, mi pišite na info@saeka.si. Išči mo zdravje!

www.saeka.si

Toplina prijetnega srečanja

Darilo

Poletje se že nagiba h koncu in nedelja, v katero sva se z možem utrujena zbudila, naj bi bila po napovedih siva, deževna in vetrovna. A že zjutraj sva spoznala, da so vse napovedi in vsa pričakovanja nezanesljiva. Idrijska dolina in Korada nas pozdravita v soncu, ki ima že barve jeseni. Razveseliva se jutra, pa čeprav naju boljijo vse kosti in še hrbet povrh, saj se je včeraj na našem vrtu zbrala praktično vsa vas, ki je s kartonskimi in plastičnimi zaboji v rokah prišla po naše slive. No, praktično vsa vas, dejansko pomeni nekaj ljudi, saj nas je vsega skupaj, ko so vsi doma, okoli dvajset. Ker je večina naših sosedov že precej v letih, jaz pa zaradi vrtoglavice ne maram višine, je slive nabiral samo moj mož. Namesto da bi mu pomagali, smo mu ostali delali družbo z živahnim klepetom. Tudi to je nekaj. Zdaj se s slivami odpravljava še v Kostanjevico, nekje popoldne, ker sva še utrujena in lena zaradi prijetnih, rumeno obarvanih sončnih žarkov.

Jutro se začne s pospravljanjem doma, potem pa še skrb za vrt, rastline in živali. Skoraj je že vse pri koncu in z možem se že sprašujeva, ali naj se vendarle spraviva v avto in odpeljeva proti Kostanjevici, ko opazim, da na našem dvorišču pravkar parkira modra citroenka s slovensko registracijo. Avgust se je letos začel in nadaljeval z gosti in obiski, zato takoj pomislim, da se je tudi tokrat, v poznem nedeljskem jutru, kak znanec ali prijatelj pripeljal k nama na klepet. Zgoraj, na parkirišču, že izstopa vesela družina, obrabi, ki mi zvenijo neznan, mi pogumno in nasmejeno prihajajo naproti. Prišli smo na obisk, rečejo veselo, jaz pa nič ne pripomnim, ker jim ne vem imena. Pozdravim in se smejem, ne upam si postavljati vprašanj, ker vem, da nisem fizionomistka in včasih na ulici še dolgoletnih prijateljev ne poznam. Čakam na to, kaj bodo rekli, in računam na možnost, da se

bodo sami predstavili. Visok, nasmejan možki mi nekje zadaj, pri avtu, maha s tiskano številko Novega glasa. Pojasni mi, da jih jaz sicer ne poznam, so pa moji zvesti bralci in so zato prišli na obisk. Pokaže mi časopis s člankom o votivnih cerkvah v Idrijski dolini, spomnim se, da sem ga napisala lani spomladi v upanju, da bo privabil nekaj ljudi med te prelepe vinograde na meji med Brdi in Benečijo. In res so tu, me razveseli, leto potem, v času, ko sem že pozabila na pisanje, na članek in trud.

Povabim jih naprej, na vrt, in šele tedaj pa opazim, da se je pripeljal še en avto in jih je kar lepa skupina. A prostor se vedno najde. Prijatelji so najlepše, kar imam. Izvem, da so iz Solkana in okolice, večina je članov cerkvenega pevskega zbora, eni mi sledijo celo na Fbju, drugi samo berejo Novi glas. Presenečena se samo smejim, dan, ki naj bi bil samo navaden dan, morda celo dolgočasna, brezbarvna nedelja, dobiva barvo in vsebino. Prelepo darilo, ki ga ne dobiš vsak dan. Žal mi je le, da kot navadno doma nimava ničesar, kar bi lahko ponudila. Čeprav nerada, moram vendarle priznati, da so po navadi najine omare vedno prazne. V kleti se sicer najde kaka butiljka vina, ki so jo podarili sosedu ali prijatelju, a v hladilniku ni nikoli nobene. Temu botrujeta dva razloga. Prvi razlog je moj odpor do trgovin in nakupovanja, zaradi česar grem v Merkator v Interspar ali v Billo, samo tedaj, ko so omare in lonci popolnoma prazni. Drugi, še bolj tehten razlog, pa je moja požrešnost, ki je vzrok tudi moji ne posebno vitki postavi. Ko se že kaj okusnega znajde na naših kuhinjskih policah, gostov in prijateljev nikoli ne dočaka. In to navzlic vsem zaprilegam in

obljubam o hujšanju.

Nekoliko v zadregi povem, da doma ni ničesar užitnega, razen tistih nekaj sliv, ki so še ostale na drevesih. Slive so pa vedno prava rešitev, tudi tokrat mi večina prizna, da jih ima rada, in nekateri že lovijo veje in sadeže. Ženske smeje povedo, da hrana in pijača nista problem, saj niso prišli, da bi pri nas jedli, ampak da bi naju z možem pogostili in nama nazdravili. Možu, ki je obupan in me skuša prepričati, da nimava niti časa, niti potreb-

tekmovanju. O njem nam povedo, da gre za vino, iztisnjeno iz tistih grozdov, baštardi jim pravimo Primorci, ki dozori najkasneje, čisto mali, na vršičkih. Nabirajo jih decembra, vino pa so poimenovali Martinc-balzamique, ker je sladko in kiselkasto obenem. Prava polastica, praviva z možem, ko dvigujeva kozarce skupaj z ostalimi. Ko že srkava nektar, nama še zapojejo našo lepo Zdravljico. Vinu je ime Uou. Po naše, po primorsko, v spomin na delovno žival, brez

Vino je sladko in polno, okus daje srečanju in dnevu. Pogovarjamo se, načrtujemo, žal mi je, da samo sprejemam, kajti moja želja je, da bi tem prijaznim ljudem, ki sem jih šele spoznala, ponudila najboljše. Sicer je vse tako hitro in nepričakovano, da se z možem sploh ne spomniva, da imava v hladilniku čemažev namaz pa prepečenec. Preveč sva se vživela v trenutek, v prijazne obraze in v presenečenje, ki ga ne doživiš vsak dan. In žal nama je za našega ilustratorja Morena, iz sosednje vasi Tjeje, ki ga ni doma, čeprav bi ga navdušeni bralci radi spoznali in pozdravili.

Sonce se prikaže izza oblakov in prežene goste, kajti na našem dvorišču je poleti kar vroče. Povedo, da morajo naprej, da si morajo ogledati vse tisto v Benečiji, o čemer pišem v svojih člankih. Celo slaščičarno Paradiso deli golosi, kjer, tako sem napisala v intervjuju z njim, se je nekako začelo najino sodelovanje z Morenom. Tam bodo spili kavo, zato nama ne dovolijo, da bi jima jo ponudila. Še zadnjič se slikamo, izmenjamo maile in načrte, pri naši cerkvi, pod ložo, še enkrat zapojejo. Da se slovenska pesem razlega po Idrijski dolini do Korade. Tako malokrat jo je slišati v teh krajih. In tako lepa je, da mi ogreje srce. Meni, ki nimam posluha, a brez pesmi ne znam živeti.

Ko se odpeljejo, je naš travnik tako prazen, mi pa polni vsega. Zdaj ko to pišem, je že večer, temperatura je padla za več kot deset stopinj, travnik je poplavila obilna deževnica, toplina prijetnega srečanja pa ostaja, kot utrinek poletja, ki se poslavlja. Kako preprosto je biti prijazen! Kako enostavno je ustvariti nekaj lepega, trajnega! Nekaj s srcem in strastjo. Nekaj, na kar smo ljudje v času potrošništva in osamljenosti pozabili. Hvala prijatelji in predvsem... na svidenje kmalu.

Suzi Pertot

nih surovin za pripravo sladoleda za deset ljudi, se odvali kamen s srca in se že smeje, nosi kozarce na vrtno mizo, kamor jaz že polagam prt. Gostje pa vlačijo iz avta vreče in nahrbtnike. Nasmehnem se, ko pomislim, kako lepo so vse pripravili in kako prijazni so do naju. Za vse so poskrbeli, da le ne bi povzročali preglica. S seboj so prinesli plastične kozarce, krožnike, kuhinjski papir z rdečimi srčki, pa odlične kuhane štruklje in vino. Vino je res vredno prve nagrade na vsakem

kateri ni bilo prave kmetije. Narejeno s srcem in strastjo, piše ročno na lepo izdelani steklenici. To je ravno tisto, kar ljudje v teh časih potrebujemo in česar je vse manj. Srčnosti namreč... in strasti. In odkritosti in ljubezni. Neškropljeno je, nama še povedo. Kot moje slive. Pristni, odkriti ljudje verjamemo v naravo in nje-no moč. Škropiv in vsega tega ne maramo, ne uporabljamo. To je za tiste, ki jim gre za denar in zaslužek. Ne pa za človeka.

Uspehi primorskih športnikov
Naša olimpijada

Ljubitelji športa smo dva tedna sredi avgusta preždeli pred televizijskim zaslonom in spremljali dogajanje na 31. poletnih olimpijskih igrah moderne dobe v Rio de Janeiru. Ocen in ugotovitev na račun vidnega v Braziliji smo slišali kar nekaj, vseeno pa bi povlekli še nekaj obračun olimpijade. Če potegnemo črto, je bilo navdušujočih poudarkov kar nekaj. Kdor je bil na prizorišču, je imel pripombe na račun zamud in nedorečenosti pri organizaciji, kar je bilo navsezadnje pričakovano. Produkt, ki so ga prireditelji ponudili svetu, pa je bil konec koncev zelo všečen. V času globalne teroristične grožnje pa je tudi razmeroma miren potek olimpijskih iger nova.

Na področju tekmovalnih dosežkov sta nedvomno izstopala planetarna šampiona, ki sta se v Rio splovila, in to v najlepši luči. Ameriški plavalec Michael Phelps (letnik 1985) ima na olimpijskih igrah že 23 odličij, za primerjavo natanko toliko kot Slovenija, odkar je samostojna. Kariero je podaljšal, da bi se športno upokojil na tem tekmovalnem s petimi krogi skupaj z jamajskim sprinterjem Usainom Boltom. Ta je prav med olimpijado dopolnil 30 let in dosegel svojevrstni rekord, na zadnjih treh izvedbah olimpijskih iger je osvojil zlato v teku na 100 in 200 metrov ter v štafeti 4 x 100

metrov. Oba sta zdaj šla za zlato v galerijo nesmrtnih športnikov. Smo pri Sloveniji, ki v bistvu vedno znova ugodno preseneča. Prvič brez Debevca in dvojca Čop – Špink medalje sploh niso bile same po sebi umevne. Pa sta bila brezhibna kajakaš na deročih vodah Peter Kauzer, ki je pri 33 letih vendarle premagal olimpijski sindrom in iztržil srebro, in zimze-

Vasilij Zbogor

leni jadralca Vasilij Zbogor, ki je zgodba zase in je ravno tako osvojil srebrno kolajno, svoje tretje olimpijsko odličje. Maksimalno pa je svoj trud še enkrat unovčil tabor celjskega juda z napovedano zlato medaljo Tine Trstenjak in epskim dosežkom Anamari Velenšek, ki se je dokopala do bronastega odličja kljub pretrganim križnim vezem kolena! Obe sta učenki brezkompromisnega generala Marijana Fabjana, ki ima na Lopati v klubu Sankaku tovarno olimpijskih kolajn (Žolnir, Polavder...). Rokometišči so igrali v predtekmovan-

ju dobro, imeli so pa smolo, da so, ko je šlo na izpadanje, naleteli na izjemno Dansko, ki je nato osvojila naslov. Primorski šport bi skoraj prispeval še kako odličje. Žbogar je sklenil kariero zmagoslavno in je v domači Izoli ganjen upravičeno vzel slovo kot narodni heroj. Bore malo pa je zmanjkalo koprskima jadralcema Tini Mrak in Veroniki Macarol, ki sta v razredu 470 pristali na šestem mestu zlasti po sporni diskvalifikaciji v zadnjem plovu pred regato za medalje. Ko bi naposled stali na stopnicah, bi prav nič ne ukradli. Izkušena kajakašica na mirnih vodah Špela Ponomarenko Janič iz Žusterne je zasedla nehvaležno, a sijajno četrto mesto, kanuista na mirnih vodah iz Soških elektrarn Luka Božič in Sašo Taljat sta bila sedma, gorska kolesarka iz Idrije Tanja Žakelj trinajsta. Skratka, Primorska je relevanten dejavnik na slovenskem športnem zemljevidu. In res škoda, da smo že tretjo olimpijado zapored ostali brez zamejskega olimpijca,

za Teo Ugrin in dvojec Jaš Farneti – Simon Sivitz Košuta je tokrat zmanjkalo zelo malo... Pa še obračun Italije, ki je izenačila 28 medalj iz Londona, a so bile v Rio iz žlahtnejše kovine. Ogromno so azzurri spet iztržili v ekipnih športih (moška odbojka, oboji v vaterpolu) in nekaterih specifičnih panogah (strelstvo z edino deželno medaljo Chiaro Cainero iz Vidma, sabljanje itd.), nič v atletiki, obraz odprave pa je menda plavalec Gregorio Paltrinieri, zlat na 1500 metrov. Pa navsvidenje v Tokiu čez štiri leta.

HC

Z 12. strani

Deljeni spomini ...

Že res, da je imela razstava poseben izrazni namen, ki se je nekoliko izognil boleči temi smrtnih izgub in osvetil drugo, bolj estetsko plat našega sočustvovanja. A tudi priloga videmskega škofijskega tednika La Vita Cattolica, ki je izšla maja z naslovom *La vera storia del terremoto (Prava zgodovina o potresu)*, ob uredništvu dolgoletnega urednika tednika msgr. Duilia Corgnali, in je bila na razpolago v Vili Manin, je šla mimo. Ob lepem in globokem pričevanju o prizadevanjih furlanskega naroda za popotresno obnovo - don Corgnali je spomnil na načelo "Fassin di besoi" (Naredimo sami) in da so najprej obnovili tovarne, potem hiše (po furlansko "cjase") in na koncu cerkve - ni bilo nobene omembe o naših ljudeh in prispevku.

Pravzaprav tudi oddaja Wikiradio, na tretjem radijskem kanalu RAI, ki jo je zgodovinar Massimiliano Griner 6. maja letos posvetil 40-letnici potresa v Furlaniji, ni nikakor omenila ne Benečanov ne pomoči iz Jugoslavije. Vprašal sem prijatelja iz Benečije, kako to, da je italijanska

večinska stran tako neodzivna ali nezgovorna glede tega, denimo tudi Messaggero Veneto, ki ga je do pred kratkim celo urejal napredni časninar Tommaso Cerno. Njegov odgovor je

Casnikar Paolo Frajese

bil, da je še februarja lani, ob smrti Alda Klodiča (Clodiga), videmski dnevnik sicer lepo izrisal lik pevca Dolin, ki si je prizadeval za ponovno odkritje in ovrednotenje krajevne kulture in tradicij, a v isti sapi

časniku ni uspelo jasno povedati, da je šlo za Slovenca.

Na razstavi v Vili Manin in potem na goriškem festivalu Amidei so kazali film Mattea Oleotta, v proizvodnji goriške Transmedie in deželnega podjetja Villa Manin, *Sopra le macerie (Nad ruševinami)*. Avtor filma Zoran, *moj nečak idiot* je zbral in zmontiral galerijo pričevanj tedanjih prostovoljcev štirideset let po potresu. Žal, filma mi ni uspelo videti v celoti in upam, da ga bo naša slovenska TV RAI predvajala. Ujel sem utrinke o temperamentnih in ne-

pozabnih alpinčih, o mladih, ki so kot veverice plezali po porušeni strehah in jih za silo popravljali. Goričanka Fulvia Cantarut je povedala, da je bila tam "enostavno, ker je hotela pomagati". Med pričevalci, ki jih je posnel direktor fotografije Luca Chinaglia, je tudi Slovenec Savo Ožbot, ki pa ga nisem slišal.

Morda sem sam, kot človek, ki se je rodil in živi ob meji, občutljiv za to. Morda je moj zorni kot, ne le tržaški, ne le goriški, ne le slovenski, ne le italijanski in celo ne samo evropski, ampak nekoliko poseben, "nešto izmedu", kot smo pravili v času ranje Jugoslavije, morda celo nekoliko čudaški, na tem našem obzorju nepreklicnih gotovosti. Če pa je bilo to kje v italijanskih medijih že zabeleženo in nisem s tem seznanjen, bom vesel znikanja gornjih misli in ugotovitev.

(Članek je bil napisan pred potresom 24. avgusta v srednji Italiji; op. ur.)

Osební spomíni na pot osamosvajanja Slovenije (6)

Samostojni

MAJ 1991

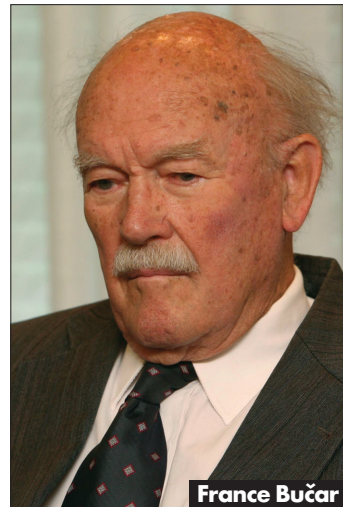
Zaostritve z Jugoslovansko vojsko so dosegle vrhunec na demonstracijah 6. maja v Splitu. Nad 50.000 civilistov je protestiralo proti razkosanju hrvaškega ozemlja. V Kninu so namreč pripravljali referendum, ki je bil napovedan za 14. maj in ki naj bi odločil, da se tako imenovana avtonomna kninska pokrajina pridruži Srbiji. Demonstranti so vzklkali proti JLA, ki je obkročila vas Kijevo,

pač pa krogla hrvaškega policista. Zvezni sekretar za ljudsko obrambo armadni general Veljko Kadjević je ostro reagiral, napovedal je spremembo dotedanje taktike vojske, ki naj bi odslej odgovarjala na provokacije z ognjem. Zaukazal je povečanje bojne pripravljenosti po vsej državi in zahteval od zveznih organov, da zagotovijo mir. Le tri dni kasneje je zvezna vlada sprejela 11 točk, ki jih je bilo treba spoštovati do dokončne-

vanju državnih meja. Celo rimsko radijsko uredništvo je spoznalo, da se zaostrojuje in da velja poslati dopisnike v Beograd. Iz Mednarodnega press centra smo sledili razpravi v kolektivnem predsedstvu države. Morala bi biti le formalnost zamenjava predsednika predsedstva Drnovška s predstavnikom Hrvaške Mesićem. Toda Srbija z Miloševićem je lahko računala na glasove avtonomnih pokrajin Vojvodine in Kosova, Črne gore, Hercegovina so tudi zbrale 4 glasove. Pat pozicija, odločali naj bi vojaki, ki nikakor niso mogli pristati, da bi bil njihov vrhovni poveljnik separatist Hrvat Mesić. Pogajanja so se nadaljevala, nihče ni vedel, na kakšen način so z ustavo iz leta 1974 določili vrstni red za enoletno izmenjavo na vrhu zveznega predsedstva. Je bil vrstni red določen po abecedi z latinskimi črkami ali z azbuko po cirilici. Tri, štiri dni so tekla pogajanja brez uspehov. Mesić je poskušal prevzeti predsedniško mesto z ustavnim odlokom, a ni pomagal, ker ni imel nobene moči.

močjo rimskega predstavnika Ljubljanske banke Joška Štruklja je lahko navezal stike s senatorjem Fanfanijem in ga obiskal na njegovem domu. Pogovor, ki je trajal kake tri ure, je potekal v italijanščini, kar je bilo za Rupla, kot sam piše, naporno, vendar sem se kolikor toliko znašel. Fanfaniju je razložil slovensko stališče in položaj v Jugoslaviji. Fanfani je dejal, da je "lepilo" povojne sovjetske zveze in vzhodne Evrope, ki je imperij držalo skupaj desetletja, to je komunizem, danes popustilo in se porabilo. Novo evropsko lepilo je participacija, sodelovanje. Ob koncu je Ruplu obljubil srečanje s tajnikom Krščanske demokracije Forlanijem. Ta je bolj malo vedel o Sloveniji, še manj pa o Srbih.

cidenta je prišlo v Pekrah, ki je bil poleg Iga učni center. Teritorialci so aretirali dva vojaka, ki sta oprezala okrog centra, armada je center obkročila, med pogajanjem v prostorih mariborske občine pa je ugrabila poveljnika Teritorialne obrambe za Štajersko Vladimirja Miloševića. Vojska je popustila na pritisk okoliških prebivalcev, ki so onemogočili dostope vojaškim oklepnikom. Dogodek v Pekrah je odmeval tudi v politiki. Tedanja opozicija z Liberalno demokracijo Slovenije na čelu in predsednikom Školčcem je zahtevala, naj se podobno kot JLA oba

France Bučar

centra zapreta, da tanki ne bodo prinesli suverenosti, da je treba zmanjšati usposabljanje vojakov in opremo policije. Proti nastajajoči slovenski vojski so bili tudi Zeleni, čeprav so bili v vladni koaliciji Demos. Spomnimo naj, da so Školčevi liberalni demokrati in Plutovi zeleni predstavili Deklaracijo za mir. Manjkal je le mesec do osamosvojitve, v vladni koaliciji pa se je spor med Krščanskimi demokrati in Slovensko demokracijo zvezo poglobil. Pri nas smo imeli Slovensko demokratsko zvezo, in če pogledamo v Slovar slovenskega knjižnega jezika, smo imeli prav mi v Trstu, kajti pridevnik demokratiški se nanaša na demokrate, zato demokratska stranka, v Ljubljani so izbrali demokratična, ki se lahko nanaša na sistem, vlado na demokratični socializem, ne pa na stranko. V sporu s koalicijo je SDZ napovedala da bodo njeni ministri Bavčar, Rupel, Janša, Pirnat in Kacin po 26. juniju odstopili. To se k sreči ni zgodilo. Napetost pa je ostala, saj je bil Rupel bližje Kučanu kot pa Peterletu. Zelo verjetno sta pri tem imela svoje prste vmes zakonca Hribar.

/ dalje
Saša Rudolf

6. maj 1991 v Splitu

predvsem pa policiste, ki jih je tja napolnila nova hrvaška vlada. Demonstracija, ki jo je oklicala sindikalna zveza, se je spremenila v protest proti vojski, ki je očitno podpirala srbske separatiste, poveljnik oddelka, ki je obkročil Kijevo, je bil tedaj še malo poznani Ratko Mladić. Padla je tudi prva žrtev, še ne 20-letni makedonski nabornik Sašo Gešovski. Srbska televizija je pokazala posnetek, na katerem naj bi demonstranti napadli oklopni transporter vojske in dušili vojaka, kako okrutni so Hrvati, je komentiral beograjski reporter, obdukcija pa je pokazala, da smrti ni povzročilo davljen-

ga dogovora o Jugoslaviji. Osrednja točka je bila poveritev JLA varovanje nedotakljivosti in nesprenmenljivosti meja in pošiljanje nabornikov na služenje vojaškega roka.

Stanje se je spreminjalo iz dneva v dan. Tik preden je zvezna vlada odobrila omenjenih 11 točk, je Skupščina republike Slovenije 8. maja sprejela pismo o razdružitvi in ustavni zakon s področja obrambe.

Dne 15. maja je bilo vroče tako v Ljubljani kot Beogradu. Slovenska skupščina je izglasovala zakon o državljanstvu, potnih listih in o varo-

vanju državnih meja. Celo rimsko radijsko uredništvo je spoznalo, da se zaostrojuje in da velja poslati dopisnike v Beograd. Iz Mednarodnega press centra smo sledili razpravi v kolektivnem predsedstvu države. Morala bi biti le formalnost zamenjava predsednika predsedstva Drnovška s predstavnikom Hrvaške Mesićem. Toda Srbija z Miloševićem je lahko računala na glasove avtonomnih pokrajin Vojvodine in Kosova, Črne gore, Hercegovina so tudi zbrale 4 glasove. Pat pozicija, odločali naj bi vojaki, ki nikakor niso mogli pristati, da bi bil njihov vrhovni poveljnik separatist Hrvat Mesić. Pogajanja so se nadaljevala, nihče ni vedel, na kakšen način so z ustavo iz leta 1974 določili vrstni red za enoletno izmenjavo na vrhu zveznega predsedstva. Je bil vrstni red določen po abecedi z latinskimi črkami ali z azbuko po cirilici. Tri, štiri dni so tekla pogajanja brez uspehov. Mesić je poskušal prevzeti predsedniško mesto z ustavnim odlokom, a ni pomagal, ker ni imel nobene moči.

močjo rimskega predstavnika Ljubljanske banke Joška Štruklja je lahko navezal stike s senatorjem Fanfanijem in ga obiskal na njegovem domu. Pogovor, ki je trajal kake tri ure, je potekal v italijanščini, kar je bilo za Rupla, kot sam piše, naporno, vendar sem se kolikor toliko znašel. Fanfaniju je razložil slovensko stališče in položaj v Jugoslaviji. Fanfani je dejal, da je "lepilo" povojne sovjetske zveze in vzhodne Evrope, ki je imperij držalo skupaj desetletja, to je komunizem, danes popustilo in se porabilo. Novo evropsko lepilo je participacija, sodelovanje. Ob koncu je Ruplu obljubil srečanje s tajnikom Krščanske demokracije Forlanijem. Ta je bolj malo vedel o Sloveniji, še manj pa o Srbih.

cidenta je prišlo v Pekrah, ki je bil poleg Iga učni center. Teritorialci so aretirali dva vojaka, ki sta oprezala okrog centra, armada je center obkročila, med pogajanjem v prostorih mariborske občine pa je ugrabila poveljnika Teritorialne obrambe za Štajersko Vladimirja Miloševića. Vojska je popustila na pritisk okoliških prebivalcev, ki so onemogočili dostope vojaškim oklepnikom. Dogodek v Pekrah je odmeval tudi v politiki. Tedanja opozicija z Liberalno demokracijo Slovenije na čelu in predsednikom Školčcem je zahtevala, naj se podobno kot JLA oba

Dimitrij Rupel

V Bologni se je sestala pentagonala. Avstrijski zunanji minister Mock je predlagal preobrat v evropski politiki do Jugoslavije. Toda preglašil ga je jugoslovanski zunanji minister Lončar. Slovensko ministrstvo je tedaj objavilo izjavo, v kateri je ponovno protestiralo proti beograjski politiki, ki nastopa tudi v imenu Slovenije, čeprav se slednja hoče predstavljati sama. Slovenija se je pospešeno pripravljala na osmosvojitve. Predsednik skupščine France Bučar je predlagal, naj bi predsednik predsedstva Milan Kučan prevzel koordinacijo aktivnosti za osamosvojitve. Poveljnik 5. armadnega območja Kolšek je Kučana uradno pozval, naj Slovenija ne prične z usposabljanjem svojih rekrutov. Do in-

Z 9. strani

Svetovljan in ...

O medijih pa je na istem srečanju Mamić dejal, "da je pluralnosti danes manj kot leta 1994, da pa je treba razumeti tudi novinarje, ki ne napišejo vedno vsega po resnici zaradi pritiskov in strahu, da bodo izgubili službo". Pred nedavnim je kot predsednik Združenja novinarjev in publicistov, ki ga je pred leti tudi sam soustvarjal ob že desetletja obstoječem Društvu slovenskih novinarjev, prejel pismo študentov FDV z vprašanjem (www.casnik.si), "zakaj imamo dve novinarski društvi ter kaj to pomeni za slovensko družbo, novinarstvo in medijski prostor in kakšni etični vidiki to spremljajo". Mamić je na temo, ki so mu jo odprli študenti, najprej pri sebi razmišljal, "da je tema (t) ista, ki jo nekateri novinarski krogi že leta in leta ponavljajo kot mantro. Za odpiranje teh tem niso krivi študenti, ampak profesorji. Posebej tisti na FDV, kjer moraš zelo kimat, če nočeš slabih ocen. Vem iz prve roke. In profesorji na FDV natančno vedo, kako blatiti demokracijo in zatirati svobodo mišljenja. Zato taka vprašanja". Na to je brez oklevanja odgovoril študentom: "Živimo v svobodni državi, kjer so različna mnenja ne le dovoljena, ampak gibalo razvoja. To je temelj demokracije. Imamo pa v slovenskem novinarstvu ogromno problemov z etiko. Kršenje novinarskega kodeksa je naš vsakdanjik. O tem bi bilo smiselno razpravljati". Na to ni od študentov prejel nobenega odgovora več.

Ocene Mamićevega dela, njegove demokratične drže in njegovega človeškega lika

O Mamićevi knjigi *Protestantino* smo lahko prebrali na spletu (casnik.si), "da se avtor ne spušča v neko plehko kritiziranje, pač pa je v njegovih prispevkih mogoče opaziti duhovitost in humor, kar je dodana vrednost njegovega pisanja. Lahko bi rekli, da vzpostavlja do družbenih pojavov odnos, kot pisatelj Drago Jančar, le da na drugem, publicističnem nivoju, ki morda bolj ustreza širši publiki". Reporter pa je še zapisal, "da je obravnavana problematika jasna in razumljiva, jezik lep in berljiv ter knjiga hitro zdrsnje pod prsti bralca do kraja".

O avtorjevem liku in njegovem novinarskem delu je Jana Barba v PN zapisala, "da Mamić jasno izraža svoja stališča, je brez dlake na jeziku, zavezan resnici, tudi glede dogajanja v Cerkvu. Kot demokrat je kritičen do oblasti in dogajanja v družbi".

Jože Možina, zgodovinar, sociolog in novinar, je v spremni besedi h knjigi med drugim dejal, "da se v Istri Mamić, pogosto sam in skoraj prezrt, uspešno zoperstavlja medijskemu enoumju ... Njegova značilnost je neuklonljiva drža, ki ga je oblikovala v nepreračunljivega intelektualca, v človeka, ki ob krivicah in laži ni tiho ... Kot novinar PN je bil v anketah hitro ocenjen kot eden najbolj prepoznavnih ... Rdeči direktorji mu pisanja komentarjev niso več zaupali", čeprav je kot urednik povečal obseg PN, dvignil naklado in prodaja je rasla. V uvodu v knjigo je urednik zamejskega tednika Novi glas Jurij Paljk, Mamićev vipavski rojak, zapisal, "da je Mamić kristjan, ki skuša kot grešnik živeti evangelij z dejanji ... Tudi zato večkrat piše kritično o stvareh, ki v Cerkvu, družbi in med nami ne gredo v pravo smer ... S prstom pokaže na pobeljene grobove in na gnojnico, ki se skriva znotraj njih, a je obenem toliko pošten, da ne moralizira za prazen nič, ampak vedno tudi nakaže pot do boljšega, lepega, bolj pravičnega sveta ... Pozna svoje meje in zato svojega mnenja ne vsiljuje drugim. Lepo pove, kaj misli in kaj bi bilo po njegovem treba storiti. Je do zadnje kaplje krvi pravi demokrat in kot tak za mnoge na Slovenskem moteč element ... Ponuja trdna in varna sidrišča, oprijemljive odnose in jasne misli. Se nikdar ne spreneveda in ne laže ... Njegovo pisanje ima svežino in jasno burjo, širino jutranjega pogleda na odprto morje, vse-

bino, ki je svetovljansko lepa, kot je lepa najina Vipavska, od koder sva oba odšla v svet, a vedno z njenim svetovljanskim nadihom v srcu. Ima tudi slikovit slog in torej vse, da lahko postane odličan časnikar in *opinion maker* na Slovenskem".

V kratkem nagovoru ob predstavitvi Mamićeve knjige v Hrpelju sem o avtorju, med ostalim, povedal tudi te misli: "S Tinom Mamićem prijateljujem in sodelujem že dolga leta ter spremljam njegove novinarske in druge javne nastope. Kot človek in novinar je oster opazovalec družbene stvarnosti, velik borec za demokratične vrednote in neusmiljen kritik slovenske pohabljenе tranzicijske demokracije. Je razgledan, ustvarjalen, pokončen, resnično ljuben in samozavesten ter se ne da pokoriti nikomur. Pri tem je sposoben tudi velikih tveganj. Ko so mu npr. zadržki levaki na PN zaradi te njegove drže prepovedali pisati politične komentarje in ga nato še pregnali z mesta odgovornega urednika, se ni cmeril ali potuhnil, ampak je pobral svoje stvari, odprl izhodna vrata časopisne hiše, jih zaloputnil za seboj od zunaj in se podal v negotovost. Ni se ustrašil niti tega, da ga doma čaka pet lačnih otroških ust. Pogumno se je podal na trg dela, da si tam utre svoj življenjski prostor, raje lačen kot hlapec. Pri tem pa se ni omejil samo na iskanje kosa kruha za veliko družino, ampak je prevzel tudi vodenje novoustanovljenega Združenja novinarjev in publicistov ter je tako našel čas tudi za služenje narodu, družbi in državi, ki jih ogroža tranzicijska levica v svojem neskončnem pohlepu po kapitalu, družbeni moči, oblasti in podrejanju drugih. Za vse to se moramo Mamiću odkriti in pokloniti. Dokler bodo taki borci med nami, se slovenska demokracija, čeprav šibka in ogrožena, ne bo dala kar tako obuzdati. Zato, če Mamića ne bi bilo, bi si ga morali izmisliti".

Z 9. strani

Na valovih ...

Ni lahko za debelo uro tako močno prikleniti nase gledalce in ohraniti ves čas napetost in njihovo pozornost z umetniško podanim monologom. V tem primeru pa je še težje, saj je igralka tudi edini akter glasbene kulise in ostalih zvokov, pa tudi primerne ozračja odrske iluzije. Jurinčičeva je namreč zelo prepričljivo razvijala nit predstave, tudi uporabljajoč grafoskop, s preprosto igro senčnih lutk, ki ob črnini klavirja odslukava tisto nežno, z občudovanjem pretkana čustveno vez, ki je povezovala dve glasbi zapisani srca. Pianist Devetsto se ni mogel ločiti od svoje ladje niti, ko so jo, odsluženo, razstrelili. Svoje dni je hotel končati na njej, z njo je bil namreč nerazdružljivo povezan. Ves njegov svet je bila ladja, na kateri je s klavirja izvabljal neslutene melodije. Ob koncu predstave ostanejo gledalci v zavesti globoka čustva, ki jih zna igralka tako nevsiljivo izpovedovati in jih prelivati v srca gledalcev. V spominu jim ostane tudi njeno zelo spretno "izrabljanje" vokalnih zmognosti pri petju pesmi, prežetih s čustvenimi odenki. Jurinčičeva je na lahkih krilih iluzije ponesla gledalce v drug svet, na krov ladje, na kateri je vse svoje življenje preživel svojevrstni pianist, in znala poustvariti ozračje, ki je zavelo, ko je le-ta sedel pred črno-belimi tipkami.

Avtorski projekt (*Moj*) *Devetsto* zelo perspektivne mlade igralka Patrizie Jurinčič, ki bo letos okusila tudi slast Borštnikovega srečanja, saj je bila predstava *Dogodek v mestu Gogi* v režiji Igorja Pisona in produkciji SSG, v kateri Jurinčičeva nastopa z Danielom Danom Malalanom, sprejeta v tekmovalni del srečanja, se prav dobro postavlja ob bok tisti odlični monodrami *Devetsto*, v kateri je Janko Petrovec, pod pronicljivo režijsko roko Marka Sosiča, mojstrsko posebil trobentača Tima Tooneyja, pripovedovalca te nenavadne zgodbe. Gledalce so po uprizoritvi iz čarobnega sveta iluzije vodili in jih spet prizemljili organizatorji, ko so jim na razgledni točki ob dvoranji ponudili okrvete lignje in briško kapljico, ki se je zalesketela ob luninem svitu vsestransko krasne avgustovske noči.